

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

Supplementum Tomi Quarti De Sacramentis, Et Tomus Quintus De
Ecclesia

Chamier, Daniel

[Frankfurt, Main], 1629

Liber tertivs, de conciliis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-932](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-932)

operum siue legis, & gratia seu euangelij. Deinde ecclesia V. & N. T. conueniunt substantia, differunt solis circumstantiis. Itaque nimis humilis est comparatio Becani. Sed de hoc alibi diximus. 16. Vtrumque prædictum est, ecclesia N. Testam. amplitudo, & solitudo. 17. Maxima amplitudo ecclesie Nou. Testam. nondum apparuit: ut patet ex Apocalypsi, & infinitis Scripturæ locis, quæ in *Diatribis nostris super Apoc. 20.* citantur & explicantur. 18. Ecclesia Nou. Testam. primitiua, secundum Scripturas, debet esse canon, regula, & exemplar veræ ecclesie. Primitiua autem ecclesia est, quæ fuit usque ad excessum Apostolorum. De hac eleganter *Egesippus apud Eusebium lib. 3. hist. Eccles. cap. 32.* ait: Ad illa usque tempora virgo pura & incorrupta permansit ecclesia, corruptoribus veritatis, & diuini verbi temeratoribus aut nusquam omnino extantibus, aut etiam, si qui forte fuerant, in occultis & absconditis terræ hiatribus delitescerentibus. Ut vero & Apostolorum chorus, & omnis illa ætas, quæ à Domino susceperat viuæ vocis auditum, de hac luce discessit, tum velut in vacuum domum, falsæ doctrinæ impius error se immisit. *Idem apud eundem lib. 4. cap. 22.* Propterea vocabant ecclesiam virginem: nondum enim corrupta erat adulterini verbi subreptione. Hinc itaque patet ecclesiam non profecisse magis atque magis, sed potius sensim defecisse, iusto Dei iudicio. Nihil itaque mirum, quod ecclesia visibilis fuit redacta ad solitudinem illam, de qua *Chrysostomus homil. 36. in 1. Corinth.* Ecclesia nunc similis est mulieri, quæ à veteri prosperitate excidit, & multis in locis sola tenet symbola antiquæ illius felicitatis, & monilia quidem solas ostendit thecas & arculas, diuitiis autem est priuata. Ei nunc est similis ecclesia &c. Sic *Hieronymus in vita Malchi:* ecclesia postquam ad Christianos peruenit principes, potentia quidem & diuitiis maior, sed virtutibus minor facta est. 19. Quod Becanus nos deteriores censet Donatistis, valde iniquus est. Quis enim nostrum est, qui scribat, ecclesiam Nou. Testam. remansisse aliquando in duobus tantum vitis, qui Papæ contradixerint?

VI. Tota disputatio hæc erit plana & facilis, si distinguamus ista duo: Ecclesia prisca Nou. Testam. non fuit Romana, multo minus Papistica: item, ecclesia Papistica habet aliquid commune & cum prisca N. Test. Ecclesia communiter, & cum prisca Romana singulariter, quod videlicet tabulas

verbi Dei non abiicit, neque Christo hæcenus aperte repudium misit. Quare sic concludamus. Ecclesia prisca est nostra communis mater; cuius tropæa nostra sunt, & laudes communes. Quidquid ab ea & cum ea habet Romana verus usque ad annum 606. habemus & nos commune cum vtraque, videlicet, verbum Dei, eiusque prædicationem puram & sacramentorum administrationem iuxta institutionem Christi. At ecclesia Papistica cum prisca ecclesia, tum vniuersa, tum Romana, denique cum nostra habet communia verbum Dei, & baptismum: sed non verbi prædicationem puram, neque administrationem baptismi cum prima institutione & administratione consentientem. Habet, inquam, aliquid Christi, sed plus Antichristi. Illi ergo, tanquam sedi Antichristi, possumus dicere, quod olim Lucio Alexandrino dicebat ille Saracenus Moses, de quo *Ruffinus libro vndecimo hist. Eccles. cap. 6.* his verbis: Captus Moses ad sacerdotium suscipiendum, Alexandriam ex more deducitur. Adest Lucius, cui ordinandi ferebatur officium; quo viso, Moses præsentibus ducibus qui perurgebant, & populis ait: Ego quidem me non esse dignum tanto sacerdotio iudico: veruntamen si aliqua in me, licet indigno, diuina dispensatio putatur explenda, Deum nostrum cæli ac terræ Dominum testor, quod Lucius sanctorum sanguine pollutas & cruentas super me non iniiciet manus. Cumque Lucius tam graui nota iniustum se videret in oculis plurimorum. Quare, inquit, ô Moses, tam facile condemnas eum, cuius fidem ignoras: aut si tibi aliquis de me aliter indicauit, audi fidem meam, & tibi ipse magis quam aliis crede. Tunc ille, desine, inquit, ô Luci, dolosis tuis me quoque imaginibus aggredi. Bene mihi nota est fides tua, quam protestantur serui Dei per metalla damnati episcopi, in exilium trahi presbyteri, diaconi extra Christiani nominis habitacula relegati, bestias alij, alij etiam ignibus traditi. Num quid potest verior esse fides quæ auribus capitur, quam quæ oculis peruidetur? Apud me certum est, quod qui Christo recte credunt, ista non faciunt. Hæc Moysi illius verba sunt, quæ nos personatæ illi ecclesie & sanguine piorum ebriæ, non piis in illa, hoc est, non ruderibus ecclesie Christi in Papatu, dicimus. Atque ita iudicium veritatis cum iudicio charitatis coniungimus, quod vti nam facerent omnes, qui hodie turbant, qui que turbantur. Sed tu, Iehoua, nobis omnibus aperi oculos, ut videamus.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER TERTIVS

DE

CONCILIIS.

Caput Primum.

Definitio, partitio, & necessitas Conciliorum.

I. **D**ISSERVIMVS hæcenus de Ecclesia: nunc de ipsis Conciliis disserendum erit. Quia enim Ecclesia bifariam considerari potest, ut toto orbe diffusa est, & ut in Conciliis congregata cernitur: ordo naturæ postulat, ut de ecclesia prius, quam de Conciliis agatur. Quod etsi fatetur Bellarminus: tamen disputationem de Conciliis præposuit disputationi de ecclesia, quoniam disputatio de Conciliis magis connexa est cum disputatione de summo Pontifice, quæ iam præcessit, quam disputatio de ecclesia: ut sunt ipsius verba *lib. 1. de Conciliis cap. 1.* Verum hic est ordo arbitrarius, cui nos præferimus naturæ ordinem, adeoque de Conciliis posteriori loco disputare institimus. Persecuti autem sunt hoc argumentum, ex nostris, Lutherus, Bullingerus, Witherus, Danæus, Iunius: ex aduersariis, Cochleus, Caietanus, Pighius, Hofius, Bellarminus, & alij.

II. Vniuersa autem de Conciliis disputatio in tres partes diuidi potest: de quibus prima est de Concilii definitione; secunda, de ipsius partitione; & vltima, de affectione eiusdem. Et rursus affectio Concilii est posita in integritate, & auctoritate. Integritas est in eo, ut Concilium conuocetur ab eo, qui habet istam potestatem iure diuino; ob causas legitimas; adhibitis personis idoneis; præside legitimo; denique modo conueniente. Auctoritas Concilij spectatur absolute, comparate, & in causa sua. Auctoritas Concilij absolute, est magna: comparate, est minor quam Scripturæ, maior quam Papæ auctoritas: in causa sua spectatur quantum ad peccatum errandi. Si malis, dic hanc disputationem constare præcognitis, & adiunctis Concilij. Præcognita sunt definitio & partitio. Causæ sunt quatuor, efficiens, eaque impellens & procreans: finis: materia, circa quam, & ex qua denique forma. Adiunctum, est auctoritas. Hæc itaque omnia persequamur. III. Atque ut hinc proficiatur disputatio nostra, definitio Concilij alia est nominis, alia rei. Quantum ad nomen attinet, Concilium Festo dicitur à consulendo, aut cōsentiendo: aliis, à cōcalando, hoc est, conuocando, seu congregando: aliis etiam à conciliando. Qui primam etymologiam tuentur, promiscue scribunt concilium & consilium; quidam etiam potius consilium, quam concilium dicunt & scribunt. Sed multum

interest inter hæc duo. Consilium enim est actus consulentis, siue ille sit vnus, siue plures simul in commune consulant. At concilium est concio, cœtus, conuocatio, multitudo aliqua consulentium. Qui adferunt secundam notationem, hac nituntur ratione, quod illa rei vim naturamque declarat: quia, ut modo diximus, concilium est conuocatio quædam. Tertiam sententiam patroni hoc adferunt, quod conciliare sit à ciliis: ita ut conciliare sit verbum fullonum, iuxta illud *Varronis lib. 5. de causis L. L.* Apud fullonem vestimentum, cum cogitur, conciliari dicitur. Vbi vide Scaligerum. Itaque conciliare per metaphoram significat vnire: ita ut hæc notatio conueniat cum secunda, imo magis naturam rei exprimat. In Concilio enim est artetior quædam vnio. Sunt tamen, qui putant conciliare esse in concilium conuocare. Græcis vocatur *συνωδία*; quam vocem Latini donarunt ciuitate Romana. Hæc tamen vox non inuenitur in Scripturis, sed istæ duæ, *συνὸς, συναγωγή*. Verum satis de nomine. Rem ipsam aggrediamur, primoque definiamus. Est autem concilium multitudo hominum conuocata ab aliquo, ad consultandum de rebus communibus. Sic autem natura ipsa docuit, ut, cum occasio aliqua inciderit, quæ pertinet ad multos, quæque communem salutem atque commodum attingit, conueniant homines prudentes, qui prouideant, quantum possunt, ne quid res publica detrimenti capiat. Cum enim homo animal, sit ad societatem & communionem natum, quæ sine consilio contineri non potest; edocti homines à natura, viderunt sibi necessarium esse, ut in communi conuentu deliberarent. Atque hæc est origo Conciliorum.

III. Sunt autem hæc Concilia non vnus generis. Ac primo quidem sunt priuata, vel publica: deinde, generalia, vel particularia: tertio, legitima, vel illegitima: quarto, approbata, vel non: quinto, ordinaria, vel extraordinaria: denique, politica siue ciuilia, ecclesiastica, vel mixta. Concilia politica sunt, quæ de rebus ad statum externum reipublicæ pertinentibus congregantur: ut, quando leges sunt ferendæ, magistratus eligendi, bellum gerendum, aut communis aliqua calamitas depellenda. Et hæc vulgo appellantur Comitæ, itemque Parlamenta. Concilia ecclesiastica sunt, quæ de rebus ad statum Ecclesie siue religionis pertinentibus congregantur: ut quando hæreses turbant Ecclesiam, vel schismata, Pastores sunt vocandi & examinandi, politica Ecclesie est instauranda. Concilia mixta sunt, quæ de rebus ad religionem & regionem, siue ad ecclesiam & rempubl. pertinentibus, coguntur.

Nos

Nos de ecclesiasticis tantum Concilijs dicemus, illorumque partitionem in genere, & in specie adferemus. Illa est dogmatica: hæc historica & critica.

IV. Principio itaque Concilia Ecclesiastica sunt in triplici differentia: videlicet συνόδος τοπική, siue σινωδοί καὶ τόποι, σινωδοί καὶ ἑνὰ ἅγιον, σινωδοί οἰκουμένης. Primam speciem Latini vocant Concilia minora, particularia & localia, quando pauci homines ex vno aliquo loco colliguntur, ut res ecclesiasticas constituant. Hæc subdividuntur in Concilia vrbica, & diœcesana. Concilia vrbica siue singularum ecclesiarum, colliguntur ex vniuersis vrbibus personis ecclesiasticis: cuiusmodi fuit concilium illud Apostolicum Act. 1. vbi conuenerunt Apostoli vna cum aliis quibusdã, qui erant Hierosolymis. Huiusmodi Concilia distinguere oportet a Presbyterijs siue Consistorijs, quæ sunt in aliquo loco: ut patet ex modo allegato cap. 1. Act. Quamquam alii presbyterium & concilium illud vrbicam siue oppidanam pro vno sumunt. Concilia diœcesana sunt, in quibus conueniunt Pastores vniuersos diœcesanos, siue clasiss: vel, ut Bellarminus loquitur, in quibus conueniunt tantum presbyteri vniuersos episcopatus, & ipsi episcopus præest. Hæc vix dici posse Concilia Bellarminus ait lib. 1. cap. 4. Sed absque ratione. Etenim in ijs vnus duntaxat sit episcopus, qui præest: tamen Concilium definitio ipsi competit. Et vero si diœcesanum concilium vix meretur hoc nomen, quid fiet de Concilijs Apostolicis, quæ paulo post commemorabimus? Porro σινωδοί καὶ ἑνὰ ἅγιον diuiduntur in Concilia Prouincialia, & nationalia. Concilia prouincialia sunt, in quibus conueniunt pastores vniuersos prouinciae: seu, ut Bellarminus definit, in quibus conueniunt tantum episcopi vniuersos prouinciae, quibus præest Archiepiscopus, siue Metropolitanus. Gratianus dist. 3. can. Porro, Concilia nationalia vocat prouincialia, quia nempe certis prouincijs continentur. Concilia nationalia sunt, quando vniuersos gentis, regni, vel nationis, Episcopi & presbyteri congregantur, ut suis ecclesijs consulant: cuiusmodi olim in Africa, Hispania, & alijs orbis partibus permulta sunt habita, de quibus in Tomis Conciliorum legere est. Sequuntur σινωδοί οἰκουμένης, id est, Concilia generalia: seu vniuersalia, cum ex toto orbe Christiano Episcopi ac Presbyteri propter maximas causas publica autoritate congregantur. Hæc concilia vltimate appellantur œcumenica; vel quia ex omni parte orbis Christiani ad eas conuenitur, vel quia ab Imperatore congregabantur, qui olim totius orbis Christiani imperium habuit. Nam vox ista œcumenicus significat tria nempe id, quod pertinet vel ad orbem terrarum, vel ad orbem Imperio Romano subiectum (ut accipitur Luc. 2.) vox οἰκουμένης vel ad orbem Christiano nomini additum. Quæ vltima significatio hic præcipue videtur attendenda. Atque hæc est prima Conciliorum ecclesiasticorum partitio, τὰ ἐκ τοῦ τόπου, proposita, vocabulis Græcis. Alii tetrachotomiam malunt, hoc modo: Concilia sunt localia, prouincialia, nationalia, generalia: alij hæc reuocant ad dichotomiam, ita ut dicant, Concilia esse generalia, vel specialia siue particularia; & hæc iterum maiora, eaque nationalia & prouincialia; vel localia & minora, eaque diœcesana, vel oppidana. Rursus quidam partiuntur omnia Concilia in localia, & generalia. Vnde patet ambiguitas in duabus vocibus, locale & particulare. Sed pergamus in partitionibus. Deinde igitur Concilia sunt infallibilia, vel fallibilia. Illa sunt posita extra periculum errandi, ut Apostolica: hæc secus, ut omnia Ecclesiastica. Tertio Concilia sunt legitima, vel illegitima: & vtraque Vet. vel N. Test. vbi specialiter Concilia N. T. appellantur Christiana; illegitima, Antichristiana. Quarto Concilia sunt ordinaria, vel extraordinaria. Illa stans temporibus fiunt, de quibus canon. apost. 38. vbi iubentur Episcopi quotannis bis conuocare synodos: hæc, requirente aliqua necessitate præter ordinarios conuentus indicuntur, ut omnia œcumenica. Denique Concilia sunt recepta ab omnibus, vel aliquibus. Hic memineris, nationalia quædam dici generalia: ut Mileuitanum & Carthaginense IV. in tomo primo Conciliorum. Similiter Toletanum III. vbi Episcopi Hispaniæ tantum aderant. Quia nempe istiusmodi Concilia in regno vel natione aliqua sunt vniuersalia, non vero absolute: ut ait Bellarm. lib. 1. cap. 3. Vide etiam infra c. 3. §. 12. Atque hæc sunt partitiones dogmaticæ.

V. Ad historiam Conciliorum iam descendimus, vbi primo se offerunt Concilia Vet. Test. quorum ignoratio plurimum nocet theologo. Neque enim oculos ita oportet defigere in Concilia Nou. Testam. ut obliuiscamur illa vetera, quorum diligens consideratio multum facit ad naturam Concilii penitus intelligendam. Ergo Moyses, Iosua, reliqui iudices, reges, sacerdotes, & populus Israeliticus legitur in sacra historia, Conciliorum adminiculo, ex maximis difficultatibus sese extricasse, & in Concilijs statuisse de rebus maximis. Conuocauit non semel Dauid ex regno suo celeberrima Concilia & in his tractauit de rebus etiam ad religionem pertinentibus, non modo de regni incolumitate. Hoc ipsum fecisse legitur Iosias, sincerissimus ille & laudatissimus corruptæ ecclesiæ reformator. Notum quoque est ex 1. Reg. 18. Concilium Carmelitanum, quod in monte Carmelo, sub Achab rege celebrabatur inter hæreticos schismaticosque Baalistas, & orthodoxum atque vere Catholicum Prophetam Eliam, præsentem vniuerso populo. Notum est omnibus & Galaaditicum Concilium, de repetendo bello Ramoth institutum, in quo centuriæ aliquot Prophetarum sub inelytis regib. Iolaphat & Achab, disputarunt contra Micheam, verum veri Dei Prophetam, 1. Reg. 22. Frequentissima item fuerunt concilia procerum & populi Iudaici contra Prophetas Dei fideles, contra ipsum Christum Dominum, & contra sanctos eius Apostolos. Vnde non solum origo, sed etiam vltus, & abusus Conciliorum apparet. Quæ pluribus explicare non ab re fuerit.

VI. Origine itaque Conciliorum est diuina: contra quam Albertus Pighius lib. 6. de cælesti hierarchia cap. 1. contendit, originem videlicet ipsorum esse plane humanam, & naturali ratione excogitatam. Vnde Concilium generale appellat inuentum Constantini Magni, ex naturali ratione excogitatum. Quam sententiam recte confutat Bellarminus lib. 1. cap. 3. Sed non recte primam ipsorum originem arcessit ab illis verbis Christi, Matth. 18. vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, illic ego in medio illorum sum: neque etiam recte scribit ibidem, Apostolos primum Concilium congregasse. Act. 15. Nam origo Conciliorum inde a temporibus Moyses est repetenda, & primum Concilium Apostolicum est celebratum Act. 15. de quo paulo post videbimus. Iam prius illud exequamus. Deus itaque per Moysen instituit duo Concilia, quorum vnũ pertinebat ad iudicia politica, alterũ ad iudicia sacerdotum. Quæ duo plerumque à legentibus, atque adeo nonnun-

quam ab interpretibus confunduntur. Cuius rei causa est, quod sæpe in Scripturis indistincte videntur poni, & in historiis quam plurimis etiam leguntur fuisse confusa. Quam difficultatem vt tollamus, tria ista considerabimus: primam institutionem vtriusque illius Concilii, necessariam vtriusque coniunctionem, denique temerariam confusionem ipsorum. Prima institutio est manifesta ex Scripturis: puta Num. 11. collato cum Deut. 17. Priori loco Deus ita Moysen affatur: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel: quos nosti esse seniores populi & moderatores eius. Atque hoc est concilium politicum, quod appellatur fuit postea Sanhedrin, Consistorium magnum, Senatus magnus, Sanhedrin magnum ad differentiam Sanhedrin parui. Nam in qualibet ciuitate Israelitica erat Synedrium paruum, quod constabat XXIII. sapientibus, eratque collocatum in porta ciuitatis, sed quidem ciuitas habebat plures quam CXX. homines. Alias tres tantum iudices constituebantur in ciuitate, quæ istum numerum CXX. hominum non excedebat. Erant autem in collegio magno, quod Sanhedre gedolah dicebatur, iudices LXXI. quod Hebræi ex eo colligunt, quod d. d. dicit Deus, Congrega mihi septuaginta viros. Moyses autem fuit super eos, igitur fuerunt LXXI. Nã loco Moyses constitutus semper fuit N. T. princeps, qui etiam N. T. excellens, appellatur. Hoc Synedrium primum in Siloh, deinde Hierosolymis fuit constitutum, & quidem in loco Gazith, hoc est, in Camera polita & dolata: vnde & Consistorium Gazith appellatur. Eius erat autoritas, cuius est hodie Camera Imperialis in Germania, & Parlamentum in regno Gallie. Porro iudices illi LXXI. in synedrio magno, & isti XXIII. in synedrio paruo, fuerunt & numero, & munere alij ab ijs, quos Moyses Exod. 18. ex concilio sacerdotum Iethro præfecit populo. Omnibus tamen hæc commune erat, cognoscere causas ciuiles, non vero politicas. Itaque distinctum erat Concilium politicum ab ecclesiastico, vt constat ex Deut. 17. v. 9. & 12. vbi Deus ait: Ad iudicium sacerdotes, Leuitas, & iudicem. Item: Vt non auscultet sacerdoti ministranti Iehona, aut Iudici. Vbi videmus distincte nominari sacerdotem, & iudicem. Quo pertinent omnia Scripturæ loca, in quibus seniores populi, aut seniores ciuitatis, & seniores loci, a senioribus sacerdotum & Leuitarum distinguuntur. Distinctum itaque fuit Concilium vnum ab altero, distinctum officium, & autoritas diuersa: cum autoritas politica sit imperij, ecclesiastica ministerij. Atque hæc est institutio distincta. Sequitur coniunctio vtriusque, eaque tum ordinaria, tum extraordinaria. Ordinaria coniunctio vtriusque concilij locum habuit in causis siue quæstionibus mixtis, vt vocant, id est, quando res communiter ad ecclesiam & temp. pertineus agebatur: quia in re nec politicos sine ecclesiasticis, neque homines ecclesiasticos sine politicis æquum est consistia inire. Sic vbi de ceremoniali & ciuili prædæ distributione agendum fuit, commune fuit consilium Moyses cum Eleazaro, Num. 31. vbi de tribubus Trans-iordananis, cognoscendum fuit, quæ altare in transitu extruxerant, concilium vtrumque conuenit, 1. Reg. 22. Extra ordinem vero, vbi res publica & ecclesiastica instauranda, auctoritate Iosaphati, Ezechia, & Iosia, commune siue mixtum quoddam Concilium fuit institutum, hoc est, de vtroque concilio certi quidam homines fuerunt deputati, qui Concilii vtriusque nomine res politicas & ecclesiasticas procurarent. Vnde Iosaphat constituit duos præfides in hoc tali Concilio, vnum ecclesiasticum, alterum politicum, 2. Chron. 19. 11. Non sequitur autem ex particulari. Si quædam causæ interdum accidunt, in quibus necessaria est vtriusque Concilii communicatio, ergo aut semper in rebus omnibus communicationem illam esse oportere, aut Concilium vnicum. Neque sequitur, Extra ordinem huiusmodi exempla extiterunt, ergo ordinarium esse. Hæc sententia confirmatur ex Iosepho, qui sic scribit: Si vero iudices (hinc inde in ciuitatibus constituti) nesciunt, de rebus ad se delatis pronuntiare, integram causam in vrbem sanctam mittent, & conuenientes Pontifex, & Propheta, & Senatus, quod visum sit, pronuntient. Idem lib. 2. ad Apionem ait: Sacerdotes inspectores omnium, iudices controuersiarum, puniores damnatorum constituti sunt a Mose: videlicet distincte, iuxta tenorem legis Deut. 17. v. 9. 12. Quare quod Carolus Sigonius lib. 6. de reb. Hebraeorum cap. 7. scribit: Iniuere hoc Concilium Rex cum principibus populi, hoc est, duodecim principibus tribuum qui regi assidebant, ac LXX. Senioribus; & Pontifex cum principibus sacerdotum, & scribis, hoc est, legis doctoribus: id est intelligendum de causis grauioribus, adeoque de coniunctione ac communicatione, non de confusione, quæ hoc modo est introducta. Post reditum ex captiuitate Babylonica iuxta Synedrium magnum fuit Synagoga magna, in qua fuerunt Esdra & ipsius sodales, qui oblitteratam quodammodo legem pristino restituerunt nitore. Synedrium constabat anti quo suo numero, videlicet LXX. Senatoribus, & vno præfide. In synagoga magna erant viri CXX. Prior numerus obseruatus fuit in synagogy. Cum enim illa instituerentur in Israel, vniuersi Synagoga septuaginta Dd. fuerunt præfidi, ad imitationem Synedrij magni: non quod vna esset, illius & synagoga ratio, sed quia hic numerus procul dubio etiam fuit obseruatus in Concilio ecclesiastico. Atque hæc duo synedria ita fuerunt distincta vsque ad tempora Antiochi Epiphani. Tum enim Matthias, & filii eius Macabæi, diuinitus excitati, vt iudices essent reipub. labantis, vsus gladij secularis & spiritualis coniunctim vsurparunt, sicut olim Eli & Samuel fuerant ad liberationem reip. extra ordinem excitati. Sacerdotes vero, qui Macabæos secuti sunt, potestatem sibi in dies acquisuerunt, arrogantes eam specie quidem successione, & religionis alicuius, sed non vocatione. Ex eo tempore confusa fuit semper apud Iudæos vtraque administratio, donec autoritate Pompeii inter Aristobulum & Hircanum fratres disceptatum esset, sed ambitionis, ac non religionis causa. Tum enim desuit in Antigono, Aristobuli filio, vtriusque dignitatis, regia & pontificia vsurpatio, & rursus distingui cœperunt duo ista Concilia: vt patet ex duabus maxime historiis. Matth. 21. dicuntur sacerdotes & seniores populi simul venisse ad Christum, post die quam propolas e templo eiecerat, vt cognoscerent, qua auctoritate id faceret; nempe quia factum ex parte politico, atque ex parte ecclesiastico esse iudicabant. Sic Mat. 26. & 27. vbi de Christo prehendendo & occidendo cõsiliū habetur, seniores sacerdotū, & seniores populi nominantur, vt distinctam esse illud tempus cognitionem vtramq; doceamur. Hoc etiam inde patet. Philo & Iosephus lib. 14. antiq. Iud. narrat, Synedrium, id est summum illud iudicium politicum, quod familiae Davidis maxime fuerat attributum, per Herodem Ascalonitum fuisse plane extinctum, & ipso permittente alios iudices esse substitutos, qui sub ipso rege essent. Quæ res de synagoga, siue Concilio Ecclesiastico non narratur vsquã sed

sed potius sum...
nuos & ex q...
Ex quo satis a...
quod Iudæi t...
tionem siue s...
veterum hit...
lum Syria ten...
uemus, vt rur...
vniuerso chaos...
temporibus...
Nani quod il...
quodam ipso...
humanum...
ria sacra...
fuit coact...
hanem, &...
quartum, co...
hæc de Con...
VII. ...
rus, quales f...
item in dom...
litorum: sed...
giorum de...
et enim er...
ecclesiastica...
distans. P...
constitutum...
& hoc fuit...
elicitur ex...
Concilia su...
partitur in...
probat, &...
quædam pa...
reprobata...
ticularibus...
et, paucis v...
VIII. ...
is, ait Bell...
nis, & in...
caum, an...
flus non sit...
equibus fu...
us Antiochi...
ropolitani...
um: 83. ...
error ibi da...
sue magis...
constituti...
donense, f...
nicam dum...
concilia, q...
vt Gregori...
Quod tam...
Euangelic...
vero desin...
aut omitt...
ut de ipso...
cipua est...
te quod G...
Ximo loco...
Oportet h...
inquit, iux...
na ratio p...
quare eor...
fariat me...
nter: & Sa...
adulter...
reprobet...
maru p...
gere, p...
Hoc tam...
duntaxat...
Quia vid...
congru...
probatu...
pere absq...
admittere...
cipere C...
cilia gene...
IX. ...
Origene...
III. contr...
dus Trul...
palati, q...
sumit qu...
stinguit...
Vide me...
quia non...
& sexta...
ta. Septim...
constaba...
sa Photiu...
piscopo...
terra lan...
papas, &

sed potius summos sacerdotes ab Herode & successoribus, contra legem annos & ex quouis hominum genere fuisse factos ad arbitrium ipsorum. Ex quo satis apparet aliud esse synedrium politicum, aliud ecclesiasticum, quod Iudæi tum suo sermone appellabant כְּנֶסֶת הַכֹּהֲנִים, id est, congregationem sive synagogam magnam. Quapropter cauto est opus in lectione veterum historiarum, ubi nomen *synedrium* & Sanhedrin (quod est vocabulum Syra terminatione ex Græco illo factum) occurrit, vt prudenter observemus, vtum de consensu politico agatur, an ecclesiastico, vel utroque in temporibus, ita nomen illud inde à temporibus Antiochi consulum fuit. Nam quod illi perturbatis rebus extra ordinem instituerant, id successores humanum ordinem in populo Iudæorum, peruerterunt. Cæterum in historia sacra N. T. quinque Synedria sive Concilia commemorantur. Primum fuit coactum contra Christum, *Matth. 26.* secundum, contra Petrum & Ioannem, *Act. 3. & 4.* tertium, contra Apostolos miracula facientes, *Act. 5.* quartum, contra Stephanum, *Act. 6.* quintum in causa Pauli, *Act. 23.* Atque hæc de Concilijs V. T. dicta sufficiant.

VII. Concilia Nou. Testam. non vocamus quoslibet piorum contentus, quales fuerunt Mariæ Elisabethæ, Zachariæ, aliorumque piorum *Luc. 1.* item in domo Cornelii *Act. 10.* quibus nonnulli imponunt nomen Conciliorum: sed, vt ab initio dicebamus, conuentus hominum piorum ac religiosorum de rebus ecclesiæ consultantium. Et hæc quidem sunt Concilia *Act. 15.* quibus opponuntur illa, quæ dicuntur *Act. 15.* Vtraque oportet enumerare. Distinguiamus autem hæc Concilia in Apostolica, & mere ecclesiastica. Concilia Apostolica in Actis obseruata sunt quatuor à viris doctissimis. Primum, in quo eligitur Matthias, *Act. 1.* secundum, in quo diaconi instituntur, *Act. 6.* tertium, in quo Iudaica instituta antiquantur, *e. 15.* & hoc fuit augustissimum, & *Act. 15.* dicitur Hierosolymitanum: quartum elicitur ex historia *cap. 21.* de Pauli aduentu Hierosolymam. Atque hæc Concilia fuerunt immunita ab errore. Concilia mere ecclesiastica Bellarminus partitur in quatuor classes. Quædam enim dicit esse ab Apostolica sede approbata, atque ab vniuersa ecclesia recepta; quædam omnino reprobata; quædam partim approbata, partim reprobata; quædam nec approbata, nec reprobata. Quartum membrum obiter explicat, quod illud in concilijs particularibus potissimum locum habeat: reliqua tria membra quomodo explicet, paucis videndum est.

VIII. Concilia generalia approbata numerantur hucusque decem & octo, ait Bellarminus *lib. 1. cap. 5.* Sed nos iustitiam hunc numerum esse negamus, & in sequentibus negationi nostræ fidem faciemus. Primum fuit Nicænum, an. Christi 325. coactum contra Arium, cuius errorem, quod Christus non sit verus Deus, damnarunt episcopi in isto concilio præsentis 318. quibus fuerunt quatuor Patriarchæ, Alexander Alexandrinus, Eustachius Antiochenus, Macarius Hierosolymitanus, & Metrophanes Constantinopolitanus. Secundum est Constantinopolitanum primum, congregatum an. 383. contra Macedonium, impugnantem deitatem Spiritus sancti: quod error ibi damnatus fuit ab episcopis 150. Tertium est Ephesinum primum, sive magnum, contra Nestorium coactum, qui duas in Christo personas constituit: in quo fuerunt episcopi 200. Quartum est Concilium Chalcedonense, in quo fuerunt episcopi 630. qui damnarunt errorem Eutichis, vnicam duntaxat in Christo naturam statuentis. Atque hæc sunt quatuor concilia, quæ summæ semper autoritatis fuerunt in ecclesia, adeo quidem, vt Gregorius M. dixerit se illa recipere ac venerari vt quatuor Euangelia. Quod tamen absque grano falsi dici, vel admitti non debet. Nam quatuor Euangelis, vt pote *Matth. 23. 10.*, credimus propter semetipsa: Concilio vero definitionibus non credimus, nisi ea, quæ vel credenda, vel facienda aut omittenda proponunt, per Scripturas sacras probare possint. Ita iudicauit de ipso quoque Nicæno concilio, cuius autoritas inter quatuor illa præcipua est, Augustinus, disputans cum Maximo Arianorum episcopo. Quare quod Gregorius dixit, sic emolliendum est, quatuor ista concilia esse proximo loco post quatuor Euangelia & symbolum Apostolicum veneranda. Oportet hic sequi illud Hieronymi *epist. ad Minerium & Alexandrum*: Nec, inquit, iuxta Pythagoræ discipulos præiudicata doctoris opinio, sed doctrinæ ratio ponderanda est. Si quis autem contrariæ factionis immurmurat, quare eorum legam explanationes, quorum dogmatibus non acquiesco? sciat me illud Apostoli libenter audire, Omnia probate, quod bonum est tenete: & Saluatoris verba, dicentis, Estote probi numularii, vt si quis numus adulter est, & figuram Cæsaris non habet, nec signatus est moneta publica, reprobetur; qui autem Christi faciem claro præfert lumine, in cordis nostri marsupium recondatur. *Ex paulo infra*: Meum propositum est, antiquos legere, probare singula, retinere quæ sunt bona, & à fide ecclesiæ non recedere. Hoc idem respondemus & nos obiectantibus atque interrogantibus, cur duntaxat ista quatuor concilia, & non reliqua quatuordecim, probemus? Quia videlicet ea duntaxat approbare possumus, quæ cum verbo veritatis congruunt. Itaque ne omnia quidem dicta quatuor istorum conciliorum probamus. Vbi & hoc est obseruandum, nos quatuor illa œcumenica recipere absque vilius inter nos contradictione: sed multos quoque ex nobis admittere Constantinopolitanum II. & III. Concilia; quosdam etiam recipere Constantinopolitanum IV. Hinc illi sex, isti septem agnoscunt concilia generalia. Nunc pergamus recensere concilia reliqua.

IX. Quintum est Constantinopolitanum II. an. Christi 550. contra Origenem, in quo fuerunt episcopi 165. Sextum est Constantinopolitanum III. contra Monotheletas, an. 680. Episcoporum 289. Dicitur alias synodus Trullana, & *Act. 15.* id est, quinisexta. Prior appellatio est à loco sacri palatii, qui dicebatur Trullus: posterior ab euentu, quia hoc concilium assumit quosdam canones concilii œcumenici quinti. Sed Bellarminus distinguit synodum Trullanam seu Quinisextam à Constantinopolitana III. Vide mox num. 12. Dicit etiam à Balsamone vocari concilium quinisextum, quia non est hæc synodus quinta, neque sexta, sed canones addidit quintæ, & sextæ synodo. Quæ ratio vera est, si distinguatur Trullana synodus à sextâ. Septimum est Nicænum II. an. 787. contra Iconomachos coactum; quod constabat ex 350. episcopis. Octauum est Constantinopolitanum IV. de causa Photii, an. 870. in quo fuerunt episcopi 383. Nonum est Lateranense I. episcoporum 900. & amplius, an. 1123. contra Saracenos, pro recuperanda terra sancta. Decimum est Lateranense II. episcoporum 1000. contra Antipapas, & pro iure cleri. Vndecimum est Lateranense III. episcoporum fere

300. pro reformatione ecclesiæ, & contra Waldenses, an. 1180. Duodecimum est Lateranense IV. episcoporum 472. an. 1215. pro recuperanda terra sancta, & contra varias hæreses. Decimum tertium est Lugdunense I. an. 1245. contra Fridericum Imperatorem, & pro terra sancta. Decimum quartum est Lugdunense II. Episcoporum 500. an. 1274. contra errorem Græcorum. Decimum quintum est Viennense, episcoporum 300. an. 1311. contra varias hæreses. Decimum sextum est Florentinum, Patrum 141. an. 1439. contra errores Græcorum. Decimum septimum est Lateranense V. Patrum 124. contra schismata, & pro variis negotijs, an. 1512. Decimum octauum est Tridentinum, an. 1545. inchoatum, an. 1563. finitum, contra hæreses Lutheranorum: cui interfuerunt Cardinales sex, Legati quatuor, Patriarchæ tres, Archiepiscopi triginta duo, Episcopi ducenti viginti octo, Generales ordinum ministri septem, Episcoporum Procuratores plurimi. Ex his Concilijs nullum est, quod non sit à Pontifice probatum, & à Catholicis recipiatur.

X. De hoc Bellarmini catalogo hæc est nostrorum crisis. 1. Papa Romanus vt Scripturas, ita concilia taxare, hoc est, probare, aut improbare, non potest. Ita enim taxa est partim impia & blasphema, quantum ad S. literas attinet; partim stulta & ridicula, ratione conciliorum. 2. Bellarminus hoc loco sui est oblitus. Omisit enim Concilium Sardicense I. quod an. 347. restituit Athanasium & Marcellum. De hoc enim ita scribit *lib. 2. de Pontifice Roman. cap. 21.* Probatum primo ex Concilio Sardicensi, quod generale fuit, & semper in ecclesia receptum. Nam Sulpitius *lib. 2. sacra historia*, ex toto orbe conuocatum scribit; & Socrates *lib. 2. cap. 16. histor. eccles.* generale concilium appellat. Præterea, vt scribit Athanasius *in initio secunda apologia*, & Hilarius *in lib. de synodis*, fuerunt in eo concilio plus quam 300. Episcopi Catholici ex 36. prouincijs totius orbis Christiani. Sic Bellarminus. At hac ratione fuerint XIX. Concilia generalia approbata à Pontifice. Verum fallitur Bellarminus. Non enim istud concilium fuit generale re ipsa & euentu, sed tantum instituto Constantii & Constantis Imp. quia etsi conuenerant Episcopi ex oriente & occidente, tamen re infecta per discessionem tumultuariam plurimi ad ecclesias suas se receperunt. 3. Concilium Nicænum II. fuit impium & sceleratum: vt pote quod sancit adorationem imaginum, & intercessionem sanctorum. Sequentia concilia pleraque (nam quædam excipio) vix concilia, nedum generalia concilia dicenda sunt. Nam aut aliud egerunt Patres illi plurimum, & coitiones fuerunt politica; non cœtus ecclesiastici; aut egerunt male, rebus superstitiosis, falsis, impijs, constitutis; aut denique aliquid intersperferunt boni, sed infrequentius. Quamobrem illa concilia nō suo loco relinquimus, & valere sinimus. 4. Quod Bellarminus dicit, non extare concilium nonum, nec sequentia multa, quis non miretur? Extant orientalium acta apud nos, qui occidentem incolimus, occidentaliū minime: quæ tamen apud nos magis extare oportebat; in primis autem Lateranensa Romæ in Laterano, in Patriarchio, aut in tablino Pontificio asseruari, non extant ergo, ignauia, an dolo? 5. Concilium Constantinopolitanum IV. hoc loco à Bellarmino dicitur respectu Constantinopolitani III. œcumenici. Alias non est numero quartum, sed forte XII. & nostris quibusdam appellatur septimum œcumenicum. Quo tamen nomine alij nuncupant Concilium Constantinopolitanum sub Philippico, vel Copronymo. 6. Concilium Tridentinum est plane Antichristianum; quippe acroterium turris Babylonice, & altare hæresium oppositum altari veritatis cœlestis, ita vt hic locum habeat illud: Altare contra altare. 7. Bellarminus ait, octo priora concilia ideo recipi, quod probentur & veluti authentizentur in iure Canonico, *de ver. dist. 16. can. Sancta octo.* nouem sequentia, quod in eis præfuerit summus Pontifex; vltimum, quia confirmatum est à Pio IV. Egregie profecto omnia! An ius Pontificium potest approbare impium decretum synodi Nicæne II? An potest summus Pontifex in terris (quanquam nemo est summus in terris Pontifex) contradicere summo Pontifici in cœlis? Denique hæc probationes sunt ad partem, vt pragmatici loquuntur, id est, vt vulgo dicimus, sunt partiales. Hoc autem iure quis nesciat vincere? Itaque non sequitur: Pontifex approbavit & confirmavit has synodos, aut in ijs præfuit. Ergo hæc synodi probata sunt.

XI. Iam Bellarminus *cap. 6.* Concilia generalia reprobata octo commemorat. Primum est concilium Antiochenum, an. 345. in quo Athanasius est damnatus, & via patefacta ad eversionem Concilii Nicæni I. Secundum est Mediolanense, an. 354. in quo fides catholica ab Episcopis plusquam 300. oblique fuit damnata, & in exilium missi fuerunt Episcopi, qui damnationi Athanasii subscribere noluerunt: vt Hilarius, Osius, Paulinus. Tertium est Ariminense, Episcoporum 600. an. 363. in quo sublatum est de simbolo nomen *omniū*. Quartum est Ephesinum II. an. 449. in quo confirmata est hæresis Eutychniana, & Flavianus Episcopus Constantinopolitanus occisus, omniaque gesta fuere per seditionem & vim: vnde appellatur synodus *λυσαικη* id est, latronum. Quintum est Constantinopolitanum sub Leone Imp. an. 750. contra imagines. Sextum est Constantinopolitanum sub Copronymo, an. 755. idem contra imagines. Septimum est Pisanum, an. 1131. congregatum ab Imperatore, & Rege Galliarum, & aliquot Cardinalibus, contra Iulium II. Papam. Octauum est Wirtembergense, quod Lutherani generale vocant, 300. pastorum, præside Luthero, an. 1536.

XII. In hoc catalogo ista damnamus. 1. Concilium Constantinopolitanum V. sub Leone, adeo non debet accenseri reprobatis, quemadmodum neque VI. sub Copronymo, vt potius priori catalogo vtrumque debeant inseri. Recte enim damnarunt cultum imaginum. Atque hinc est, quod Constantinopolitanum IV. sub Philippico, an. 712. à multis vocatur septimum œcumenicum: quanquam alij Concilium sub Copronymo vocant quartum Constantinopolitanum, & septimum œcumenicum, respectu nempe Constantinopolitani III. Quidam etiam illud sub Copronymo, non sextum, sed septimum Constantinopolitanum appellant. 2. Acta duorum istorum conciliorum proculdubio à patronis imaginum & traditionum, qui inde ab illo tempore plurimum obtinuerunt, sublata sunt. Neque enim adeo multa extant de hisce concilijs, præterquam quod in Tomis conciliorum legimus. 3. Concilium Pisanum eo damnauit Iulius II. quod nec authore, nec consentiente ipso habebatur, cum principes Christiani sese à fraudibus & violento ipsius ingenio vindicare velle viderentur. 4. Concilium Wirtembergense, prouinciale fuit, aut forte nationale: generale non fuit. Sed hoc concilium, & alia nostrorum, à tomis conciliorum excluduntur suffragio Antichristi.

XIII. Nunc prostramo videamus illa concilia generalia, quæ Bellarminus *cap. 7.* partim approbata, partim reprobata esse dicit. Ea vero sex

percipiatur: ut fides illorum confirmetur, qui putant ecclesiam aliter sentire: ut pastoribus & ecclesiis laborantibus ob hæreses & schismata, communi opera subueniantur: denique ut hæretici, schismatici, & alij publico iudicio damnentur atque compescantur. De his causis vide plura cap. 4. ver. 6. Accedit Patrum sententia. Sic enim *Cyprianus libro secundo epistolæ ad Stephanum*: Necesse habuimus, conuenientibus in vnum pluribus sacerdotibus, cogere & celebrare Concilium. De *Augustino* vide paulo ante §. 18. *Leo* quoque *Magnus siue I.* eandem sententiam confirmat *epistolæ 9. ad Theodosium juniorem*: Si pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostræ dignetur annuere, ut intra Italiam iubeatis haberi episcopale Concilium, cito (auxilium a Deo) poterunt omnia scandala, quæ in perturbationem totius ecclesiæ sunt commota, refecari. 7. Cum molestum esset, Concilia generalia conuocare, decretum olim est, ut in singulis prouincijs bis quotannis, aut semel ad minimum, Concilia celebrarentur: ut habetur in *Novell. Iustiniani, constit. 123.* "ἵνα ἡ πᾶσι ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ ἰατρικῆς ἐπιμελῆς, καὶ ἰεροπολιτικῆς, καὶ ὁσωνδήποτε ἐπιμελῆς τῆς αὐτῆς πλῆθους, καὶ τῶν αὐτῶν ἐπιμελῆς, καὶ τῶν αὐτῶν ἐπιμελῆς." His ita explicatis, duo restant, An videlicet nostri in hac questione dissentiant inter sese, & Num à Papistis hac ipsa in re diffideamus? Ad priorem quaestionem quod attinet, ratio dubitandi est gemina. Primo enim *Iunius* diserte scribit in *capite decimo huius controversiæ apud Bellarminum*: Nos eas (synodos) contra, si legitime sunt, affirmamus absolute necessarias esse. Contra *Wihakerus* *quaest. 1. de Concilijs* scribit: Etsi ergo Concilia non sunt simpliciter & absolute necessaria (nam sine his fides & ecclesia incolumis esse potest) tamen multum conferunt, & valde utilia sunt. Et paulo post: Nos quidem non putamus esse simpliciter necessaria: Nam si simpliciter necessaria essent, Christus alicubi præcepisset celebrari, aut eius saltem Apostoli: quod tamen nusquam ab illis factum legimus. Præterea hæc ecclesia & fides incolumis permanit per 300. annos sine Concilio generali. Et mox: Hoc enim inter ecclesiam & Rempul. interest, quod Respubl. humano indigeat consilio, nec sine huiusmodi consilio stare possit: at ecclesia à Deo regitur & seruetur, ut quanquam ad illius statum externum conferat Concilium, tamen vita & salus ecclesiæ in concilio non consistat. Quæ duæ sententiæ videntur inter se configere. Deinde, si ita est, ut cum Bellarmino paulo ante diximus, videlicet Concilia omnino necessaria esse ad bonam ecclesiæ gubernationem; sane consequens est Concilia interdum absolute simpliciterque esse necessaria. Quo argumento vtitur *Iunius d. l. in cap. 11.* & addit: Si nonnunquam in ecclesijs contingunt causæ, quæ à particularibus concilijs curari non possunt; profecto vicimus, ipso Bellarmino iudice, concilia generalia absolute simpliciterque esse necessaria. Et in c. 10. ait, esse interdum tempora, cum generalia concilia sunt absolute necessaria.

Respondet. Tota hæc disputatio tollitur vnica distinctione. Est enim ambiguitas in vocabulo *necessarius*. Consentimus nempe in hoc, Concilia esse necessaria. At quomodo? Necessitate illa, quæ pendera sine, ut omnes necesse habent concedere. Ista vero necessitas est duplex: primo, ut finis sit, siue obtineatur simpliciter; deinde, ut finis sit commodius, siue obtineatur facilius. Priori modo necesse est vt eadem, si velim viuere: posteriori, necessaria mihi est pecunia, si velim commode & iucunde viuere. Ita equus est mihi necessarius, si velim iter facere expedite. Concilia sunt necessaria posteriori modo; quæ non faciunt ad esse ecclesiæ, seu ad ipsius vitam & formam. Itaque hæctenus non sunt necessaria simpliciter, & absolute. Potest enim ecclesia sine concilijs esse, & conseruari. Postquam vero alia omnia media sunt frustra tentata, superest vt ad Concilia, tanquam ad sacram quandam anchoram, confugiamus. Et in hoc casu sunt necessaria simpliciter, siue absolute, quemadmodum §. decimo nono de remedijs diximus. Itaque generatim Concilia non sunt absolute necessaria: quia illis carere possumus, & omnis eorum autoritas humana est, atque errori obnoxia. Comparetate autem loquendo, ista necessitas ipsis tribuitur, quando ad hoc vnum refugium, alijs frustra tentatis, nos recipimus. Hoc alij sic enunciant; Concilia sunt absolute necessaria, non ad esse, sed ab esse ecclesiæ. Itaque ambiguitas etiam est in vocula *absolute*.

X XII. Pontificios nostros quod attinet, ab illis reuera dissentimus in hac ipsa quaestione. Dicunt enim illi, Concilium esse medium ordinarium, ac proinde necessarium, magnum aut paruum, vnum vel plura, prout Pontifex Romanus, summus ille omnium controuersiarum iudex, vice Christi, iudicauerit vt sunt verba *Bellarmini capite undecimo*. His verbis Bellarminus re ipsa id negat, quod alioqui verbis affirmat. Nam si vnus Papa potest omnia expedire, & si absque illo Concilia nihil possunt, nihilque valent, non vtiq; sunt necessaria. Quid enim opus est tanto sumtu & labore, in cogendis Concilijs, si Pontifex est summus omnium controuersiarum iudex? Cur non recta potius ad vnum illum iudicem omnes accedunt? Sed vt paulo manifestius euadat, aduersarios id reuera tollere, quod verbis alioqui magnifice prædicare solent, age videamus thesin & praxin Papistarum hac in re. *Thesis* est: Etsi summus Pontifex, vice Christi, est iudex omnium controuersiarum, eique obtemperare debet fraternitas vniuersa, vt *Cyprianus* loquitur *libro primo epistolæ tertia*, tamen non debet in controuersijs fidei dijudicandis, aut solo suo iudicio fidere, aut expectare diuinam reuelationem, sed adhibere diligentiam, quantam res tanta postulat, & ordinaria media; & tum demum expectare assistentiam Spiritus sancti, & directionem diuinam. Porro medium ordinarium, ac proinde necessarium, est Concilium, magnum aut paruum, vnum vel plura, prout ipse iudicauerit. Hæc, inquam, est thesis *Bellarmini cap. undecimo*. Videamus quomodo cum hac thesi conueniant ista. *Bellarminus cap. decimo*, ait: Etiam si ad extinguendas septem hæreses primas septem generalia Concilia valuerunt: tñ plus q̄ centum hæreses extinctæ fuerunt à sede Apostolica, cooperantibus concilijs particularibus. & si vnum schisma sublatum est p̄ Concilium generale Constantiense, schismata supra quinque & vigintr sine concilio generali sublata sunt. *Idem libro quarto de Pontif. cap. tertio*. Experimentum est: quoniam plurimas hæreses Romanus Pontifex sine generali Concilio damnavit, vt Pelagij, Priscilliani, Ioviniani. *Costerus in Enchirid. de Pontif.* Hoc modo Christus maiori compendio, Christianorum commo-

dis prospexit. *Idem ibidem*. Pastores, quos Spiritus sanctus proposuit regere ecclesiam Dei; non est necesse in vnum coire locum, vt ecclesia aliquid mandasse dicatur: sed satis est, si supremus Christi vicarius in terris, Pontifex summus, legem ferat. Spiritus veritatis est in summo Pontifice, etiam cum vult aliquid sine concilio definire. Sic *Gretserus colloq. Ratisb. session. 1.* Semper est iudex infallibilis, vel tum solus aliquid definiat. *Bellarminus libro secundo de Concil. cap. 17.* Pontifex est absolute supra concilium. Concludamus itaque cum *Erasmio annotat. in 1. Corinthiorum 7.* Quid opus est concilijs? quorsum tot theologi accersuntur? quorsum attinet, tot Academia in tractandis fidei negotijs distorqueri? cum ex vno Pontifice, quid verum sit, audire liceat. Sane frustra sit per plura & maiora, vt ait *Peregrinus comment. in Exod. 10. disput. 2. num. 14.* quod æque bene fieri possit per pauciora & minora: neque absque necessitate multiplicentur entia; vt loquuntur philosophi. Hinc itaque perspicue patet, contradictionem non obscuram latere in hoc axioma Papistarum, concilia esse quidem illa necessaria, sed nihil valere absque iudicio Pontificis, huius autem iudicium valere plurimum, & satis esse, absque concilijs. *Praxis Pontificiorum* hanc ipsam contradictionem confirmat. Quoties enim concilium aliquod contra ipsos profertur, excipiunt, illud non esse approbatum à Pontifice; Pontificem ibi non præsedisse; nec per se, nec per legatos suos. Ita nempe respondent, quando ipsis obijciunt. Concilium Chalcedonense, quod evertitur auctoritas Pontificis Romani: item, Concilium Elibertinum & Francofordiense contra imagines: Basileense & Constantiense, quod concilium sit supra Papam & c. Ita nempe Pontificij, dum autoritate conciliorum premuntur, hoc iugum suauius excutunt, vt nobis suum intolerabile imponant; & quod vna manu dant, altera eripiunt. Ita enim concilia ipsis sunt necessaria, vt potius non-necessaria verbis & factis demonstrent. Gloriautur de concilijs, illa necessaria & sua esse (sic enim *Campianus rat. 1.* Concilia generalia mea sunt, primum, vltimum, media: his pugnabo) & nihilominus, quando concilijs vrgentur; negant illa necessaria & sua esse, quod non sint approbata à Pontifice.

CAP. II.

Ius conuocandi Concilia non esse penes solum Pontificem Romanum, sed penes Ecclesiam & ipsos principes.

I. Postquam de necessitate conciliorum disseruimus: recta methodus postulat, vt de iure seu potestate conuocandi concilia, cuiusnam ea sit, disputemus. Quæ quidem in disputatione magnam adhibere oportet diligentiam, ne simpliciter & sine distinctione aliquid statuatur: quod peccatum peccat non solum Papista, quando aiunt, à solo Pontifice Romano cogi posse concilia generalia; sed etiam nostri, quando hanc autoritatem solis principibus pijs vendicant. Nos ita distinguimus, secuti ductum & literarum, rectam rationem, & exempla Nou. Testam. Sic, inquam, distinguimus. Conuocatio concilij est actio ministerialis, vel principalis. Ministerialis; quando est mere Ecclesiastica: vt quando Apostoli indixerunt Concilium *Act. 15.* in scio magistratu ciuili. *Principalis*; quando est actio politica & regia, non vero ecclesiastica: vt quando Constantinus Magnus conuocauit Concilium Nicenum. Prior illa conuocatio nititur autoritate ecclesiæ: posterior, autoritate magistratus. Duas itaque theses defendendas hoc loco suscipimus. 1. Ecclesiam, adeoque solos Episcopos, iure diuino, sine vlla autoritate ciuili posse ministerialiter indicere & conuocare Concilia. 2. Penes Imperatorem, vel Principes Christianos esse, conuocare generalia Concilia, non vero penes Papam, aut vllum Episcopum.

II. Ecclesiam, siue solos Episcopos, id est, Pastores, iure diuino, sine vlla autoritate ciuili, posse ministerialiter indicere Concilia, probatur his argumentis. 1. Christus omnem potestatem ecclesiæ necessariam, ipsi tradidit. *Matthæi decimo sexto & decimo octauo & vigesimo octauo*. At potestas conuocandi Concilia, & conueniendi in concilijs, ad iudicandum de rebus Ecclesiæ, est ipsi interdum necessaria: vt cap. præced. §. 20. euicimus. Ergo. 2. Apostoli conueniunt legitime, quoties vult aliqua necessitas: vt docet synodus Apostolica Hierosolymitana *Act. 15. & 15. & 21. & Ephesina, Act. 20. 17.* Sic Antiochena synodus conuenit tempore Aureliani Cæsaris, conuocantibus eius ecclesiæ presbyteris vicinis Episcopos: in qua Paulus Samosatenus, Episcopus Antiochenus, qui contentebat Christum esse nudum hominem, hæresicos fuit conuictus, & loco motus, *Enseb. lib. 7. hist. Eccles.* Ita quoque complures alia synodi maxime prouinciales, etiam sub Christianis principibus conueniunt, autoritate episcoporum. 3. Nullibi legimus, hanc potestatem ministerij Ecclesiastici, alteri esse concessam, imo ne magistratui quidem politico. E. nullus hunc honorem debet sibi arrogare. 4. Magistratus ciuilis, qua talis, immo nec qua Christianus, potest aut debet sibi assumere id, quod propriè & solum pertinet ad officium Ecclesiasticum. Atqui ius conuocandi concilia primo apud ecclesiæ Pastores residet, *Act. 15. 2.* quatenus nempe est actio pura pura ecclesiastica. Ergo. 5. Si magistratus Christianus desit, aut etiam ecclesiæ & religionis hostis & persecutor sit, aut denique magistratus Christianus officium suum facere nolit; tum sane, nempe in manifesto ecclesiæ periculo, pastoribus & senioribus ecclesiæ omnino concessum est, vt de loco & tempore legitimi concilij inter sese deliberent, & communi consensu ad illud accedant: prout *Act. 15.* ab Apostolis & presbyteris factum esse iam aliquoties diximus. Quod si ergo conuocationis ius & autoritas primo & proxime apud ecclesiæ antistes residet in tali casu, vtiq; alias, & vniuersaliter, illud ius & autoritatem, quoque habebunt. Neque enim alia eius ratio potest adferri, quam quod sit pars essentialis ministerij Ecclesiastici. 6. Concilia Prouincialia Archiepiscopi & Metropolitæ iussi sunt bis in anno conuocare & celebrare, legibus Imperatoris iuxta & Canonicis: nempe paulo ante Quadragesimam, & in fine autumnæ, vt docent Canones synodi Nicænæ. Itaque hæc potestas ipsis iure competit. Neque enim recte illis hoc mandaretur, si non esset pars officii ipsorum. 7. Nostri concedunt, Pastores posse conuocare synodum Prouincialem, im-

mo & nationalem, infcio magistratu politico. E. potestas indicendi Concilia non est simpliciter deroganda ecclesie & Episcopis. Hactenus itaque concedimus, Papam Romanum habere ius & auctoritatem cogendi aut indicendi concilia in sua nempe prouincia. Id enim commune habet cum alijs episcopis. Non itaque solus hoc potest: neque extra suam prouinciam potest.

III. Contra primam hanc thesin nostram sic obiciunt nonnulli. 1. Causa, cur Christi & Apostolorum tempore, hac potestas soli Ecclesie erat concessa, non vero magistratui, fuit, quia tum non erant magistratus Christiani. At si tum fuissent, ut iam sunt, utique illis fuisset concessa. 2. Magistratus sunt nutritij ecclesie. E. illi soli debent conuocare synodum. Hoc enim vel imprimis pertinet ad officium nutritij ecclesie. 3. Sub Vet. & Nou. Testam. reges conuocarunt concilia. Itaque aut recte fecerunt, aut non. Si illud: Pastores non debent inuolare in officium magistratus. Si hoc: cur non reprehensi sunt in Vet. Test. a sacerdotibus vel Prophetis.

Respondeo ad primum. Congregare concilia proprie & per se opus est humani ordinis: congregare autem Concilia ecclesiastica, in nomine Christi, opus est humani ordinis in re ecclesiastica. Itaque si magistratus deest, ecclesia iuste congregat citra cognitionem aut operam magistratus: sin autem consentiens atque coniunctus est, iniuste & periculose ab ecclesia tentatur & instituitur generalis congregatio sine cognitione & auctoritate eius, qui humano ordini pfectus est. Hinc conuocatio concilialia est pura, alia mixta. Pura est iterum vel pure ecclesiastica, ut quando sola ecclesia conuocat: vel pure politica, ut quando solus magistratus conuocat. Mixta est, quando ecclesia consentiente magistratu, seu magistratus per ecclesiam conuocat concilia. Hinc itaque patet, Christum ecclesie sue demandasse curam conuocandi concilium, actu pure ecclesiastico, quando magistratus vel deest, vel suo officio deest. Peccat itaque hoc argumentum primum fallacia non causae. ad secundum. Est ignorantio elenchi. Neque enim conuocatio Concilij regia & principalis, quae soli magistratui competit, transcribitur ecclesie. ad tertium. Est eadem fallacia: ut planum euadet ex sequentibus.

IV. Altera nostra thesis confirmanda restat: ubi sermo nobis est de Conciliis generalibus, quae a solis magistratibus Christianis, non autem ab ecclesia, vlloue Episcopo, siue sit Romanus, siue alius, conuocanda esse, prius quam probemus, illud praemittendum est, quemlibet pium magistratum eodem iure conuocare posse concilia prouincialia & nationalia, quo iure Imperator & Christiani principes coniunctim indicere possunt concilia generalia. Vtrobique enim est par ratio videlicet potestas principalis, regia, & externa, quae in huiusmodi conuocatione spectatur. Verum quia conuocatio Concilij Prouincialis & nationalis est indifferens, ita ut fieri possit vel a solo magistratu, vel a sola Ecclesia, vel ab utroque coniunctim: at conuocatio Concilij oecumenici siue generalis est actio pure principalis & regia: disputatio solum instituitur inter nos & Papistas de conciliis oecumenicis, a quonam illa sint congreganda? Vbi categorice respondemus proprium & proximum concilij oecumenici indicendi auctorem esse Imperatorem, seu principem oecumenicum, non vero aliquem episcopum.

Etsi enim Imperator fere non congregat Concilium sine consensu Episcoporum: tamen de illo consensu hic non quaeritur. Consensus sane totius ordinis ecclesiastici, siue Sacerdotij, ut loquuntur, accedat necesse est. Sed hic quaerimus auctoritatem causantem, ut loquuntur: Coniunctam agnoscamus auctoritatem, sed suo ordine: Episcoporum, siue Sacerdotum omnium, ac non solum Pontificis Romani, postulanti-um, vel consulenti-um; Imperatoris, ut decernentis, iubentis: ita ut hic dici possit, Imperator iussisse, Episcopus suasisse satis habet. Quae obseruatio utilis est, & quidem oppido utilis, ad multa effugia Bellarmini retundenda. Sed confirmemus argumentis, quod diximus. Etsi enim Chamierus hoc idem argumentum tractauit tomo secundo libro decimo tertio cap. decimo, tamen hoc ibi factum est non nisi incidenter, ut loquuntur.

V. Primum argumentum est eiusmodi. Concilium oecumenicum non nisi ab oecumenico principe (siue is sit vnus, siue alij cum ipso sint vnus) indici potest: quia ut Logici loquuntur, proprium effectum arguit causam propriam. Sed excipiunt Papistae Pontificem Romanum esse Episcopum oecumenicum, & proinde ipsi competere ius indicendi synodum oecumenicam.

Respondeo. Solum Imperator Romanus iure est Princeps oecumenicus: ut patet ex Luc. 2. ubi dicitur intelligitur de orbe Romani imperii. At nullus in his terris est pastor siue Episcopus oecumenicus: quia soli Christo hic titulus competit. Vnde Concilium Carthaginense cap. 26. recte decreuit neminem debere vocari principem sacerdotum seu summum sacerdotem. Deinde quidam excipiunt, Imperatorem hodie non esse Principem oecumenicum, seu vniuersalem omnium dominum; & ideo non posse cogere concilium, ex nostra hypothesis. Respondeo. 1. De iure est semper, licet non sit de facto. 2. Adiungere debet aliorum regum & principum Christianorum calculum.

VI. Secundum argumentum nostrum ita habet. Indictio, siue conuocatio synodi generalis, per se est mere politica, & auctoritatem principalem requirit, quae politica simul sit & coactiua. Nam de loco, tempore, & modo, seu forma externa, publicorum conuentuum, deque sumptibus huc pertinentibus, & rebus similibus tractare, est res mere politica. Et potestas mandandi in rebus externis, itemque mandata exequendi, tantum ad politicum magistratum pertinet, non autem ad Ecclesiae praesules. Atque haec ipsa quoque in synodo nationali & Prouinciali habere possunt locum. In quo casu conuocatio etiam est penes magistratum. Sed quia synodi nationales, & prouinciales (& quidem haec facilius quam illae) possunt indici absque illis rebus, quae requirunt auctoritatem principalem, nemo non intelligit, Ecclesiam posse illas conuocare absque opera magistratus politici, vel cessantis facere officium, vel persequentis Christianam religionem. Id vero fieri non potest in synodo generali conuocanda. Causam elegan-

ter indicat Caluinus libro quarto Institutionum, capite septimo. s. octauo. his verbis: Quantum ad synodos conuocandas, hoc erat Metropolitanae cuiusque officium, ut Prouincialem synodum statim temporibus cogeret. Illic nihil iuris habuit Episcopus Romanus. Vniuersale autem Concilium indicere solus Imperator poterat. Si quis enim Episcoporum hoc tentasset, non modo vocationi non paruissent, qui extra prouinciam erant, sed tumultus statim exortus fuisset. Ergo Imperator omnibus ex aequo ut adesset denunciabat. Plura in hanc sententiam vide cap. sequentibus. quarto.

VII. Tertio, officium piorum principum ac gubernatorum est, non modo res terrenas, pacemque politicam curare, sed etiam Ecclesiae nutritores agere, Esa. 49. & 60. & Domino Iesu, in amplificando eius regno, humiliter ac fideliter insequire, Psalm. 2. & 24. Id vero maxime, conuocandis & moderandis synodis, imprimis generalibus, si vsus ita postulet, efficere possunt. Si vero non faciant, nutritij ecclesiae iure appellari non possunt. Is enim demum est nutritius, qui curam alicuius habet, ut viuat. Quemadmodum itaque in rebus humanis nutritij praesentent, sic in diuinis nutritij suppeditare debent, idque politice, vel ecclesiastice: e quibus illud incumbit Principibus; hoc ministris verbi, qui ipsi quoque sunt nutritores ecclesiae, quanquam alia ut patet ratione.

VIII. Quarto sic ratiocinamur. Illorum est concilia generalia congregare, quorum auctoritati omnes Christiani parere debent, & ad quos spectat, quae ad Ecclesiae pacem & tranquillitatem faciunt, & procurare. At hoc principum & regum est officium. Ergo. Proposito maior patet. Nam sine publica auctoritate concilium oecumenicum congregari non potest. Auctoritatem vero illi habent, quibus omnes homines dicto audientes sunt, & quibus incumbit prouidere, ut omnes in pietate & honestate viuant. Propositio minor ex Scripturae auctoritate probatur, Romanorum decimo tertio vers. primo. Quae in loco ne quis Apostolum ad laicos tantum sermonem suum accommodare existimet, Chrysostomus disertè ait, hoc praecipit. Quae in loco ne quis Apostolum ad laicos tantum sermonem suum accommodare existimet, Chrysostomus disertè ait, hoc praecipit. Quo in loco ne quis Apostolum ad laicos tantum sermonem suum accommodare existimet, Chrysostomus disertè ait, hoc praecipit. Ne Petrus quidem ipse eximitur. Ergo nec Papa. Et eodem loco obseruat Chrysostomus, Apostolum non dicere, sed iussisse parere, sed iussisse parere. Et sic quoque Oecumenius in hunc locum. Idem etiam Chrysostomus homil. 2. ad populum Antiochenum vocat Imperatorem summum & caput omnium super terram hominum. Sic Petrus 1. epist. 2. 13. iubet nos. Ergo de iure diuino omnes Episcopi parere debent Imperatoris auctoritati, & cum ab illo vocantur, necesse est ut se sistant. At iure diuino vnus Episcopus non habet auctoritatem in alium, ut nec vnus Apostolus in alium habuit. Ex his relinquuntur, non nisi regum esse, auctoritate sua edicere & praecipere, ut Episcopi vndique conueniant.

IX. Quintum nostrum argumentum est huiusmodi. Pij reges & principes in Veteri Testam. semper hoc iure vsi sunt, & quidem ex ipsius Dei mandato. Nam & Moses, summus princeps politicus (non autem Pontifex Aharon) solennes populi conuentus, ex Dei iussu, semper indixit, duabus etiam tubis argenteis in eam rem confectis, Numerorum decimo. Et Iosua similiter sese gessit, Ios. vigesimo tertio & vigesimo quarto. Porro Dauid concilium congregauit de arca reducenda, 1. Chron. 13. ver. 1. 2. & aliud concilium, cum iam senex esset, 1. Chron. 23. ver. 1. Eodem modo Salomon indixit concilium, 1. Regum 8. ver. 1. item Ezechias, 2. Chronic. 29. ver. quarto, & Iosias, 2. Regum 23. ver. primo & secundo. Ergo similiter nunc licet Principibus in Ecclesia Christi concilia congregare. Consequentia firma est. Nam si in ea Ecclesia hoc factum est, quae vnus regionis fuit, quaeque etiam vna cum regibus summum Pontificem habuit; quid ni in nostra Ecclesia idem fiat: Pij illi reges ecclesiae curam habuerunt, & religionis fuerunt admodum studiosi. Quando igitur ecclesiam reformare, & religionem purgare voluerunt, concilium congregarunt, non modo laicorum, sed sacerdotum etiam & Leuitarum. At nullus vnquam sacerdos, qui tantum sacerdos fuit, sua auctoritate hoc fecit. Ergo regis, non sacerdotis, fuit, concilia conuocare. Et quod illi reges tunc fecerunt, idem principes Christiani nunc facere possunt, & vero debent, quoties id exigat necessitas.

X. Sextum argumentum sic instituo. Generalia Concilia nulla habita sunt primis trecentis annis, antequam Imperatores Christiani facti sunt. Quare vero hoc? Quia Christiani, hinc inde dispersi in prouincijs Romani Imperij, noluerunt sibi sumere auctoritatem, quam soli Imperatori, utpote principi oecumenico seu generali, competere intellexerunt. Itaque deerat ipsis auctoritas, non vero sola opportunitas. Sed hoc argumentum accipiet lucem a sequenti; quod primo proponemus, deinde ab exceptionibus Bellarmini vindicabimus.

XI. Septimo itaque dicimus, non Romanos Pontifices, sed Caesares & Imperatores Christianos indixisse prima quatuor generalia Concilia, nec non alia quaedam. Ergo horum auctoritas haec fuit, non illorum. Nam ij certe indixerunt, quorum fuit indicere. Antecedens probatur partim confessione aduersariorum, partim classicorum historicorum testimonijs. Et ut a Confessione Papistarum incipiam, Nicolaus Cusanus Cardinalis libro secundo de concordia Catholica cap. vigesimo quinto ait: Auctoritas Concilij non ita dependet a congregante, ut nisi a Papa congregetur, non sit Concilium; quia tunc omnia octo vniuersalia Concilia non fuissent firma, quoniam per Imperatores conuocata leguntur, & Romanus Pontifex ad instar aliorum patriarcharum, diuales sacras iussiones, de veniendi aut mittendo ad concilium recepit. Et ibidem. Ex illo tempore, quo Imperatores coeperunt Christiani esse, ecclesiae negotia ex illorum nutu pendere visa sunt, atque adeo maxima concilia de eorum sententia conuocabantur. Nilus Archiepiscopus Thessalonicensis libro contra primatum Pontificis Romani, olim antiqua concilia ab Imperatore, non a Romano Pontifice congregata fuisse probat.

Finem

Aeneas Sylvius, qui postea Papa creatus est, & nomen Pij II. assu-

XII. Nicanum primum Concilium à Constantino Magno fuit con-

XIII. Secundum concilium œcumenicum, puta Constantinopoli-

XIV. Tertium concilium œcumenicum, Ephesinum primum, in-

XV. Quartum Concilium œcumenicum non indixit, non conuo-

XVI. Atque hæc sunt quatuor illa prima concilia œcumenica, quæ

pistola trigesima prima, iterum supplex fit Theodosio : Concilium viuer-

XVII. Adfert exceptiones duum generum: primo duas generales,

XVIII. Sigillatim nunc ostendit de quinque concilijs, illa sine con-

Tom. V. L 2 lium,

hiam, in quibus facile tum primas ex consuetudine antiqua obtinebat, ut ca- mone 6. synodi Nicænz dicitur. 3. Ex testimoniis veterum, supra §. 12. reci- tatis, luce meridiana clarius est, solum Constantinum indixisse hoc con- ciliium. Nulla enim ibi fit mentio Pontificis Romani, nec in indicendo hoc conciliium, nec in consentiendo. Et, si Romanus Pontifex hoc conciliium indixisset, ille procul dubio non Nicænz, tam procul à Roma, præsertim cum senex esset, sed Romæ celebrasset, aut in aliqua parte Italia. Sequitur apud Bellarminum.

XIX. De Constantinopolitano I. Theodoretus refert, Theodosium non tam illud indixisse, quam literas Pontificis Damasi, quibus Conciliium indicebatur, ad Episcopos misisse. Sic enim scribunt Episcopi congregati in illo concilio ad Damasum Pontificem apud Theodoretum, libro quinto hist. c. 9. Mandato literarum superiore anno à vestra reuerentia ad sanctissimum Imperatorem Theodosium missarum, ad iter duntaxat Constantinopolim vsque fa- ciendum nos preparauimus. Licet ergo Theodosius indixerat hoc conciliium, tamen indixit ex mandato literarum Apostolicarum.

Respondet primo. Theodoretus non docet Theodosium misisse literas Damasi ad Episcopos: sed, postulato & rogatu sacerdotum, quorum sententiam communem Damasus ad Theodosium perfererat suadens, concili- um à Theodosio indictum fuisse. 2. Vox illa, mandato, non est apud Theodo- retum. Verba sic habent Græce: εν τω περι της εννοησεως των πατρων της υμε- ρας προσηντηθη. id est, ex literis anno superiore à vestra reuerentia &c. Quæ verba Christoforus male vertit, Ex mandato literarum. Quam inter- pretationem secutus est Bellarminus. 3. Iidem Patres in epistola ad Theo- dosium, quæ habetur in Actis Constantinensi, aiunt, se fuisse ab illo conuo- catos. Euocati literis tuis (inquiunt) Constantinopolim conuocauimus. Et paulo post: Literis, quibus nos conuocasti, Ecclesiam honorasti. 4. Socrates, & Sozomenus nullam faciunt mentionem Pontificis Romani. 5. Si Pontifex Romanus sua autoritate hoc Conciliium indixisset, Romæ procul dubio, non Constantinopoli celebrasset. Pergit Bellarminus, & nos cum eo.

XX. De Ephesino I. Prosper in Chronico indicat synodum Ephesinam factam esse Cyrilli industria, & Celestini autoritate. Constat etiam ex Euagrio, & alijs autoribus, Cyrillum profectum esse ad Conciliium tan- quam legatum Apostolicæ sedis: quod est argumentum certum, eam syno- dum non sine consensu Pontificis coactam fuisse. Respondet primo. Pro- spero verba ita sonant: Huic imperatori (Nestorij) præcipua Cyrilli Alexandri- ni Episcopi industria, & Papa Celestini repugnat auctoritas. Hic de indictione Concilij nullum verbum, sed de actione solum. 2. Quis negat, sine con- sensu Pontificis coactam esse? Nam ne sine consensu quidem Episcopi Nu- cerini, aut Alifani coacta est. Consensus fuit totius sacerdotij. 3. Neque hoc sequitur: Cyrillus locum Celestini in Concilio suscepit. E. Concili- um indictum fuit à Celestino. Hoc nihil ad indictionem concilij pertinet, sed ad illius actionem. 4. Cyrillus & locum Celestini sustinuit, & suum, ut Euagrios & Photius narrant. 5. Euagrios libro primo cap. tertio, discrete ait: εννοησεως των πατρων της υμερας προσηντηθη, sive imperio iunioris Theodosij Conciliium Ephesinum primum congregatum fuisse: & scripsisse Theodosium literas ad Cyrillum, & τωδεν ερωτηθη, η τωδεν ερωτηθη, ad omnes ubique sanctarum Ecclesiarum præpositos: ergo etiam ad Romanum Episcopum. 6. Cyrillus summus in eo Concilio iam congregato partes habuit, non in congregando. Et partes illas ha- buit non Celestini tantum, sed etiam suo nomine. Pergamus cum Bellar- mino.

X XI. De Chalcedonenſi patet ex epistola Martiani Imp. ad Leonem Papam; in qua Imperator indicturus Conciliium, rogat Pontificem, ut ipse veniat, & conciliium faciat, vel si nolit venire, per literas significet, quid a- gi velit: & in fine concludit, se scripturum ad omnes Episcopos, ut ad certum locum conueniant. Extat etiam epistola Episcoporum secundæ Mœsiæ ad Leonem Imperatorem, ubi hæc leguntur verba: In Chalcedonenſium ciuitate multi sancti Episcopi conuenerunt per iussione[m] Leonis Romani Pontificis, qui vere caput est Episcoporum. Denique Gelasius in epist. ad Episcopos Darda- niæ, dicit, solam Apostolicam sedem, ut synodus Chalcedonenſis fieret, sua autoritate decreuisse.

Respondet primo. Mutilata est narratio. Nam scripserant prius de consilio suo ad Leonem Papam Valentinianus & Martianus Augusti communes literas. Priuatim vero ad Leonem Martianus scribebat, quia imperium te- nebat orientis. Itaque imperator orientis ita scribit Episcopo Romano, pa- triarchæ occidentalis ecclesiæ. 2. Non postulat Martianus a Leone, ut con- ciliium indicat, sed ut indicto ab Augustis adit. 3. Si Martianus scripsit ad omnes Episcopos, ut ad certum locum conuenirent: ergo hoc ipso indixit synodum. 4. Ipse Leo Papa fatetur multis in locis, se non potuisse conciliium conuocare, sed hoc esse totum Imperatoris. 5. Ipsa synodus Chalcedonenſis Acta. testatur, non modo se ab Imperatore indictam fuisse, sed ipsum quo- que Romanum Episcopum eo vocatum esse; qui cum ipse adesse non po- tuit, quatuor legatos misit. 6. Si Pontifex Romanus hoc conciliium indixisset, utique intra Italiam hoc fecisset. Id enim vnice in votis habebat, ut §. 15. diximus. 7. Leo Papa ab Episcopis secundæ Mœsiæ appellatur caput: quod est nomen ordinis, nec aliud sonat, quam primum sedis Episcopum, ex Nicæ- na synodo, & Conciliorum Chartagenensium interpretatione. 8. Bellarmi- nus verba Episcoporum secundæ Mœsiæ eitanit mutilata. Sic enim habent: Per iussione[m] Leonis Romani Pontificis, qui vere caput est Episcoporum, & vene- rabilis sacerdotis & patriarchæ Anatoly, concilio celebrato. — Ecce Leo Episco- pus Romanus & Anatolius Constantinopolitanus, ille nomine ecclesiarum occidentalium, hic orientalium, mandatum ab Imperatore utroque, Valenti- niano & Martiano, acceperant, transmiserantque ad omnes. Itaque ipso- rum iussione fuit conciliium celebratum: quia iussu ab Augustis iusserant Episcopos. Homonymia est in voce iussionis. Nam etiam præco iubet & nuntius, & mediastinus in nauis. 9. Gelasii verba sunt bullata, id est, falsa & adulatoria: ut ex præcedentibus patet. Sequitur apud Bellarmi- num.

XXII. De Sardicensi Concilio, quod à Julio Papa indictum fuerit, potest intelligi ex Socrate libro secundo cap. decimo nono, ubi ait, Orientales Epi- scopos culpam absentia suæ à Sardicensi concilio in Iulium Episcopum Ro- manum contulisse, eo quod nimis angustum tempus præscriptum esset. Ex quo apparet, non ab Imperatore solo, sed etiam à Julio Pontifice, & ab eo potissimum, conciliium indictum.

Respondet primo. Socrates libro secundo cap. vigesimo, dicit: κηρυττειται αυθις οινουδρινη συνοδος εννοησε των δυων βασιλειων, Indicitur iterum gene- ralis synodus auctoritate duorum regum, Constantij scilicet & Constantis. Et Theodosius libro secundo cap. quarto, ait, Constantium iussisse in Sardica celebrari conciliium. 2. Socrates d. l. & c. rem ita narrat. Fratres duo Imp. Constantius & Constans synodum haberi decreuerunt. Sed quia Constans Imperator occidentis fratrem suum coegit ferre, synodus vero in occi- dentali vrbe aliqua habenda fuit, ubi & factiones orientis minus obstre- perent, & liberiora suffragia iudiciaque existerent, propterea Iulio man- datum fuit ut decretum Imp. significaret, quod orientalis nullus Episco- pus fuisset ausus, aut magno cum fructu effecisset. Id autem Iulius ori- entalibus ferius significauerat: atque haud scio an arte fecerit, ut pauciores ab Oriente accederent. De hac igitur segnitie, an dolo, con- quentur Episcopi orientales. Atque hæc sunt specialia Bellarmini anti- dota.

XXIII. Generale antidotum Bellarmini sequitur, his verbis. Habe- mus ergo prima illa Concilia ab Imperatoribus indicta fuisse, sed ex Pon- tificum sententia, & consensu. Cur autem tunc non solus Ponti ex indi- xerit, ut postea factum est, causa non erat, quia sine autoritate Impera- toris conciliium coactum, non esset futurum ratum apud Christianos, ut somniant aduersarij, cum aperte dicat Athanasius in epist. ad solitariam vi- tam agentes: Quanto vnquam iudicium ecclesiæ ab Imperatore autho- ritate[m] habuit: Sed propter multas alias iustissimas causas: quatum pri- ma erat, quia tunc vigeat lex imperialis, quæ prohibebat ne frequen- tes conuentus fierent sine Imperatoris autoritate; eo quod metuerent Imperatores, ne seditio aliqua heret.

Secunda, cum Imperatores eo tempore in magna orbis terræ parte im- perarent, non poterat fieri Conciliium nisi in aliqua vrbe imperiali: nulla autem ratio fuit, ut in aliquo loco ex toto orbe conuentus fiat sine licentia domini illius loci: sicut etiam modo, si conciliium fieret non in terris Pon- tificis, sed in Gallia, Hispania, vel Germania, sine dubio peteretur consensus, cuius est illa ciuitas, vel prouincia.

Tertia, quia eo tempore concilia generalia fiebant sumptibus publicis Im- peratorum.

Quarta, quia eo tempore subijciebat se Imperatori in temporalibus, & ideo non poterat inuito Imperatore aliquid agere. Ideo supplicabat Imperatori, ut iuberet conuocari synodum. At post illa tempora omnes istæ causa mutatae sunt. Nam nec lex illa vigeat, nec Imperatores in toto orbe dominantur, nec publicis sumptibus fiunt concilia, nec sunt Gentiles qui impedire possint, & Pontifex iam non est subiectus in temporalibus, cum etiam ipse in suis prouincijs sit princeps supremus temporalis, sicut sunt re- ges & principes alij: id quod diuina prouidentia factum est, ut Pontifex libe- rum munus exequi possit.

XXIV Respondet 1. Aliud est iudicium ecclesiæ, de quo Athana- sius: aliud ordo conuentus ad iudicium & in iudicio necessarius, atque ordi- nis auctoritas, de qua nos agimus, eamque ab Imperatore suspendimus. 2. Idem nunc seditionis metus est. Ergo si tunc valuit ista lex, & nunc etiam valere debet. Sane non est abrogata: quia ipsius ratio est perpetua. 3. Si Im- perator toto illo tempore fuit dominus in magna parte orbis terræ, etiam fuit dominus Italia, ac proinde Romæ. Non itaque illam Pontifex dono habet à Constantino Magno. Deinde hæc fuit vna causa, cur Imperato- res tum temporis indixerint concilia œcumenica, quia nempe erant prin- cipes œcumenici. Sed ad hanc accedunt alia plures: puta, quod sunt prin- cipes Christiani, sive nutritij ecclesiæ: quia hoc fecerunt pii principes in Vet. Test. &c. Denique si hodie Conciliium generale celebraretur in Hi- spania, procul dubio Papa non daret Regi Hispania autoritatem conuo- candi illud conciliium. Ergo non satis attendit Bellarminus, quid dicat. 4. Non fuit satis iusta causa, ut ipse illi Imperatores Pontifici detraherent su- am autoritatem, quod sumtus conferrent ad concilium. 5. Si Pontifex Romanus olim subiectus fuit Imperatori in omnibus causis temporalibus, quo iure ex subdito Imperatoris se fecit ipso superiorem: Deinde dominium temporale, quod sibi Pontifex arrogat, è diametro pugnat cum iure spiri- tualis vocationis ad officium spirituale. Itaque hoc tantum euincit Bellar- minus, utrumque ius a Pontifice Romano violari; spirituale, quod negli- git; & temporale, quod diligit: nam illud deseruit vocatus, hoc non vocatus occupauit. Atque ita etiam corrumpit illud, quod in Recognitione asserit, Papam olim fuisse subiectum Imperatori, non de iure, sed de facto. At ubi hoc ius fundatum est, Bellarminus?

XXV. Oñauum nostrum argumentum sumitur ab inutili & pernicio- so, si solus Pontifex dicatur posse conuocare Conciliium generale. Sic au- tem illud habet apud Aeneam Syluum libro primo de Concilio Basiliensi: Ex hisce auctoritatibus mirum in modum se putant armatos, qui Concilia ne- gant fieri posse sine consensu Papæ. Quorum sententia si, ut ipsi volunt, in- uiolata permisset, ruinam secum ecclesiæ traheret. Quid enim erit remedij, si Papa criminofus Ecclesiam perturbet, si animas perdat, si fidei contra- ria prædicet, & hæreticis dogmatibus imbuat subditos? Huic argumento illud est affine. Pontifex sæpe est altera pars litigantium. E. non potest indi- cere synodum.

XXVI. Nono, Quicumque committit sacrilegium, non est feren- dus. At Papa, dum sibi arrogat auctoritatem conuocandi synodum œcu- menicam, est sacrilegus. E. Probatum assumit. Facultas congregandi con- cilia œcumenica pertinet ad illum, qui est Princeps œcumenicus. Atqui hanc potestatem, siue dignitatem, solus habet Imperator. Sed Bellarminus eam detrahit Imperatori (negat enim Imperatores in toto orbe dominari) & negat Pontificem, qui olim subiectus erat Imperatori in temporalibus, ho- die ipsius esse subditum. Quod utrumque est sacrilegium. Primo enim est Imperator non est hodie princeps œcumenicus simpliciter, respectu totius orbis, aut etiam orbis Christiani: tamen non est œcumenicus, quia Ita- lia ipsi debetur, adeoque Roma, caput imperij œcumenici. Deinde quia non est Imperatoris extra fines imperij sui in hac re, aut vlla alia imperandi autoritas, debet aliorum regum & principum Christianorum cal- culum adiungere. Denique si Imperator sub initium fuit superior Ponti- fice Romano, aut iure diuino fuit superior, aut non. Si non fuit, cur Pon- tifex se illi subiecit? Si fuit, ergo & nunc erit.

sunt dicta, sed speciatim ad ipsum directa, quia ille speciatim Christum abnegauerat. Non itaque soli Petro competunt, sed communiter cum alijs Apostolis. Christus speciali gratia ius redintegrait ei, qui solus exciderat. Itaque hinc nulla prerogatiua Petri concludi potest. 12. Pascere oues, complectitur totam curam pastorem, hoc est, omne officium Apostolorum, & qui ipse succedunt. Itaque perperam ad conuocationem conciliorum restringitur. 13. Christus non debuit Tiberio dicere, Pasce oues meas: tum quia Tiberius fuit ethnicus, tum quia verbis illis complexus est officium pastorum ecclesiae, quod toto genere differt ab officio magistratus. Etsi enim ille quoque esse debet *ποιμὴν λαοῦ*: tamen hoc nihil pertinet ad praesens negotium. 14. Adhuc sub iudice lis est, an Papa succedat Petro. 15. Sape qui gloriantur, se Petro succedere, non congregant homines in nomine Christi: & saepe qui succedunt Tiberio, congregant homines in nomine Christi. Illud faciunt Pontifices Romani, qui homines abducunt à Christo: hoc faciunt pii principes, seu Imperatores Romani, qui homines ad Christum adducunt, ut Constantinus, Theodosius, alii, qui succedunt Tiberio, non perfidia, sed dominatione. 16. Petrus & reliqui Apostoli fuerunt oecumenici siue generales pastores, quatenus non vni Ecclesiae fuerunt alligati, sed in vniuersum mundum missi. Sed non fuerunt oecumenici simpliciter. Itaque Petrus fuit pastor generalis, ratione numerosae multitudinis, non vero ratione totius vniuersitatis. Ita enim solus Christus est pastor generalis. Quare non recte dicit Bellarminus, Petrum esse Pastorem omnium. 17. Christus indefinite loquitur *Pasce oues meas*; non vniuersaliter; *Pasce omnes & singulas*. 18. Verba Leonis non moramur. Sunt enim verba Pontificum (ut ille dicit apud Aeneam Syluium) simbrias nimium extendentium. Fuit quidem Leo ille pius & doctus Episcopus: sed tamen fuit ambitiosus; quia soli Christo competere vniuersalis illa auctoritas, quam Leo & Petro & sibi arrogat. 19. Imperator congregat Episcopos, non ut ouis, sed ut pastor. Episcopus congregat Imperatorem, non ut pastorem, sed ut ouem. Itaque & imperator est pastor, & episcopus. Ille est pastor politicus; hic, ecclesiasticus. Rursus & imperator est ouis, & episcopus. Ille in ecclesiasticis, hic in politicis. Nimirum ad munus Imperatoris politicum pertinet omnes suos subditos colligere in vnum, etiam episcopos in hoc negotio. Nam etsi res, de quibus in concilio deliberatur & consultatur, sint sacrae & religiosae: tamen hoc ipsum, auctoritate principali congregare Episcopos ad consultandum, est mere politicum. Potest ergo praecipere, ut Episcopi (de Archiepiscopis idem est iudicium) qui nunc segregati sunt, conueniant in vnum locum, propter causas, quas ipse cum alijs necessarias esse duxerit. Et in hac actione iam non ouis, sed pastor est. Mutua hic est, vel, ut Graeci eleganter loquuntur, *ἀντιπροσφύβη* subiectio. 20. Christus promittit, se in medio futurum, ut significet se adimpleturum, quae illi petunt, per gratiae assistentiam, ut recte Iansenius in hunc locum obseruat. At hoc petere possunt, & debent, oēs Christiani, quando conueniunt in nomine Christi, absente, & inconstituto Papa. 21. Quid emolumentum quae redit ad concilium, quod congregatur auctoritate Papae? Errat enim illud fere in fide, ut Ephesinum II. & alia multa. Nimirum Papa non congregat synodum in nomine Christi, sed in nomine suo. 21. In nomine Christi, & in nomine potestatis humanae congregari non pugnat. Nam qui in nomine potestatis humanae aliquid facit, ex auctoritate illius facit, sed non virtute ipsius: qui vero in Christi aut Dei nomine aliquid facit, is non solum eius auctoritate, sed etiam virtute fretus id facit.

III. Secundum Bellarmini argumentum est huiusmodi. Concilium generale ab eo indici debet ex auctoritate, qui potest omnes cogere, at nullus Imperatorum vnquam totam ecclesiam subiectam habuit etiam quoad actiones ciuiles, ut eam habet Pontifex quoad actiones spirituales. Nam Imperatores latissime dominabantur tempore B. Leonis, & B. Prosperi; & tamen tunc maior erat orbis Christianus subiectus Papae, quam orbis Romanus subiectus Imperatori. Sic enim loquitur S. Leo serm. 1. de S. Petro & Paulo: *Per sacram B. Petri sedem caput orbis effecta (Roma) latius praesides religionem diuinam quam dominatione terrena.* Et Prosper libro de ingratis ita canit:

*Sedes Roma Petri, qua pastoralis honoris,
Facta caput mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet.*

Nunc autem Imperator vix vnus prouinciae Episcopos ad concilium cogere possit: nec enim Itali, Hispani, Galli, Imperatori subiacentur, sed habent suos proprios reges, vel principes temporales. Quid, si nullus esset Imperator, imo etiam nullus princeps Christianus, num ideo concilia fieri non possent?

IV. Respondeo. 1. Concilium aut ab vno indicitur, aut à pluribus, aut ab omnibus, quorum est auctoritas. Ab vno, ut Nicenum primum à Constantino: à pluribus, ut Ephesinum primum à Theodosio & Valentiniano, aliaque similia: ab omnibus denique, id est, ab vniuersitate Pastorum per consensum communem omnium sine humana auctoritate; prout concilia primum (licet non generalia) cum alieni à fide Imperatores essent, fuerunt habita. Pontifici vero auctoritatem vniuersitatis esse negamus; cum neque à principe vniuersitatis Christo, neque ab vniuersitate vnquam habuerit eam: ac proinde omnes cogere non potest. Hoc tribus argumentis demonstramus. Primum est à natura conciliorum generalium. Nam cum in conciliis generalibus ratio coniuncta sit, ordinis politici & ecclesiastici; nec vnquam fieri possit bona fide, ut ecclesiasticus Dei seruus in ordinem politicum, qui alienae est auctoritatis, curandum transeat sine reipublicae Christianae & humanae perturbatione; profecto ubi est sancta magistratum cum sacerdotali munere conspiratio, nec potest, nec debet ecclesia ea quae sunt humani ordinis sine magistratus auctoritate subsidioque procurare in hac causa; immo non nisi per magistratum humani ordinis curatorem ac vindicem: idque per eum magistratum, qui aut vnus sit, re ipsa maximum imperium obtinens, aut plures inter se vnum consensione sint & consiliorum communicatione, ut generalitate ordinis, commodorumque ad eam pertinentium, concilii generalitati consulatur.

Secundum est à vocatione ambarum, legibus, imperij, & sacerdotij. Nam nec imperium fert sacerdotio leges (à Christo habet illas sacerdotium) nec sacerdotium imperio, ne in ijs quidem rebus, ad quas oportet vnusque administrationem concurrere. Publicae congregationes, pra-

sertim tantae, ab imperio sunt, nec legitime sine consensione, auctoritate, & mandato summi magistratus haberi possunt: & ab eadem auctoritate in suo ordine officioque continentur; magistratus ordinis praefectus est. Actiones vero, deliberationes, & definitiones ad substantiam rei ecclesiasticae pertinentes, à sacerdotio sunt, à cœtu seruorum Dei, quibus rei suae administrationem mandauit Deus; & quarum ordinem auctoritatemque procurat magistratus secundum Deum. Qui huius rei exemplum euidenter desiderauerit, legat primas actiones concilii Chalcedonenfis; ubi cum Leonis, Episcopi Romani, legati Dioscorum excludendum clamose contenderent, religiosissimi iudices (prout appellantur) negauerunt ex ordine esse, ut causa incognita extruderetur quisquam, sed de facto Dioscori cognosci curauerunt, & à consensu iure ecclesiastico definiti. Sic iustum ordinem tutati, substantiam rei cognitioni ecclesiasticae permiserunt.

Tertium est ab effectu & executione rei definitae. Nam siue congregationem Concilij haberi placeat, siue in ea consultari & decidi, siue ex eius definitionibus exequi, coactiua, ut vocant, magistratus auctoritate opus est ad ista omnia praestanda atque exequenda, duabus maxime de causis: vna, quod nullo iure ad Ecclesiasticos pertinet coactiua auctoritas, cum eorum non sit imperium, sed ministerium: altera, quod generalia Concilia nunquam ferme nisi de causa Ecclesiasticorum haberi solent legitime, cum veritas fidei, aut consensus, & pax ecclesiae ab eis conturbatur. Quamobrem nisi coactiua illa magistratus auctoritas praesert ordinem (nam re ipsa solus Christus praesert per Spiritum & Scripturam suam) confusio maior ex schismate sacerdotum inter se oriretur, dum alii in alios agerent, & velut retiarum cum secutoribus committerentur, infausta & turpi rixa. At haec facit Pontifex, dixerit quispiam. Negatur: nam hoc non est de officio ipsius. Si de officio esset, aut à principe ecclesiae haberet, aut ab vniuersitate ecclesiae, aut à magistratu. Non habet à Christo; quia ille ministerium commisit suis seruus, non imperium. Non habet ab vniuersitate ecclesiae: nam ne ipse quidem hoc affirmare audeat; nec si affirmaret, probare posset. Non denique à magistratu politico; nam si ab eo potestas esset, certe aut donatione, aut delegatione esset. Pontifex vero neutrum docere instrumentis potest. Quod si non inde habet, publici iuris usurpator est, politici & ecclesiastici. Nec refert, quod magistratus finit, ac proinde videtur consentire: nam qui errat, non consentit. Errat autem magistratus, non tam in iure, quam in facto; quia religiose scilicet pro sua pietate Pontifex Romanus affirmat, hanc potestatem sibi ab eo, qui ius habet, collatam esse. Cum itaque solus magistratus (siue vnus sit Imperator, siue plures sint consensione vnum) possit generale Concilium cogere ad congregationem, itemque ordinem congregationis, & executionem rerum quas congregatio sancte definiuit: propositio Bellarmini distinguenda est, ut fecimus: ita nempe. Concilium generale ab eo indici debet ex auctoritate, qui potest omnes cogere potestate legitime sibi concessa. 2. Assumptio, quae ad propositionem hanc adtexitur, duobus modis falsa est: tum, quia magistratus politico potestatem coactiuam admittit, quae omni iure ad ipsum pertinet, siue vnus ille sit, siue plures sint consensione vnum (quod Bellarminus non attendit) tum, quia Pontifici Romano, quem non agnoscimus, attribuit potestatem, quam negamus vlllo iure ad ipsum pertinere. 3. Antichristianum est, sibi assumere potestatem coactiuam in ecclesia. 4. Primis Imperatoribus totus fere orbis Christianus paruit. At Pontifici Romano nunquam paruit: quia orientales, immo & occidentales, intercesserunt & contradixerunt ipsius *καὶ οὐκ ἔπεισαν αὐτὸν*. 5. Leo, etsi fuit vir pius & doctus tamen ambitione laborauit, ut pote architectus regni Antichristiani. Deinde loquitur ille de *καὶ οὐκ ἔπεισαν αὐτὸν* praesidio doctrinae & exempli, non auctoritatis atque imperij. Non valet igitur consecutio ab eo quod secundum quid dictum est. 6. Idem est iudicium de carmine Prosperi. Hoc enim vult: Romam esse factam primam sedem episcopalem, non auctoritate, potestate, aut iurisdictione, sed ordine, & prerogatiua. Deinde quod Prosper dicit, Romam esse sedem Petri, ex communi illius temporis opinione habet. Sed quid poeta versus moratur? 7. Etsi hodie non est vnus Imperator, ut olim: tamen hoc non impedit, quin possit Imperator Concilium generale indicare, etsi non tam facile, ut olim. Non necesse est, ut vnus obtineat omnia: sed satis illud est, si ij qui omnia habent, vnum sint religiosa conspiratione. Atque hac ratione vnus aliquis possit efficere, ut reliqui suos episcopos mitterent. Hoc autem in primis hodieque potest Imperator facilius quam alij reges & principes. Maior enim est ipsius respectus, ut vocant. 8. Si nullus sit Imperator aut princeps Christianus, possunt quidem concilia cogi, nempe particularia, ut factum est olim sub decem illis immanissimis persecutionibus: sed generalia vix possunt. Deinde non valet argumentum, si de ordinario, ab eo quod extra ordinem sit, concluseris. Nam & deficiente coniunctione magistratus, potest aliquid ecclesia extra ordinem facere, quod ordinarie non potest; & contra, deficiente ecclesia ab officio suo, potest magistratus extra ordinem procurare ut ecclesia ad officium redeat: hoc est, eo casu extra ordinem contingente, hi & illi extra ordinem aliquid possunt, quod ordinarie non possunt. Id enim iuris communis est, extraordinariis malis remedia etiam extra ordinem adhiberi oportere.

V. Tertio, inquit Bellarminus, concilia prouincialia indicuntur à Metropolitanis, & nationalia à Primatibus, vel Patriarcha, etiam testimonio aduersariorum. Igitur Concilia generalia non ab Imperatore, sed à summo Pontifice indicenda sunt. Nam si Imperator indicare deberet Concilia generalia, deberet rex, aut dux aut alius magistratus ciuilis indicare Concilia prouincialia, vel nationalia. Ut enim se habet Imperator orbis terrarum ad concilium generale: ita se habet rex, aut dux vnus prouinciae, ad concilium illius prouinciae, vel nationis. Quemadmodum igitur fatentur concilia prouincialia non conuocari à principe illius prouinciae politico, sed ab Ecclesiastico, cur non eadem ratione fatentur, Concilia generalia non debere cogi à principe totius orbis terrae politico, sed ab ecclesiastico? Esse autem Papam Romanum totius orbis Christiani principem Ecclesiasticum, paulo ante ex Leone M. audiuius. Adde quod etiam non esset Romanus Pontifex, verus princeps & monarcha Ecclesiasticus, ut nos docemus, sed esset solum primae sedis Episcopus, seu primus inter primarios Patriarchas, ut Nilus existimat; adhuc ad eum pertineret ius indicendi Concilia generalia. Primates enim non imperant proprie alijs Episcopis, &

men quia primum locum inter Episcopos nationis suae tenent, iure suo Concilia nationalia indicere possunt. Nam ideo Metropolitanus indicit synodum provinciam, quia toti provinciae praest. at summus Pontifex toti orbi praest, ut patet ex Leone serm. 3. de anniuersario die assumptionis suae ad Pontificatum. De quo loco vide paulo ante §. 1.

VI. *Respondeo* 1. Tota haec disputatio nititur falsa hypothese, Papam esse principem aut monarcham Ecclesiasticum totius orbis. Id enim soli Christo conuenit. 2. Argumentum non sequitur a Concilijs provincialibus aut nationalibus, ad Concilium generale. Non enim eadem est horum ratio. Nam Concilia provincialia & nationalia sunt ordinaria & statuta, ex legibus Ecclesiasticis, quas Imperatores sanxerunt. Generalia vero Concilia sunt extraordinaria, cum aliqua causa magni momenti extra ordinem contingit. Aliud itaque est, ordinarium Concilium habendi statutum esse in Ecclesia, lege ordinaria, quam magistratus sancit, vel saltem approbat; aliud extra ordinem indicere Ecclesiae causa. Concilia autem generalia, ut diximus, non sunt ordinaria, sed extra ordinem indicuntur: neque ab Ecclesia indicuntur, quia ferme Ecclesiasticorum causa in doctrina, moribus, aut disciplina errantium haberi solent: ergo a magistratu indici necesse est in illo Ecclesiae intus laborantis malo. 3. Antecedens non est necessarium. Etenim indicere Concilia provincialia & nationalia etiam magistratus ciuili potest, si res Ecclesiae desiderare videbitur. 4. Consequentia etiam hoc nomine negatur, quod cogere Concilia sit ordinis humani, esse autem principem totius orbis Ecclesiasticum, sit usurpationis, non ordinis, aut iuris, neque diuini, neque humani. Est autem inconsequens argumentum a iure ad usurpationem, quae in rebus diuinis & Ecclesiasticis locum habere non debet. 5. Saue, ut Imperator se habet ad Concilium generale, ita se habet rex aut dux ad Concilium provinciale vel nationale; nempe extraordinarium, ob causam haereseos & schismatis inter Ecclesiasticos exorti indicendum. nam ordinarium indici debet ab ipsis Ecclesiasticis. Omne autem Concilium generale extra ordinem haberi constat. 6. Non sequitur: Provincialia Concilia conuocantur a principe Ecclesiastico illius provinciae. ergo Concilia generalia debent cogi a principe totius orbis Ecclesiastico. Non, inquam, sequitur ex dispari: nam alia ratio ordinarium est Conciliorum provincialium, ut modo diximus, alia eorum quae extra ordinem ob schisma Ecclesiae indicuntur. Conciliorum autem generalium ratio cum his, non cum illis communis est. Deinde Ecclesiasticum totius orbis principem quemquam praeter Christum negamus esse. 7. Non sequitur: Singuli Patriarchae suos Episcopos congregarunt: ergo Pontifex Romanus omnes Patriarchas conuocare potest. Nam Papa vnus fuit Patriarchis. Potuit ille suae provinciae Episcopos ad Concilium congregare, sed reliquos patriarchas non potuit; quia omnes aequalem auctoritatem habebant; nisi quod cum conuenirent in Concilio generali, indicto ab Imperatore, tunc Episcopus Romanus primo loco sederet. Quam ille auctoritatem habuit, eam non in patriarchas, sed in suos Episcopos habuit. Non magis ergo sequitur: Concilia provincialia a Metropolitano sunt indicta: ergo generalia a Pontifice Romano indici debent: quam, ergo ab Episcopo Alexandrino vel Constantinopolitano debent indici. 8. Qui primus est ordine, auctoritatem quidem habet dicendi primo loco, ut princeps sententiae; sed non eo princeps est conuentibus sua auctoritate indicendis, nisi speciale eius rei mandatum a collegio habuerit. Hoc Pontificia tyrannus postea mutauit. Vbi cumque collegio ordine solum differebant, nemo solus statuebat, sed omnes simul; non ex auctoritate vnus, sed ex consensione omnium. Primus autem fiebat ordinarie, non qui celebriori Ecclesiae praerant, sed qui diutius in sacerdotali functione vixerat; & qui prior erat tempore, & habebatur prior iure, ut loquuntur Canonistae. Hoc quam plurimis actis & subscriptionibus veterum Conciliorum ostendi potest. Postea tamen, ut diximus, ordinis primatus Episcopo Romano tributus est. 9. Mercenarium Leonis testimonium in rem suam, suo loco refutauimus. 10. Metropolitae aut Primates nullam habuerunt auctoritatem cogendi Concilia. Illorum enim fuit indicere tantum locum, & tempus designare, moderari etiam & praesidere reliquis in Concilio. Sed si aliqui immortigeri essent, & conuenire recusarent, nihil illi sua singulari auctoritate facere potuerunt, sine aliorum Episcoporum consensu, aut sine Imperatoris auctoritate, cuius erat Metropolitae facere. Nam facti sunt Metropolitae & Patriarchae ab ipso Imperatore: ut patet ex illis verbis Patrum Concilii Chalcedonensis cap. 12. *Ὁ καὶ τῶν πόλεως διὰ τὸ ἡγεμῶν βασιλικῶν τῶν μητροπόλεως ἐπιτιθεσάμενος ὀνόματι, Quae cumque tunc vrbes literis Imperatorum honorate sunt nomine Metropolis.* Et *Cyrilios homil. 17. ad populum Antiochenum* ait, Antiochia ademptum fuisse nomen Metropolis a Theodosio, quod statuat Imperatoris euerissent. Rationes vero, quas secuti sunt Imperatores, in constituendis vrbibus Metropolitanis, haec fuerunt: vel quod inde Euangelium propagatum fuit in alias vrbes, ut ab Hierosolymis, Antiochia, Alexandria, Roma, Caesarea; vel propter magnitudinem & amplitudinem istarum vrbium; vel quod in istis vrbibus suas sedes haberent Imperatores aut Proconsules. Sic in Concilio Constantinopolitano I. cap. 3. Constantinopolis aequata fuit Romae, quod sedes Imperatoris ibi esset. Verba Concilii sunt, *διὰ τὸ εἶναι αὐτῆς ἡγεμῶν.* Imperatores ergo ibi facti sunt, sanctiionibus scilicet Imperatorum & Conciliorum. Ergo iure diuino Papa non est primus Patriarcha. Nam eodem iure Episcopus Romanus fuit primus Patriarcha, quo Alexandrinus fuit secundus primo, postea tertius, Antiochenus quartus. Itaque tunc temporis ille non fuit habitus pro principe aut monarcha, quod vnus ex Patriarchis fuit. Nam alio bitus non ille cum reliquis Patriarcha diceretur, sed illi Patriarchae, hic princeps, ut nullus Dux dicitur Rex, aut Imperator. Sic ergo Pontifex tandem stabilivit suam Monarchiam, quam ille tamen iure diuino vult fundatam esse. Sed ad alia.

VII. *Quartum* argumentum Bellarminus ait se sumere ex illo antiquissimo canone, quo statuitur praeter sententiam Romani Pontificis non posse Concilia celebrari: hunc enim canonem Apostolicum esse scribit Bellarminus in Epistola ad Episcopos Antiochenae provinciae. Eundem renouauit Concilium Nicenum primum: ut testatur Synodus Alexandrina in epistola ad Felicem, & Iulius in epist. 1. ad Episcopos orientales, cuius meminerunt Socrates, Sozomenus, & Nicephorus. Si ergo sine Pontificis Romani consensu non licet Concilia celebrare, sequitur eius potissimum esse illa conuocare. Caluinus respondet, ex illo canone id solum effici, debuisse vocari ad synodum etiam Romanum Pontificem, quia erat vnus ex

praecipuis Patriarchis. At si ita esset, tunc etiam potuisset fieri canon, ne praeter consensum Episcopi Alexandrini, vel Antiocheni cogere Concilium: nam isti erant praecipui Patriarchae, & Romano Pontifici aequales, vel maiores secundum Caluinum. *Magdeburgenses Centur. 4. cap. 7.* aliam excogitarunt solutionem. Dicunt enim verba Socratis non significare, praeter Romani Pontificis sententiam non debere celebrari Concilia, sed non debere Ecclesias dedicari. Sic enim in Graeco habetur, *μηδὲν παρὰ γνώμην τοῦ πατριάρχου ἢ ἄλλης κωνσταντινῆς ἐκκλησίας.* At falluntur Magdeburgenses. nam *κωνσταντινῆς ἐκκλησίας*, non potest significare, dedicare templa, sed canonicum eorum conuocare, siue Concilium indicere, quomodo loquuntur Marcellus & Iulius Pontifices, qui Latine videntur scripsisse, & quomodo in Socrate & Sozomeno Latine vertit Cassiodorus in *historia Tripartita lib. 4. cap. 9. & 19.* quomodo etiam intellexit Nicephorus *lib. 9. cap. 5.* Sed clarissime res tota ex Epistola Iulii, quam Socrates adducit, demonstrari potest. si quidem in ea Epistola reprehendit Iulius Orientales, quod sine suo consensu Concilium Antiochia celebrassent: rationem autem reddere volens, cur eos merito reprehenderet, istum canonem in medium adducit. Vel igitur canon de Concilii celebratione intelligi debet, vel stultum sane fuisse Iulium necesse est. vtrum autem sit horum verius, quis non videt? Adde, quod nullus veterum meminit eiusmodi canonis, quo prohibentur Ecclesiae dedicari praeter sententiam Romani Pontificis: imo nec fuit vnquam, nec est nunc vnus in Ecclesia istius canonis.

VIII. *Respondeo* 1. Et si omnia in antecedente posita, vera esse concedantur; argumentum tamen non sequitur. Nam etsi demus, non sine Romani Episcopi consensu Concilia celebrari posse: non tamen hinc sequitur, eius esse Concilia conuocare. Interesse quidem ille debuit, ut vnus ex praecipuis Christiani orbis Episcopis. Itaque statuit ille canon, ut Concilium semper interesset. 2. Negamus istum fuisse canonem Apostolicum, & istam Marcelli Papae epistolam. Nam si canon Apostolicus dicitur pro eo quod est canon Apostolorum siue ab Apostolis per scriptus, non extat in Canonibus qui dicuntur Apostolorum, aut alibi vquam: si pro eo quod est canon sedis Apostolicae, id est, Romanae; iniquum est, imo non potuit Romana sedes eiusmodi canonem statuere in Ecclesiarum omnium praedictum, sine communicatione, cognitione, consensu, auctoritate ipsarum. Marcelli epistolam esse puram putā rhapsodiam, ac proinde supposititiam, res ipsa loquitur. Quod ipsum docti viri adnotant de reliquis decretalibus veterum Pontificum Epistolis. Quid, quod si hoc aut illud fuisset verum, nec legatio Romani Episcopi in synodo Nicæna illud tacuisset, nec Patres illi re comperta in ipsa synodo dissimulassent? At hi non canonem, sed morem; non vniuersalem potestatem Romani Pontificis, sed paralem cum aliis agnoscent in canone sexto: prout etiam repetitum a Gratiano legimus, *dist. 65. cap. mos antiquus.* Hinc iam 4. patet, falso affirmari, quod Concilium Nicenum renouauerit istum canonem. Non enim renouauit, quod ante non fuit: hoc autem non fuerat, ut ex canone 6. illius Concilii constat: quem modo adduximus. Praeterea nihil plane in actis illius Concilii extat eiusmodi. 5. Epistola synodi Alexandrinae, itemque Iulii, vtraque est adulterina. De priori consule *Iunium controuers. 3. Bellarm. lib. 1. cap. 10. de posteriori eundem, controuers. 4. lib. 1. cap. 12.* Vtraque est mendaciorum plena. e.g. quod Iulius iste *τοὺς ὀνόματι* non ea tantum quae a Synodo Sardicensi fuerunt constituta, Nicænae tribuit; sed etiam longe plura & ampliora super omnes Ecclesias totius orbis attributa narrat a Nicænis illis Patribus Romano Episcopo, quorum ne per somnium quidem sanctis illis viris in mentem venit. Imo quod iidem illi Patres morti antiquo tribuerunt, id iste, Nicænis Patribus sapientior scilicet, iuri diuino tribuit, & institutioni Christi. Scripsit quidem Iulius ad orientales, sed illud non scripsit. Scripsit, inquam Graece, quia ad orientales Ecclesias scripsit: non Latine, ut videtur Bellarmino. 6. Neutra interpretatio vera est, neque Centuriatorum Magdeburgensium, quam Bellarminus improbat, neque Cassiodori, quam illo probat. Nam *τὴν ἐκκλησίαν κωνσταντινῆς*, est canones Ecclesiae conuocare. Videamus verba Socratis *lib. 2. cap. 8.* Sed neque Iulius aderat (*Antiochia in synodo*) maximae illius Romae Episcopus, neque in locum suum miserat quenquam, cum tamen canon praecipiat Ecclesiasticus: *μηδὲν παρὰ γνώμην τοῦ πατριάρχου ἢ ἄλλης κωνσταντινῆς ἐκκλησίας*, id est, non oportere ut Ecclesiae canones ferantur aut praescribantur praeter sententiam Episcopi Romae. Hanc rem negat Socrates, quia totam ecclesiam attingit, ab orientalibus definitur sine occidentalibus Ecclesiis & Romano Episcopo (qui Patriarcha ipsarum erat) legitime potuisse: quam rem enuntiat *συνεδριάζει*, nomine Episcopi Romani Ecclesias occidentales (quarum sententiam ille exquirere, audire, colligere, atque referre tenebatur) comprehendens. 7. Hinc patet, ex illo canone nihil contra nos concludi posse. Non enim sequitur: Praeter γνώμην Romani Episcopi Concilia celebrari non possunt: ergo solus Romanus Episcopus potest conuocare Concilia. Recte itaque Caluinus respondit. Nam omnes, praesertim Patriarchae, Concilii generalibus interesse debebant; atque ita nec παρὰ τὴν γνώμην αὐτῶν Concilia celebrari potuerunt, aut quidquam in illis sanciri vel potuit, vel debuit: quia certi iuris est, nullum Concilium celebrari posse, id est, indici, haberiue posse praeter sententiam illorum, qui ad illud Concilium pertinent; provinciale, praeter sententiam pastorum qui sunt in illa provincia, nationale nationalium, generale omnium; nisi forte rei sint, de quorum causa cognoscere Concilium oporteat: nam horum cur expectatur sententia? Socrates ergo cum dicit, non oportere κωνσταντινῆς ἐκκλησίας, hoc vere affirmat, non esse Ecclesiarum officium, ut haec sine illis in tantis fidei dogmatibus ex praedictato statuerent. Nec occidentales sine orientalibus, nec haec sine illis legitime potuerunt. hoc caput est certissimum fidei Ecclesiasticae, non posse partem aliquam Ecclesiae de eo, quod est vniuersalis Ecclesiae totius disponere. Quales quidem erant canones ecclesiastici: quos oportet distinguere ab illis, quae veteres dixerunt *ἀγνοήσεις* atque *ορισμούς*. Nam Patres illi plurimum haec tria distinxerunt *καὶ νόμους* vocabant regulas dogmaticas de fide: has cum statuerent, dicebantur κωνσταντινῆς ἀγνοήσεις, informationes siue formulas appellabant, quae ad rationem Agendarum, quas vocant, siue officiorum pertinebant: *ορισμούς*, definitiones siue determinationes nuncupantur, quae ad disciplinam & ordinem Ecclesiasticum spectabant: cabant, quae ad disciplinam & ordinem Ecclesiasticum spectabant: caputula dixerunt recentiores. Post omnia canonum appellatione aut ab imprudentibus, aut *συνεδριάζει*, donata sunt. Pergit Bellarminus.

IX. *Quinto* probatur, ex Concilio Chalcedonensi *Act. 1.* vbi Dioscorus Alexandrinus

causae: quae ad duas illas praecipuas reuocari possunt: una est, vt Ecclesia pu-
tam doctrinam verbo Dei comprehensam aduersus haereticos asserat, &
aperte suo testimonio approbet, 1. Reg. 18. 19. 2. Paral. 29. & 30. altera, vt poli-
tica Ecclesiastica canones, pro diuersa temporum, locorum, & personarum
ratione constituat, Act. 15. versic. 6. & d. Verum quia sola causa proxima, vt
Logici movent, satisfacit quaestioni Propter quid, vno verbo indicemus,
quamnam sit illa proxima Concilii causa, qua posita illud ponitur, & qua sub-
lata tollitur. Ordinarii autem Concilii, siue illud sit oppidanum, siue dioe-
cesanum, siue prouinciale, seu denique nationale, causa proxima & continens
est sanctio & consuetudo Ecclesiastica, quae Concilium fieri iubet. Extra-
ordinarium vero Concilium indici debet, quando veritatis diuinae stabili-
tatio, haeresium & schismatum auerruncatio vel extirpatio; corruptae disci-
plinae instauratio, & similia non possunt alio medio & remedio obti-
neri.

III. Hic autem opus est cauto, ne fallacia finis a nobis committatur.
Non enim oportet indicere Concilium hoc nomine, vt nouum aliquod do-
gma condatur, & in Ecclesiam inducatur; aut, vt sententia Concilij per se sit
definitiva & inappellabilis. Nam in Scriptura continentur omnia dogmata
fidei, & ipsius Scripturae sententia est sola inappellabilis. Vt ergo in iudiciis
forensibus, non ex arbitrio iudicis, sed ex iure, iudicium fieri debet: ita
hic non nisi ex publico, & Imperiali, vt ita dicam, iure, id est, ex Scriptura
formandum & firmandum est iudicium. Est enim Concilium quasi publi-
cum consistorium, aut Imperialis camera, aut Parlamentum, in quo iudices,
audita vtraque parte, ferunt sententiam; veruntamen ita, vt sint ministri &
& interpretes legis: interpretes, inquam, mere passivi: Itaque primum, me-
dium, & vltimum, quod in Concilio spectare oportet, est Scriptura, vel po-
tius Deus in Scriptura loquens.

IV. *Materia Concilii circa quam* debet proportione quadam responde-
re, & velut commenturari finibus, quos diximus praecipue esse duos. Itaque
in Concilio agendum est de doctrina & disciplina Christiana, vel coniun-
ctim, vel seorsim, vt res postulat. Merito igitur hic vapulant Papistae, qui
causas etiam politicas, puta consultationes de bellis suscipiendis, & similes
alias, ad sacra Concilia inepte referunt: quippe in quibus tantum Ecclesia-
stica causa disceptanda sunt: sicut tum ex ipsa eorum definitione, cap. 1. pro-
posita; tum ex finibus modo commemoratis: tum denique ex veterum
Conciliorum, quae in S. literis descripta sunt, & in primitiua Ecclesia cele-
brata, perpetua praxi manifestum est. Vide cap. praeced. §. 8. quae diximus de
canonibus, formulis, & capitulis: ad quae veteres reuocabant omnes actiones
synodicas; in quibus omnia sunt mere Ecclesiastica. Itaque hic sacra
profanis miscentur, & fines vtriusque iurisdictionis, puta politicae & Eccle-
siasticae temere confunduntur, dum propria Conciliorum obiecta non satis
accurate a negotiis secularibus distinguuntur, & gradus ipsi negotiorum
non bene expenduntur. Neque valet obiectio, quod in V. T. ad Synedrium de-
uolutae sint causae forenses, & Ecclesiasticae. Nam, vt supra cap. 1. §. 6. opere
se demonstrauimus, falsa est opinio illorum, qui putant ordinarie conten-
tum siue Concilium Ecclesiasticum & politicum fuisse coniunctum. Id
enim duntaxat factum est in rebus grauioribus & quaestionibus mixtis, quas
vocat. In rebus grauioribus, extraordinarie: in quaestionibus mixtis, ordi-
narie. Quare huiusmodi coniunctio etiam hodie locum habere potest in
Conciliis nostris. Sed confusio illa, quae post Maccabaeorum tempora inua-
luit apud Iudaeos, & hodierno die apud Papistas obtinet, minime est pro-
banda. Nam Concilia auctoritate humana vel Pontificia de causis huma-
nis, id est, non suis congregata, pro Conciliis legitimis habere, nobis est re-
ligio.

V. Audiamus *Bellarminum* de vtroque illo, sine, inquam, Concilij, & ob-
iecto eius, seu materia circa quam. Sic itaque ait lib. 1. cap. 1. Causae praecipuae,
ob quas Concilia celebrantur, sex numerari solent. Prima causa est haeresis
noua, id est, nunquam antea iudicata: propter quam causam coacta sunt pri-
ma septem generalia Concilia. Semper enim tanti Ecclesiae fect periculum
nouarum haeresium, vt non putauerit aliter posse resisti, quam si omnes, aut
certe permulti Principes Ecclesiarum, coniuactis viribus, & quasi agmine
facto irruerent in hostes fidei. Secunda est schisma inter Romanos Pontifices.
haec enim de causa celebratum est Concilium tempore Cornelij, Damasi, Symma-
chi, Innocentij I. Alexandri III. Gregorij XII. & Benedicti XII. nullum
enim est potentius remedium Concilio, vt sapissime probatum est. Tertia
est, resistentia communi hosti totius Ecclesiae: hoc modo coacta sunt Con-
cilia ab Urbano II. Calixto II. Eugenio III. aliisque Pontificibus, pro bello
contra Saracenos. Item ad deponendum Imperatorem celebrata sunt Con-
cilia a Gregorio III. contra Leonem III. Iconomachum; a Gregorio VII.
contra Henricum IV. ab Innocentio IV. contra Federicum II. Quarta causa
est suspicio haeresis in Romano Pontifice, si forte accideret; vel etiam ty-
rannis incorrigibilis. tunc enim deberet congregari generale Concilium, vel
ad deponendum Pontificem, si inueniretur haereticus; vel certe ad admo-
nendum, si in moribus videretur incorrigibilis. nam, vt dicitur in VIII.
Synodo act. vlt. can. 21. debent generalia Concilia cognoscere controuersi-
as circa Romanum Pontificem exortas, non tamen audacter in eum sententiam
ferre. Ob istam causam legitur celebratum Concilium Sinuesanum
in causa S. Marcellini, & Romana Concilia in causa Damasi, Sixti III. Sym-
machi, Leonis III. & IV. quorum nullus a Concilio damnatus fuit, sed Mar-
cellinus sibi ipse coram Concilio poenitentiam iniunxit, reliqui se purgaue-
runt. Quinta causa est, dubitatio de electione Romani Pontificis. Si enim
Cardinales non possent, aut non vellent Pontificem creare, aut certe omnes
simul perirent, aut aliunde fieret vere dubium, ad quos pertineret eiusmodi
electio, ad Concilium generale spectaret decernere de electione futuri
Pontificis: quanquam non est verisimile, id aliquando euenturum.
Sexta est reformatio generalis abusuum & vitiolorum, quae in Ecclesiam
irepunt. tamen si enim solus Pontifex potest leges toti Ecclesiae praescribere,
tamen longe suauius res agitur, cum approbante Concilio generali summus
Pontifex eiusmodi leges praescribit. Hinc videmus omnia fere generalia
Concilia canones edidisse de reformatione.

VI. *Respondendo ad I.* Haec causa est legitima, si nempe haeresis sit certa &
notoria. Nam si nondum liqueat, non oportet damnare id, de quo nondum
constat, esse damnabile. Si non sit notoria, priuatim sopiatur: vt paulo post
sub finem huius cap. probatur. Legitima itaque est haec causa, si duo ista ob-
seruentur. Quod autem dicitur de septem Conciliis generalibus, & praeci-

pibus Ecclesiarum, non admittimus: quod Concilium septimum, id est, Ni-
caenum II. fuerit erroneum, vt nos supra non semel ostendimus; & nullos
principes Ecclesiasticos iure diuino institutos esse nouerimus. ad 2. Haec
causa nulla est. Neque enim ea est Pontificum Romanorum conditio, vt
per ipsos totum mundum scindi; & propter ipsos totam Ecclesiam commo-
ueri oporteat. ad 3. Haec causa itidem nulla est. Nam resistentia communi
hosti totius Ecclesiae pertinet ad Concilium politicum. Et resistere Pontifi-
cem Imperatori. quid aliud deponere: id vero est Antichristianum. Verum
enimvero Concilia politica, militaria, imo etiam Imperio & toti reip. Chri-
stianae extitalia, modo ex re essent & ambitione Pontificum, celebrata sunt
ab illis hominibus. Haec vja scilicet ad caelum proceres Ecclesiae iuerunt A-
postoli, & viri Apostolici in praesca illa Ecclesia Christi. Hoc ipsa, quae huc a
Bellarmino adferuntur, exempla docent, & alia istiusmodi quamplurima.
ad 4. Huius causae omnino cum prima conuenit; nec aliud discrimen est,
quam quod Pontifex, num illud plausibile Romanae Ecclesiae, dum est vere
Pontifex, vt Bellarminus loquitur cap. 10. non potest ab vlllo Concilio iudi-
cari, nisi forte tribuat ipse Concilio potestatem examinandi causam suam,
& sententiam discretiuam, non autem coactiuam ferendi. Itane vero Bellar-
mine? Pontifex in suspitione haereseos potest esse vere Pontifex. Itaque non
potest iudicari a Concilio, nisi forte tribuat ipse Concilio potestatem exa-
minandi causam suam. Praeclara omnino ratio: quae huc tandem recidit,
Concilium nihil praestare posse, nisi Pontifex voluerit. Potest ergo Con-
cilium generale congregari, & iudicare de Papa, cum de haeresi suspectus fue-
rit, si modo ipse voluerit. Sed quid si noluerit? Tum certe ratio Bellarmini
perit. Sed redeo ad id, quod modo dixi. Ratio ista non est diuersa a prima.
Accidere enim potest, vt non modo sit suspicio haereseos in Pontifice, ve-
rum etiam certum crimen; vtque sit ipse haereticus, & tyrannus, hoc est,
vulpes & lupus: ergo quid tandem fiet si merito fuerit de haeresi & tyranni-
de suspectus? Potest iudicari a Concilio, si velit. Si nolit, non potest. Haec
itaque causa est, & non est. ad 5. Neque haec causa a secunda differret pro-
prie, nisi de Pontifice, Briareo scilicet illo Romano, ageretur. Deinde Bel-
larminus ait, non esse verisimile id aliquando euenturum. Quare vero?
Quia, vt Augustinus lib. 4. contra Cresconium Grammaticum ait, non iam,
vt vetus proverbium fertur, quod volumus sanctum est, sed etiam quando volumus,
& quando volumus. Id ipsum eodem placet Romae. Denique de hac quinta ra-
tione ita Bellarminus cap. 10. ait, si de electione Pontificis dubitetur, vt si Cardina-
les non vellent, aut non possent Pontificem creare, vtile esse Concilium, sed
non necessarium, quia potest sine Concilio eligi. Sed a quo tandem? Hoc
ille non docet. Sed tamen ait (quod est notandum) non magis dubium esse,
a quibus eligendus sit Episcopus Romanus, remotis Pontificum Constitutio-
tionibus, quam a quibus eligendi sunt Episcopi aliarum ciuitatum. Sed qui
illi sint, a quibus eligendus est, non exponit. Forsan aut Presbyteros, aut po-
pulum intelligit. ad 6. Haec causa est legitima. Itaque ex omnibus Bellar-
mini causis nulla vim habet, aut alicuius est momenti, praeter primam &
postremam: & quarta sub prima comprehenditur. Porro consideranda no-
bis est hoc loco incogitantia Bellarmini. Dicit enim cap. 9. esse sex praeci-
puae causas, cur Concilia celebrari soleant, & celebrentur. Deinde de
quinta ait, illam nec euenisse vnquam, nec euenturam. quod repetit cap.
10. & ait, propter eiusmodi causam, nullum hactenus generale Con-
cilium fuisse conuocatum. Quod idem de quarta causa dicit. Cur igitur
hanc in causis numerat, si nunquam ob eam Concilium aliquod est
habitu? Quod ad sextam causam, puta reformationem abusuum & viti-
olorum attinet, ait capite 10. vitia & abusus emendari posse per Papam &
Concilia particularia, puta prouincialia: sed suauius id fieri per Con-
cilia generalia, vt loquitur capite 9. Sed non ita est. Nam ea demum ma-
la, quae vniuersitatem occupant, (sue sint in vita, siue in fide) ab vniuer-
sitate curanda & praecauenda sunt. Sed dum adhuc serpunt, necdum peti-
uerunt vniuersitatis iugulum, ea in publicum vniuersitatis diffundi, vel
curationis specie, nec veritas, nec charitas Christiana limit, nec ordo Eccle-
siasticus a Christo imperatus. Hoc si Alexander Alexandrinus in causa Arii
obseruasset, & malum vbi natum erat extingui modeste curauisset (vt Au-
gustinus prudenter monet) non ad omnes orbis terrarum Ecclesias feruidius
persecutus fuisset, nunquam Arii virus tam multas animas infecisset. Postremo,
cum Bellarminus capite 10. concludit, Concilia non esse ob vllam ex istis sex
causis simpliciter necessaria, magnopere sui est oblitus. Nam quid si Papa
non modo suspectus sit de haeresi, sed etiam certus & notorius haereticus
sit: quid si homo audax & tyrannus sit, & habeat exercitum? & omnes qui
ei contradicunt damnet? & si Imperator ei faueret, quomodo remouendus
esset: vt si Papa esset Lutheranus, & ei faueret Rex Galliae, & Hispaniae, &
Principes etiam Germaniae, nonne tum Concilium generale absolute ne-
cessarium esset? Ostendat aliud medium, quo posset remoueri, & dabo non
esse: sed nullum potest. Verum hoc nos concedimus, non esse Concilia sim-
pliciter necessaria. De Papa suo ipsi viderint, quomodo eum remoueant,
si sit haereticus, aut tyrannus.

CAP. V.

*Quinam sint ad Concilium conuocandi, ibique possint ferre
suffragium decisiuum, sententia nostra.*

I. **D**ifferuimus hactenus de causa efficiente, & finali Conciliorum, item
de materia circa quam: nunc videbimus de materia ex qua, hoc est,
de his, ex quibus Concilia praecipue constant. Status vero quaestioni primo
loco quaerendus est. Vbi Bellarminus cap. 15. duo adnotanda sibi duxit. Vnum
est, Ecclesiam vniuersam quatuor contineri hominum generibus: sunt enim
aliqui clerici, aliqui laici; & rursum ex clericis, alii praelati, alii non praelati:
item ex laicis alii principes, alii priuati. Alterum est, in Conciliis, multis de
causis aliquos interesse posse, alii enim interfunt vt iudices, qui dicuntur ha-
bere suffragium decisiuum, alii vt disputando examinent difficultates, qui
dicuntur habere suffragium consultiuum; alii vt ministrent, quales sunt no-
tarii, & custodes: & alii denique, vt defendant Concilium, & dent operam,
vt intus & extra omnia sint pacata. Quaestio igitur est, qui sint ex illis qua-
tuct

uor hominum generibus vocandi ad Concilium, & qua de causa. Aduersarii nostri duo dicunt. Primum, ex omni genere hominum debere interesse eos, qui eruditi sunt, & omnes debere esse iudices, atque habere suffragium decisiuum, quidquid sit de aliis muneribus. Secundo dicunt, Concilium Ecclesie non constare, nisi ex vere piis, & electis.

II. In his Bellarmini verbis examinare oportet duo præcognita, & similiter duo illa, quibus verum & falsum à nobis proponi ait. Primum præcognitum huius questionis quod attinet, ita est, vt Bellarminus ait, nos distinctionem illam ex parte recipimus, & ex parte reiciimus. Nā et si ordines illos Papisticos iure diuino non niti asserimus, & commentitium illud sacramentum esse dicimus: tamen debere esse certos homines ministerio verbi & sacramentorum destinatos, non negamus; quos ex reliquo hominum cœtu seligendos esse statuimus: atque inter illos verbi & sacramentorum œconomos certum quoque ordinem obseruamus: ita vt alios alius præponamus. Hi autem olim & nunc dicti sunt, quod certa ratione fortitū essent munus aliquod Ecclesiasticum. In altero præcognito est insufficientis enumeratio. Ad dendum enim: alii, vt partes aut rei, quorum causa agenda est: nam profecto inuocatos, inauditos damnari, inhumanum est: alii denique auditores, studentes adificationi suæ ex rerum sacrarum percepta communicatione. Sic itaque corrigimus hoc præcognitum. Non quatuor (vt vult Bellarminus) sed sex sunt ordines & gradus illorum, qui ad Concilia venire debent. 1. iudices. 2. disputatores. 3. defensores. 4. ministri. 5. rei. 6. auditores. Hactenus itaque consentimus, nullum genus hominum excludendum esse, neque clericos, neque laicos, quo minus ad Concilia veniant. Sed quæstio est, quinam constituant Concilium essentialiter, seu necessitate materiæ, vt loquuntur. Papistarū sententia est, solos prelatos maiores, eosque omnes, id est, Episcopos, in Conciliis generalibus & Prouincialibus habere ius suffragii decisiui ordinariæ, ex priuilegio autē & cōsuetudine, etiā Cardinales, Abbates, & Generales ordinum, licet Episcopi non sint: ex Presbyteris autem, & aliis Clericis minoribus tantum vocari aliquos viros doctos, qui iuuent in disputando, vel aliis ministeriis: principes autem vocari, tum vt Concilium defendant, tum vt testes & conscii decretorum Concilii, postea transgressores, & contumaces pœnis corporalibus puniant: denique ex priuatis laicis tantum vocari aliquos, qui videantur viles, vel necessarii ad aliquod ministerium Conciliorum. Hanc sententiam esse Catholicam, patet tum ex posterioribus, quæ inter fuerunt Concilio Tridentino, tum ex Iohanne de Turcremata, & aliis Catholicis authoribus, vt ait Bellarminus d. l. At nostra sententia est, non solos prelatos, sed etiam homines quosuis idoneos eligi posse, qui ad Concilium mittantur, eosque habere ius definiendi & decidendi ex Scripturis. Idoneos autem dicimus, qui vel dono tantum, vel dono & vocatione simul instructi sunt. Ibi sunt laici; hic, doctores, itemque pastores Ecclesie ordinarii, aut extraordinarii reformatores & doctores, quales olim erant propheta & Apostoli. Mittendi ergo sunt ad Concilia, quos constat & doctrina & vitæ integritate, cæterisque Spiritus sancti donis excellere. Et licet ad ministros Ecclesie hoc maxime referatur: tamen politici siue laici nequaquam à Conciliis excludendi sunt: imo cuius debet patere locus dicendi, modo id rite & ordine fiat. Possunt, inquam, & vero debent ad Concilia mitti homines idonei, non solum prelati, sed etiam laici, omnibusque illis licet ibi libere pronuntiare, ita tamen vt nihil indecore, turbulente, aut tumultuose fiat, sed omnia ordine gerantur; denique omnes æque audiendos esse, & eorum causam potiore esse, qui ex solis Scripturis sua possunt demonstrare. Ex his perspicuum est, non recte nostram sententiam à Bellarmino recitatam esse. Triā enim docemus. 1. Homines rerum diuinarum & Ecclesiasticarum peritos, solertes, doctos, pios, discretos, graues, cordatos, cuiusmodi sunt Doctores & Pastores illis donis præditi mittendos esse ad Concilia, inque iis primum locum in suffragiis ferendis obtinere. Itaque & Episcopi mittendi sunt, modo tales sint, quales esse debent, iis nempe donis instructi, vt diximus modo. Alias doctores, pastores, & Episcopi, qui ad hoc munus arduum, quod in Conciliis sustinere oportet, inepti sunt, domi retinendi sunt. 2. Si qui sint ex aliquo hominum genere docti & periti, eos etiam mittendos esse. 3. Ecclesiasticos & laicos parim debere habere auctoritatem in suffragiis ferendis. Negamus itaque, Concilium debere constare ex vere piis & electis tantum: quod Bellarminus nobis affingit absque vlla ratione. Nunc argumenta nostra proponamus, & postea corroboremus, id est, ab exceptionibus Bellarmini vindicemus.

III. Primum nostrum argumentum nititur auctoritate Scripturarum & praxi Ecclesie Apostolicæ, Act. 15. 6. Conuenerunt Apostoli & presbyteri, vt de hac re dispicerent. Et vers. 22. Tunc visum est Apostolis & presbyteris cum tota Ecclesia. Ex his locis manifestum est, non modo Apostolos, sed etiam presbyteros, imo vniuersam Ecclesiam, adeoque & populum ipsum, in hoc Concilio, quod omnium aliorum norma esse debet, adfuisse, & suffragium definitiuum habuisse. Si ergo in Concilio hoc Apostolico, non solum Apostoli, sed etiam presbyteri & vniuersus populus ibi præsens, de propofita controuersia sententiam dixisse leguntur, & sic tandem, communi ordinum omnium consensu, decretum synodale factum esse dicitur: hoc idem in Conciliis omnibus obseruare oportet. Sunt enim Concilia ecclesiastica longe inferiora Concilio hoc Apostolico, & ideo ad illud cetera normam exigi debent, post Scripturam sacram. Hic non possum quin adscribam insignia illa Cardinalis Arelatensis verba apud Aeneam Syluium lib. de gestis Concilii Basiliensis: Visum est nobis, significat vocem decisiuam, & refertur ad illud quod præcellerat, Apostoli & Presbyteri. Ex quo constat, Presbyteros quoque vocem decisiuam habuisse.

IV. Secundo argumentatur ex iis Scripturæ locis, vbi omnes fideles Spiritu sancto præditi esse, & proinde de rebus ad religionem pertinentibus iudicare & posse, & debere, dicuntur: vt 1. Cor. 2. Spiritus uisus homo, id est, vere Christianus, diiudicat omnia. 1. Cor. 10. Tanquam sapientibus loquor: Iudicate vos, quæ dico. 1. Cor. 12. Omnes vno spiritu potati sumus. 1. Iohan. 4. Vos vnctionem habetis, & nostis omnia. Quo etiam pertinet locus ille ceterlebris. 1. Cor. 14. vbi omnibus in Ecclesia Christi congregatis, qui videlicet munere ac dono prophetandi (id est, docendi) præditi sunt, potestas loquendi, reliquis autem omnibus potestas iudicandi conceditur. Ergo sententia omnium ex æquo audiri possunt, imo debent.

V. Tertium argumentum nobis suppeditat ipsa naturalis æquitas: quippe quæ aperte docet, communem totius Ecclesie causam, communibus

omnium votis ac suffragiis definiendam; siue controuersiam publice notam, & ad omnes pertinentem, publicis omnium ordinum sententiis discipandam esse: nec Spiritum sanctum, eiusque efficaciam, certo alicui hominum generi præcise alligandam esse. Sane quod ad omnes spectat, id suo modo & gradu ab omnibus tractari debet. Atqui causa fidei & morum in Conciliis ad omnes spectat. E.

VI. Quartum argumentum est eiusmodi. Concilium generale vniuersam Ecclesiam repræsentat. Ergo ibi debent esse quidam ex omni genere & ordine hominum. Probatur consequentia: quia in Concilio generali non est leuis & qualicumque repræsentatio Ecclesie, qualis est in presbyterio Ecclesiastico, aut in collegio Septemuirali, vbi Electores repræsentant Romanum Imperium: sed est repræsentatio maxime solennis, qualis cernitur in Comitibus imperij.

VII. Quinto, si Concilia generalia sunt id in Ecclesia, quod Comitibus in regno, teste Bellarmino lib. 1. c. 3. de Concil. & ad regni Comitibus ex omnibus ordinibus aliqui deliguntur, qui interfunt, & sententiam ferant, & eam quidem eiusdem plane generis siue dignitatis: tum hoc idem in Conciliis generalibus fieri debet.

VIII. Sexto, in V. & N. T. sæpe de rebus fidei non tantum priuatim, sed etiam publice coram populo actum fuit, & iudicium populo relictum, vt 1. Reg. 18. vers. 21. 39. Act. 8. 20. Vide etiam Ambrosium epist. 32. vbi ait: Causam fidei in Ecclesia agendam, quis abnuat? Si quis confidit, huc veniat. Et mox: Ille populus iudicat, in cuius corde lex diuina est, non humana. Itaque idem hodie potest, & debet fieri.

IX. Septimo, Spiritus sanctus non raro sua dona iis largitur, quos alioqui nemo non aspernatur, 1. Cor. 12. 7. cap. 12. 11. Act. 4. 13. Vide quoque Rufinum lib. 1. hist. Eccles. cap. 3. Contra vero præfules ordinarij non raro aduersus veritatem cœlestem conspirant, 1. Cor. 2. 8. Ier. 1. vers. 18. 19. 1. Reg. 22. vers. 22.

X. Octauo, Si Scriptura sola est supremus omnium controuersiarum iudex in religione, & norma omnis iudicii, illi vero, qui Concilio interfunt, tantum sunt interpretes & indices veræ sententiæ, verbo Dei comprehensæ; tum omnes & singuli interesse possunt, suamque sententiam dicere, siue sint prelati, siue non. Quid? Vnius laici sententiæ, quæ cum Scripturis consentit, præponenda est sententiæ totius Concilij, quæ Scripturis contradicit. Ita Gratianus quest. 36. can. ult. author est, Hieronymi auctoritatem Scriptura sacra munitam, toti Concilio generali præiudicasse. Et Panormitanus Abbas comment. in Chronic. scribit, vnus etiam idiotæ sententiam, testimoniis Scripturæ bene munitam, decretis totius Concilij, ac summi Pontificis, si quidem Scripturis consentanea non sint, omnino præferendam esse. Vide eundem Panormitanum in c. Significasti de electione: vbi dicit, vnus priuati sententiam præponendam esse sententiæ Papæ, si ille priuatus moueatur melioribus auctoritatibus V. & N. T. Similiter Gerson part. 1. de examinatione doctrinarum ait, quemcumque hominem doctum posse & debere toti Concilio resistere, si videat illud ex malicia, vel ignorantia errare. Confirmatur hoc argumentum; quia ratio, cur Episcopi præcipue vocentur, est, quia existimantur esse doctores cæteris. Si ergo multi Laici inueniantur doctiores Episcopis, vel æque docti, cur non vocabantur ad Concilium?

XI. Nonum, & postremum, nostrum in hac causa argumentum sequitur; quod in testimoniis, exemplis, & historiis antiquis positum est, atque adeo nititur praxi Ecclesie primitiue, in qua hæc consuetudo per aliquot secula viguit, vt principes, presbyteri, senatores, iudices, alique homines laici, Conciliis sacris, seu Ecclesiasticis, non solum interessent, sed etiam sententias dicerent, definirent, subscriberent: vt apud Eusebium, Sozomenum, Theodoretum & c. videre est. Sed hoc probemus. Ex actis Conciliorum constat, Imperatores non solum interfuisse Conciliis, sed etiam Conciliorum decretis, tanquam illorum membra, subscripsisse. In synodo Nicæna I. non solum Episcopi, sed etiam Presbyteri sederunt, & iudicauerunt. Laici etiam ibi disputauerunt, teste Socrate lib. 1. cap. 3. vbi à laico philosopho ethnicus victus, & ad fidem conuersus dicitur, in ipso Concilio. Constantinus M. sic ait apud Soz. rem lib. 1. cap. 9. ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν ἑὴν ἀληθείαν ἐκ τῶν ἀνδιδακτῶν. id est, Et ipse veritatis disquisitionem, seu discipationem, suscepit. Theodosius II. siue Iunior, synodum coegit ex principibus omnium sectarum, & iulit vt quisque opinionem suam scriptis mandaret, sibi que traderet, ac diem illis dixit. Ad quæ cum omnes adessent, & scripta sua exhibuissent, Imperator secessit, & Deum attente precatus est, vt ad veritatem eliciendam sibi præsto esset. Postea dogmata hæretica damnauit disciditque, fidem vero Catholicam comprobauit & confirmauit, Socrates lib. 5. hist. Eccles. cap. 10. Porro in Concilio Chalcedonensi legati Imperatoris, qui Senatores & patricij erant, iudices fuerunt, & Dioscorum atque Iuenaem hæreticos, vna cum Episcopis damnauerunt. Vnde subinde in Actis illius Concilij legitur: Gloriosissimi iudices, & Senatus dixerunt. Similiter Patres in eodem Concilio dixerunt: Videtur nobis iustū, si placuerit diuinissimo & piissimo Domino nostro. Martianus Imperator in sexta actione Concilij Chalcedonensis dixit inter cætera, vt in Iure Canonico dist. 96. cap. Nos ad fidem citatur. Nos ad fidem confirmandā, nō ad potentia ostendendā, ex eplo religiosissimi principis Cōstantini synodo interesse voluimus, vt inuenta veritate, non vltra multitudo prauis doctrinis attracta discorderet. Et paulo post sequente capitulo Vbi iam, Nicolaus Papa in Epistola ad Michaelem Imp. qua incipit, Proposueramus, ait: Vbi nam legistis, Imperatores antecessores vestros synodalibus conuentibus, interfuisse, nisi forsitan in quibus de fide tractatum est, quæ vniuersalis est, quæ omnium communis est, quæ non solum ad clericos, verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos? Nicolaus Cusanus Cardinalis lib. 3. cap. 16. de concordantia Catholica ait: In vniuersalibus octo Conciliis, vbi Imperatores interfuerunt, & non Papa, semper inuenio Imperatores & iudices suos cum Senatu primatum habuisse & officium præsentia, per interlocutores, & ex consensu synodi, conclusiones & iudicium fecisse, & non inuenitur instantia in octo Conciliis, præterquam in tertia actione Concilij Chalcedonensis.

XII. Hæc sunt nostra argumenta, è quibus Bellarminus cap. 16. commemorat quinque, videlicet primum, tertium, quartum, octauum, & nonum, ad quæ pluribus voluit excipere. Illas itaque exceptiones retundamus. Ad primum respondet, in isto Concilio Apostolos interfuisse, tanquam iudices, ad definiendum, Presbyteros autem ad consultandum: plebem autem non esse vocatam, sed tamen adfuisse, & consentisse, non quidem defini-

niendo, vel di... esse probatur... Scripturarum... lorum tempo... soli Episcopi... idem omni... enim Ecclesi... rum exem... bari potest... plebs. Dicit... niores locu... tem magna... teri locuti... trus, Pau... loqui co... tiam, mox... quam tacue... Jacobi orat... tuas sente... cum omni E... qui sunt in... XIII. A... rios consuli... fur delata... definire. D... modo, ver... de ea, quæ... tio, Act. 1... didisse m... co ius Ca... byteris, &... gium de c... consulto... decisiuam... stolis, vt... approba... ros & ple... definitu... monias... Concilio... nus qua... plex em... fuerunt... ministe... garo. Si... titur o... ditio... etiam... erant i... ne disc... mnari... extrao... stoli d... singul... itaque... quide... rio ve... vener... dioco... volue... nis. n... veni... quise... stolo... care... alij q... 12. d... Tur... no... los... dog... fuit... leon... Epi... cit... do... no... Scri... &... sco... ste... pi... ris... ad... &... g... co... vi... &... q... p... &

niendo, vel disputando, sed tantum audiendo; & non reclamando: quod ita esse probatur dupliciter. Primum ex consuetudine Ecclesie, quae est optima Scripturarum interpret. nam cum in omnibus Conciliis, quae sunt optima tempora sunt celebrata, hunc ordinem observatum esse constat, ut soli Episcopi fuerint iudices: licet praesentes fuerint alij, vel clerici, vel laici: idem omnino in Apostolico Concilio servatum esse credere debemus. Nec enim Ecclesia vniuersa, ac praesertim primis illis temporibus, ab Apostolorum exemplo & traditione discessisset. Deinde, hoc idem ex contextu probari potest, hoc modo. 1. Apostoli & presbyteri tantum vocati sunt, & non plebs. Dicit enim Lucas: *Conuenerunt Apostoli & Seniores.* 2. Apostoli & seniores locuti sunt, donec discutiebatur controuersia. Dicitur enim in textu: *Cum magna disquisitio fieret.* 3. post disputationem, in qua Apostoli & presbyteri locuti erant, soli Apostoli sententias definitiuas dixerunt. Solum enim Petrus, Paulus, Barnabas, & Iacobus, introducuntur a Luca loquentes. 4. colloquii continuatio & alternatio hoc idem ostendit. Nam post Petri sententiam, mox subditur, *Tacuit autem omnis multitudo.* Deinde subditur, *Et postquam tacuerunt, nimirum Paulus & Barnabas, respondit Iacobus:* & mox finita Iacobi oratione dicitur *Tunc placuit Apostolis.* Itaque illi soli dixerunt definitiuas sententias. Quod autem sequitur, *Placuit autem Apostolis, & senioribus cum omni Ecclesia,* intelligitur de consensu tacito, qui debet dari ab omnibus qui sunt in Concilio.

XIII. *Respondeo* 1. Negatur distinctio ista, Apostolos iudicasse, presbyteros consultasse, populum consensisse tantum. Nam primo questio ad omnes fuit delata, v. 2. quorsum quae so, si illorum non fuit de causa cognoscere, & definire. Deinde, v. 6. legimus conuenisse ad hoc Concilium non Apostolos modo, verum etiam presbyteros, & quidem similiter omnes, *id est omnes qui ad hoc locum conuenerunt, ut disquirerent, disceptarent, disceptarent hac de re.* Eadem ergo causa fuit Apostolis & presbyteris ad hoc Concilium conueniendi, scilicet vt de ea, quae orta erat, controuersia iudicaret, & aliquid constituerent. Tertio, Act. 16. 4. legimus, Paulum ciuitatibus illis, per quas transibat, tradidisse *in ecclesia* illa, quae decreta erant ab Apostolis & presbyteris, qui erant Hierosolymis. Itaque presbyteri aequae habuerunt suffragium definitiuum atque Apostoli. Quarto, Apostoli non opus fuit huiusmodi consultoribus & disputatoribus. Sed per opus erat collegis & auditoribus, definitiuam sententiam vna cum ipsis, ferentibus. Nam quia visum fuit Apostolis, vt haec questio ad totam Ecclesiam deferretur, & omnium suffragiis approbaretur, vt eo modo paci Ecclesiae melius consuleretur: ideo presbyteros & plebem voluerunt etiam congregari, vt cum totius Ecclesiae consensu definitum esset ex verbo Dei, circumcisionem & reliquas Mosaicis ceremonias abrogatas esse, omnes in ea definitione acquiescerent. In hoc ergo Concilio quibus laicus & presbyter definitiuum suffragium habuit, non minus quam Petrus. Neque vero hoc detrahit authoritati Apostolorum. Duplex enim est illorum ratio: singularis, qua Apostoli supra Ecclesiam reliqua fuerunt extra ordinem, & communis vel ordinaria, qua cum aliis Dei seruis ministerio functi sunt ordinario, licet non adstricto & ad vnum locum alligato. Singulari illa ratione vsi sunt Apostoli, cum aut Ecclesiam primum institui oportuit, aut aliquid in Ecclesia geri, quod ordinariam Ecclesiae conditionem cognitionemque superaret: vt cum Ananiam & Sapphiram multauit Petrus, & Paulus Elymam. Ordinaria vero vsi sunt, vbi iam Ecclesiae erant institutae, nisi res eiusmodi esset, quae diuina extra ordinem reuelatione disci deberet, aut motu diuino geri. Ita cum adulterum illum 1. Cor. 5. damnari oporteret, Apostolus vtitur communicatione cum Corinthiis: quae in extraordinaria reuelatione locum non habebat. Hoc autem in Concilio Apostoli dicuntur vsi communicatione: Communis ergo ista est Ecclesiae, ac non singularis actio Apostolorum in hoc Concilio Hierosolymitano. Omnes itaque dono & vocatione instructi iudicauerunt in isto Concilio: primum quidem Apostoli, & viri Apostolici: tum presbyteri dantes operam ministerio verbi, tum Hierosolymitani, tum Antiocheni, & si qui praeterea aliunde venerant: dehinc alij presbyteri, illorum *omnesque* in Ecclesiae gubernatione: diaconi item, donis prophetiae instructi: denique ipse populus, nempe qui voluerunt & potuerunt. Hi, inquam, omnes fuerunt participes consultationis. nam communi nomine Ecclesiae designantur, v. 4. 2. 2. 3. Quinto, plebem venisse non vocatam absurdum est. Pugnatum enim cum decore & ordine, vt quisquam non vocatus veniat in Concilium. Pugnatum etiam cum more Apostolorum, qui, vt constat ex Act. 6. 2. solebant *non aliter* conuocare. Sexto, plebem nihil dixisse falsum est. Nam v. 1. dicuntur *his* hoc est, alij quam Apostoli & presbyteri. Et illi leguntur disceptasse v. 7. Praeterea v. 12. dicitur, Tacuit tota multitudo. Ergo antea locuta est. Et vers. 22. dicitur: Tunc visum est Apostolis, & presbyteris cum tota Ecclesia. Ergo Ecclesia non tacuit, sed suum quoque interposuit iudicium. Et v. 23. legimus, Apostolos, presbyteros, & fratres misisse literas ad Ecclesiam Antiochenam. Ergo dogma hoc fuit omnium sententiis comprobatum. Vnde intelligimus, alias fuisse populi, quam silentii partes. Vidit hoc Aeneas Sylvius l. 1. de Concil. Basiliensi, vbi eleganter ait: *Visum est Spiritui sancto & nobis. Vnde apparet alios quam Episcopos in Concilio habuisse vocem deciditatem.* Sed pergamus in Bellarmino. Dicit ille, consuetudinem esse optimam interpretem Scripturarum. At consuetudo semper habita est pessima interpret Scripturarum a Tertulliano, Cypriano, Augustino, aliis. Deinde mala consuetudo male opponitur claris verbis Scripturae. At nos modo probauimus ex contextu, Apostolos, presbyteros, & plebem in hoc Concilio easdem partes sustinuisse. Denique non solos Episcopos, iudices fuisse in Conciliis, aut definiendi auctoritatem habuisse. ostendimus §. 11. & iam ostendemus amplius. Constat ex S. literis, primum Episcopos & presbyteros eosdem fuisse: postea vbi Episcopus Compresbyteris fuit praepositus, ad Concilia fuisse Episcopos missos potius quam alios, adiuncto vno aut altero de Compresbyterorum aut Diaconorum numero, & suo ipsius, adiunctorumque suorum, & Ecclesiae aut prouinciae, quae ablegauerat, nomine subscriptis: tum etiam, si non esset integrum Episcopo aut certa de causa videretur, in Conciliis Presbyteros plenarias Episcoporum vices gessisse, tanquam legatos: quemadmodum in Concilio Niceno I. factum. Sed Presbyteris, aut Diaconis, qui interfuerunt, non fuisse suffragium, qui probetur? In Niceno I. & Constantinopolitano I. vicem functi sunt Episcoporum: in Carthagenensi, cui praefuit Cyprianus, in Antiocheno I. in Romano contra Marcellinum Papam, in Alexandrino contra Arium, in Romano altero sub Syluestro, in Eliberino, in Arelatenensi II. in Aquileiensi, & si-

milibus multis, Presbyteri & Diaconi consultati onis, sententiae dictionis, & subscriptionis fuerunt consortes, etiam cum literae perferrentur Conciliorum nomine. Sequitur apud Bellarminum analysis huius loci, quae ex n. 5. & 6. huius §. refertur, & ex hac vera analysi. Quemadmodum in omnibus iudiciis atque confessibus res in consilium primo mittitur, deinde disceptatur, tum in consultatione dicuntur sententiae singulares, denique conclusio certa fit ab eo qui praestitit: ita hic quoque fit. Paulus, & Barnabas (qui non fuit Apostolus, vt tamen vult Bellarminus) primum rem mittunt in consilium, v. 5. deinde oritur disceptatio, v. 7. in qua vtique in vtramque partem varia fuerunt allata a variis: dehinc Petrus illos reuocat a feruore disceptationis & c. Tandem Iacobus percepta consensione omnium, tanquam praeses consensus, & loci (vt tradunt) Episcopus, conclusit de sententia omnium, & ex conclusione ipsius facta est perscriptio, Apostolorum, presbyterorum, & fratrum Hierosolymitanorum nomine, v. 22. 23. Itaque presbyteri & plebs aequae sententiam dixerunt atque Apostoli: non quod Apostoli non sufficerent, sed vt sic melius & Ecclesiae paci consuleretur, & hominum desideriis satisfaceret. Vbi non possum quin illud breuiter addam. Cum Bellarminus quatuor hominum genera ait ad Concilia conuenire; quosdam, vt iudicent; alios, vt disceptent; nonnullos, vt defendant Concilium; & aliquos, vt ministrent; Presbyteri & plebs non propter aliquam ex tribus postremis causis ad hoc Concilium conueniunt: ergo propter primam.

XIV. *Ad quartum* nostrum argumentum excipit, multis modis posse aliquid representari sed optimum modum esse, quo per principes representantur populi. Sicut enim in Comitibus generalibus multorum statuum congregari solent Consules, vel domini ciuitatum: sic in comitiis Ecclesiae generalibus congregantur omnes Episcopi: nam quilibet Episcopus personam gerit suae Ecclesiae, vt patet ex Cypriano l. 4. epist. 9. vbi dicit, Ecclesiam esse in Episcopo. Quare Eusebius l. 3. de vita Constantini, Concilium Episcoporum 318. vocat conuentum orbis terrarum. Et Augusti. l. 1. de baptismo c. 18. eiusdem Concilij Episcoporum consensum, vocat totius Ecclesiae consensum. Resp. 1. Si singuli Episcopi singulas Ecclesias representant; tum Romanus Episcopus totam Ecclesiam representat; quia se Episcopum Ecclesiae Catholicae vocat. Itaque non opus est, vt multi Episcopi conueniant; sufficit, si ille solus adfuerit. Potest ille solus Concilium generale indicere, habere, celebrare. Atque hic est optimus representandi modus apud Bellarminum, quando per principes representantur populi. 2. Quid si Episcopi fuerint haeretici, vt olim omnes praeter vnum aut alterum Arianum fuerunt; num illi totam Ecclesiam in Concilio representabunt? num illorum definitio stabit? Num Episcopi in Concilio Ariminensi congregati totam Ecclesiam representauerunt? tum certe tota Ecclesia Ariana fuit. 3. Nisi Episcopus electus & designatus fuerit ab Ecclesia, vt erat ad Concilium, non potest Ecclesiam representare. Itaque Episcopus vel solus, vel vna cum iis, qui ad latus ipsi adiunguntur ex Presbyterio, representat Ecclesiam, a qua mittitur, eo modo, quo mittitur. 4. Quemadmodum in Comitibus ciuilibus non semper magistratus, puta consul, pro ciuitate mittitur, sed aliquando alius aliquis, qui & ipse personam ciuitatis gerit: sic non tantum Episcopi ab Ecclesia eligendi sunt, qui ad Concilia mittantur, sed etiam alij pii, solertes, & docti viri, qui saepe peritius disputent, & in quaestiones controuersas melius inquirere possunt quam Episcopi. Quisquis vero ab Ecclesia mittitur, is Ecclesiae personam representat. 5. Consensus Episcoporum dicitur in iis locis consensus totius Ecclesiae & orbis, synodochice & secundum quid.

XV. Argumentum nostrum quartum Bellarmino est secundum: ad nostrum tertium tertio quoque loco respondet, videl. causam fidei ad omnes pertinere, clericos nempe & laicos, sed diuerso modo: nam ad praelatos pertinet vt doctores, ad ceteros vt discipulos, sicut in bello causa victoriae ad totum exercitum pertinet, tamen ducum est praecipere & ducere exercitum, ceterorum pugnare. Ad locum illum Nicolai Papae, quem §. 12. attulimus, responderet, Nicolaum ex eo, quod fides communis est omnibus, recte collegisse, Imperatorem debere interesse, non quidem vt iudicet, sed vt eum, cui incumbit defendere communem fidem edictis ac legibus, & si oporteat etiam gladio. Resp. 1. De causa fidei dicere ad eos omnes pertinet, qui sunt prophetae dono & vocatione, siue sint praelati, siue presbyteri, siue diaconi, siue laici. Sic enim Paulus praecipit 1. Cor. 14. 32. Falsum itaque est, ad solos praelatos tanquam doctores spectare causam fidei. Nam neque soli praelati sunt doctores, neque ad solos doctores id spectat. 2. Immo vero non solus Imperator, sed etiam alij politici possunt interesse, vt defensores Concilij. Itaque peculiariter Concilio intersunt magistratus, qua magistratus. At iidem intersunt Concilio etiam communiter, vt Christiani, quorum est fides Catholica, qua in Concilio defendere debent, non gladio, sed armis spiritualibus, aequae atque clerici. Et hoc vult Nicolaus Papa, vt patet consideranti textum ipsius, supra §. 12.

XVI. *Obiicit* nostrum argumentum quarto loco soluitur a Bellarmino, his verbis. 1. Sententia vnius priuati potest anteponi sententiae Concilij generalis ante definitionem, dum causa discutitur; in discussione enim eruditio, non auctoritas personae, primas tenet: praeterea etiam post definitionem, quando constat, Concilium fuisse illegitimum: at nullo modo post definitionem Concilij legitimi. 2. Apud Gratianum Hieron. anteponitur Concilio particulari, non autem generali. Et vero verba illa, quae Gratianus Hieronymo tribuit, non inueniuntur in eius operibus. Denique Gratianus eo loco lapsus est. non enim pugnauit Hieron. & Concilium, vt Gratianus putauit. Hieron. enim tantum dixit secundum legem veterem licuisse raptori ducere in vxorem mulierem a se raptam, si pater eius consentiat: Concilium autem statuit, vt non obstante illa lege veteri, quae iudicialis est, & Christianos non obligat, non liceat raptori in vxorem ducere, eam qua rapuit. 3. Panormitanus & Gerson loquuntur conditionaliter, sicut Apostolus, cum ait Gal. 1. Si nos aut angelus de caelo Euangelizet & c. Sicut ergo ex condicionali sententia Apostoli non licet colligere, Ergo Apostoli & angeli poterant Euangelizare aliquid contrarium Euangelio Christi: ita quoque ex eo quod Panormitanus & Gerson dicunt conditionaliter, non licet colligere, Ergo absolute Concilia & Pontifices errare possunt, & ideo priuati homines ad Concilia vocandi sunt. Deinde, illi loquuntur de resistentia, quae potest fieri Concilio vel Papae, tempore discussionis ante decisionem, vel etiam postea, quando Concilium est illegitimum. 4. Episcopi quidem debent eligi quam doctissimi & optimi: tamen ipsi auctoritatem iudicandi habent, non quia doctissimi sunt, sed quia sunt personae publicae, id est, principes habentes non quia doctissimi sunt, sed quia sunt personae publicae, id est, principes habentes Ecclesiasticam iurisdictionem: quemadmodum etiam in principibus & iudicibus

dicib. secularibus, requiritur quidē iuris prudentia & p̄bitas, tamen nō propterea licebit priuato homini meliori & doctiori deturbare Principem, aut indicem de sua sede, & eum occupare. *Resp. ad 1.* Negatur ista distinctio. Nam sententia vni priuati, si ex Scriptura est, sententia est principis Ecclesię, id est, Christi, quamuis per os priuati hominis enūtiata; ac proinde per se principalem auctoritatem habet. Deinde, tenet quidem primas auctoritas personę publicę atque Concilij, si cum priuato homine comparaueris: sed cum auctoritate principis & legis principalis, id est, Scripturę sacrę, nō potest vlla ratione comparari: si consentit, secundas tenet ministerio suo; si dissentit, nullas. Denique Concilium legitimum est, aut illegitimum duob. modis, ortu aut progressu siue actu, idq; secundum totum aut partem ipsius maximam, minimam, mediocrem, quis hic legitime vniuersalem de Conciliis faciat affirmationem? nam etiam vsuuenit vt Concilium ortu legitimum, rem actu statuat illegitimum, vt illi Concilio Carthaginensi cui Cyprianus pręerat, & aliis consimilibus. Nullum Concilium pręiudicare potest veritati: Hanc si vel laicus libere non defenderit, proditor est veritatis. *ad 2.* Satis est, quod Hieron. se opposuit Concilio. Nihil refert, quale illud fuerit. Deinde Bellarm. primo negat hoc esse dictum Hieronymi, postea ait esse. Tertio ne sit Hieronymi: at apud Gratianum est, cuius centonem approbavit Pontificum & Conciliorum auctoritas. Quarto distinctio ista est falsa: nam manifesto pugnant, & ita agnoscit Iohannes in glossa. Nec refert, quod hæc lex dicitur esse iudicialis: nam certe magis moralis est, & fundamentum atq; ratio nem habet in iure morali, quæ ratio perpetuitatem habet, atque est inuariabilis. *ad 3.* conditio Apostoli est impossibilis: conditio Panormitani & Gersonis est possibilis. Itaque iniqua est hæc comparatio. Concilia enim errare posse & ratione, & testimoniis iuris Canonici, & factis confirmantur, vt infra c. 11. dicturi sumus. Deinde negatur vtraque exceptio. nam illi de re dixerunt vniuersę. *ad 4.* Vtrumque opus est, donum & vocatio. Plane illegitima est in Ecclesia vocatio sine donorum exploratione & conscientia. Deinde Episcopi non sunt principes instituto Dei, sed administri, administri, inquam, & non principes Ecclesię. Denique dispar est ratio potestatis & ministerii. Episcopus est nomen ministerii, princeps, potestatis. Itaque non licet priuato homini meliori aut doctiori sibi vindicare officium principis, aut iudicis. Sed si Episcopus sit a finis ad lyram, priuatus, pius & doctus, ipsi merito pręfertur in Concilio, quantum ad iudicium decisiuum.

XVII. Nonum argumentum nostrum, quod est quintum apud Bellarminum, vtrinque vero vltimum, ita soluitur. i. in Conciliis tributum quidē esse populo iudicium priuatum, non vero publicum. Nam publicum profertur a publico iudice cum auctoritate, ita vt teneatur carteri illi iudicio acquiescere. Priuatum est ea sententia, quam quisq; eligit vt veram, sed neminem obligat. 2. iudicium priuatum aliquando tributum est populo, etiam a piis & sanctis hominibus; sed tunc solum, quando aliter non potuit fieri. Tenentur enim sequi populi iudicium suorum pastorum: tamen quando hæretici impune versantur cum Catholicis, & multos seducunt, expedit quandoque publicas disputationes coram populo cum eis inire, & relinquere iudicium populo, vt sequatur quos viderit melioribus rationibus niti, vt fecit Elias 3. *Reg. 18.* Si Baal est Deus, sequimini eum. 3. Concilio Nicæno I. Laici interfuerunt non vocati; nec interfuerunt actis Concilij: sed per se venerunt, vt extra Concilium disputarent cum Episcopis, quos audierant ex toto orbe eo conuenisse *Ruffinus l. 10. c. 3. 4.* Principes, presbyteri, iudices, alijque laici interfuerunt quidem multis Conciliis, & subscribere, sed consentiendo, non definiendo: soli vero Episcopi fuerunt iudices, & definiunt: & ob eam causam aliter subscriperunt Episcopi, v. g. Ego Augustinus Episcopus definiens subscripsi: principes vero, presbyteri, & alij sic: Ego N. N. Princeps vel Presbyter consentiens subscripsi. *Resp. ad 1.* Iudicium publicum dicitur ambigue: vel quod est ordinarij & publici iudicis: vel quod est multorum. Et posteriori significato iudicium populi est etiam publicum. Deinde vtriusque iudicij, tum publici, tum priuati, norma est verbum Dei. Si itaque commune iudicium populi ex veritate Scripturę constabit, illud vtiq; magis oportet audire, quam eorum qui vocationis suę auctoritate freti sine scientia decernunt aliquid præter veritatem. Tertio iudicium priuatum æque obligat, atque publicum, si consentiat cum verbo Dei: & si hoc non consentiat, illud magis obligat; quia tum publicum plane nō obligat. Denique iudicium populi venter censetur publicum, quando consentit cum testimonio publico, legitime facto. Ita §. 13. probauimus, iudicium Apostolorum, seniorum, & fratrum fuisse vnum, hoc est, publicum: adeoque & decisiuum. Ergo hinc quoque respondetur *ad 2.* Nam Apostoli tribuerunt fratribus iudicium, vt eo modo consensum totius Ecclesię obtinerent. Deinde exemplum Elię nihil facit ad rem. Non enim ibi agitur de iudicio synodico. Et vero Elias ibi adhibet figuram rhetoricā, quæ dicitur permissio. *ad 3.* Imo vero non extra Conciliū, sed in Concilio fuisse laicos, probatur ex *Ruffino*, quem Bellarminus adducit. Nam duo dicit *Ruffinus*: in Concilio fuisse magnum numerum confessorum sacerdotum; & quendam ex confessoribus, simplicissimæ naturę virum, qui nihil aliud sciuerit nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum, inter cæteros Episcopos auditores adfuisse; qui philosophum Ariantum, omnibus orthodoxis insultantem, paucis interrogationibus fregerit. *ad 4.* Olim hæc duo non distinguebantur, consentire, & definire. Nam ex veterum testimonij patet, Episcopos consentientes, & laicos definiens subscripsisse. In Concilio Chalcedonensi *act. 1.* sic legitur: Ego Dorotheus Episcopus consensit & subscripsi. *Marius Victorinus l. 2. contra Arianos* ait, Nicæna fidei multa Episcoporum millia consensisse. *Socrates l. 1. c. 5.* de Eusebio Episcopo Cæsariensi, scribit, eum interfuisse Concilio Nicæno, & primo hæsitasse, sed postea vna cum reliquis vniuersis eam approbasse, seu in eam consensisse, & subscripsisse. Sic itaque Episcopi subscriperunt consentientes. Iam ostendimus, laicos subscripsisse definiens. Constantinus Magnus sic loquitur apud *Eusebium l. 3. de vita Constantini*: Ego vobiscum interfui, tanquam vnus ex vobis. *lib. 2. apud eundem*: Ego suscepi & perfecit res salutaris, persuasus verbo tuo. *apud Socratem l. 1. c. 9.* Et ipse veritatis disquisitionem suscepi. *Sozomenus lib. 4. c. 16.* de eodem scribit, ipsum iussisse, vt Episcopi decem Orientis, & similiter decem Occidentis ad aulam venirent, quos synodus designasset, vt ipse quoq; intelligeret, an secundum Scripturas cōuenissent inuicem, & vt de his rebus, quæ agendæ erant, quid optimum videretur, determinaret. Ecce, ipse Imperator definiuit, sententiam dixit, decretum Concilij confirmauit. In Concilio Constantinopolitano I. Patres in Epistola ad Theodolum scripta, sic loquuntur: Cupimus abs te, humanissime ac piissime Imperator, diplomate tuo sy-

nodi sententiam confirmari, vt quemadmodum literis, quibus nos conuocasti, Ecclesiam honorasti; ita etiā placita Synodi subscriptione tua munias. *Theodosius Iunior* fidem Catholicam confirmauit, vt diximus. §. 11. vbi etiam vide, quomodo in Concilio Chalcedonensi legati Imperatoris fuerint iudices. Et *Euagrius* de eodem Concilio *l. 2. c. 4.* ait: Senatores ista decreuerunt, & *Philostorgius*. Iustinianus Imperator, qui sincerissimæ pietatis fuit, multas tulit leges, in quibus hæc verba sæpius occurrunt, Definimus, iubemus, imperamus, statuimus: scilicet ex Scripturarum canone sic edocti. Tantum ipse sibi tribuit, quasi iure suo; nec vnquam est propter hoc a quoquam reprehensus. Vnde intelligimus, leges Ecclesię datas esse ab Imperatore, etiam sine Concilio, quanquam non sine verbo Dei. Quod si Imperator extra Concilium tantam auctoritatem habet; nam in Concilio nil nisi consentire potest. In Concilio Constantinopolitano III. *act. 18.* Constantinus Imp. non modo seddit cum Episcopis, sed etiam vna cum eis subscripsit. *Legimus* (inquit) & *consensimus* In Concilio Arausicano II. viri patritij non modo sententiam de religione dixerunt, sed etiam cum Episcopis subscriperunt. *Cusanus de concordantia Catholica lib. 3. c. 16.* ita scribit: In octaua synodo Basiliensi Imp. Patriarchalium sedium vicariis & Patriarchis in subscriptione se postposuit ex humilitate, tota synodo rogante, vt se præponeret. Aliud *eiusdem Cusani* dictū, longe illustrissimum vide §. 11. Neque solum Imp. subscriperunt definiendo, sed etiam tota Ecclesia, *act. 15.* in quem locum, vt adnotauimus §. 15. *Aneas Syluius* ita scribit: Apparet, alios quam Episcopos in Concilio habuisse vocem decidendam. Atque, vt hoc colophonis loco addamus, in Concilio Basiliensi Presbyteri, non soli Episcopi, definiunt. Sed hoc Concilium displicet Papæ.

C A P. VI.

Argumenta Bellarmini, quod soli prælati maiores in Concilio habeant ius suffragij decisiuu.

I. Solos prælatos maiores in Conciliis generalibus & provincialibus habere ius suffragij decisiuu, *Bellarminus l. 1. c. 15.* probat quatuor argumentis. Primum desumit ex Scriptura sancta. Definire in Conciliis ea, quæ sunt credenda, vel agenda, proprium est munus pastorum: id enim proprie est pascere: est enim docere, & docere ita, vt alij teneantur credere. Porro docere, esse pascere, patet *Ierem. 3.* Dabo vobis pastores secundum cor meum, & pascunt vos scientia, & doctrina. Item *Eph. 4.* Alios autem pastores, alios doctores. Vbi notat *Hieron. in hunc locum*, & *Augustinus Epist. 59. ad Paulinum*, coniunctam esse nomen pastoris cum nomine doctoris, quia proprium est pastorum docere. At non sunt pastores laici, nec Ecclesiastici quicunque, sed soli Episcopi, sic enim legitur *act. 20.* Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Et *Ioh. ult.* Petro dicitur: Pisce oues meas.

II. In hoc argumento multa peccata insunt. i. Definire ea, quæ credenda, vel agenda sunt, siue in Concilio, siue extra Concilium, duobus modis accipi potest: authoritatiue, vt loquuntur, & nuntiatiue; seu, architectonice, & ministerialiter. Priori modo definire, est per se statuere, & præscribere, quid sit a nobis fide suscipiendum, & opere præstandum, sic vt nulli liceat reclamare, quantumuis ratione freti. Et ita solus Deus habet potestatem definiendi. Posteriori modo definire, est declarare, hanc esse fidem Catholicam, hoc esse credendum, hoc esse agendum, quia Scripturę auctoritas ita credendum, & ita agendum esse docet. Pastorum itaque munus est posteriori modo in Conciliis definire ea, quæ sunt credenda & agenda. Sed Aduersarii tribuunt Concilio, præsertim si Pontifex Romanus ipsis adfuerit, vel saltem approbarit ipsa, auctoritatem definiendi ea, quæ aperte cum Scripturis pugnant: ita vt nemini liceat reclamare, vel decreta examinare. Quæ certe auctoritas est Antichristiana. 2. Definire in Conciliis ea, quæ sunt credenda, vel agenda, non est proprium munus pastorum; sed hoc ipsis est commune cum alijs, grege videl. toto. Quod ita demōstro. Munus pastorum proprium in quarto modo, vt loquuntur vulgo, est, salutari vitæ pabulo, id est, verbo Dei, populum sibi concredendum pascere, & sacramenta recte administrare. At hic non est finis Concilij, siue illud sit generale, siue particulare: sed, si hæresis aliqua orta fuerit, Ecclesiamque turbauerit, eam tollere; aut si abusus aliqui egregius in Ecclesiam irreperit, eundem corrigere; aut si negotia aliqua inciderint, quæ totam Ecclesiam attingant, de iisdem deliberare. Atque hoc Bellarminus ipse antea cōfessus est, *c. 4. §. 5.* vbi sex causas assignauit, propter quas Concilia congreganda sunt: quæ sunt, noua hæresis, schisma inter Papas, resistentia communi hosti, suspicio hæreticos in Papa, dubitatio de electione Romani Pontificis, & reformatio generalis abusu. At hæc omnia ab ijs, qui non sunt Episcopi, geri possunt. Nam (vt de prima causa, quam illi forsitan dicent ad Episcoporum definitionem pertinere, aliquid dicam) nō soli Episcopi, sed alij etiam Christiani, Scripturarum periti, possunt ex verbo Dei iudicare de hæresi. Reliquæ vero quinque causæ non requirunt solos Episcopos, vt fatentur Aduersarii. Ita ergo ex ipso Bellarmino constat, Episcopos solos non requiri ad aliquid definiendum in Conciliis. 3. Si proprium Concilij munus est pascere: tum duo simul erunt œcumenici pastores, Pontifex Romanus & Concilium. Et tum etiam ipsi Episcopi erunt sibi ipsis pastores. At vero finis Conciliorum non est pascere; sed lites dirimere, canones præscribere, abusus corrigere, Ecclesias componere, aliaque facere, quæ ad pacatum & tranquillum Ecclesię statum pertinent. Hæc vero omnia ab ijs fieri possunt, qui sunt in ordine laicorum. Itaque commune pastorum munus vertitur in disciplina & politia Ecclesiastica. Hoc itaque munus non est reciprocum, vt prius illud, quod diximus esse proprium. 4. Concilia œcumenica extra ordinem coguntur. At officium pastorum est partim ordinarium, partim extraordinarium: & ad hoc pertinet, interesse Concilij, ibiq; ferre sententiam ex verbo Dei: quod etiam possunt præstare ipsius auditores, iam ante ab ipso recte instituti. 5. Pascere latius patet quam docere. Cōplectitur enim & amorem tenerrimum, quo pastor Ecclesię debet prosequi suum gregem, & curam fidelem; & regimen blandum atque mite, quod consistit in prohibitione pabuli salutaris, conuocatione dulcissima, & correctione suaui. Itaque pascere aliquo modo est idē quod docere. Aliquo modo dico: patet enim

latius.

latus. 6. *π*ascere nō solum competit Episcopo, sed etiam magistratui, qui ab Homero appellatur *πομπὴ λαός*: itemque doctori & directori scholæ. Ut enim Episcopus est pastor Ecclesiæ: ita magistratus est pastor hospitii Ecclesiæ, & præceptor in schola est pastor seminarii Ecclesiæ. Quam ob causam magistratus conuocans Concilium, pascere quoque dicitur Ecclesiam, non docendo, sed prospiciendo, ne capiat illa detrimentum. 7. Pascere vel strictissime sumitur, & significat tantum docere prædicando (hoc enim est præbere pabulum animæ) vel late atque ita inter alia significat, hereses refutare, abusus tollere, motus corrigere, de publico & generali statu deliberare. Quo sensu in synodo etiam alii præter pastores verbi, seu Episcopos, pascere possunt. 8. Pastores in synodis pascunt, non tam qua pastores, quam qua delegati à suis Ecclesiis, ut ipsarum nomine & autoritate prospiciant gregi Christi. Quare sicut resp. sibi dicitur prospicere, ne detrimentum patiantur, quando legatos suos mittit ad Comitia: sic Ecclesia, quando pastores suos ad Concilium mittit, prospicit sibi ipsa. 9. Absoluta de religione iudicandi potestas, est solius Dei, loquentis & iudicantis in verbo suo: limitata, hoc est, ad verbum Dei alligata, tum publice tum priuatim iudicandi facultas, communis est pastoribus & auditoribus, sed cum ordine tamen & modo. Itaque Bellarminus ex locis citatis falso conatur Episcopis attribueri absolutam iudicandi & definiendi potestatem, & limitatam deherere aliis fidelibus. 10. Pastorum & doctorum distincta sunt officia, quia illi docent verbum, administrant sacramenta, & præstant disciplinam in Ecclesia: hi solum docent verbum Dei, & hoc vniue agunt, ut ne illud corruptelis adulteretur. 11. Nō soli Episcopi sunt pastores: si nempe anguste sumatur vox *Episcopus*, ex Pontificiorum vtu. Si vero late, & ex v. Scripturæ, Episcopus & pastor sunt termini conuertibiles, vel potius æquipollentes. Quare si soli Episcopi sunt pastores, profecto neque Episcopi faciunt officium, qui non pascunt gregem apud Pontificios: neque Pastores, quos Curatos vocant, faciunt officium, qui munus faciunt quod Episcoporū est, & multis in locis pastores appellantur. Omnes ergo si sunt pastores censendi, qui pascunt gregem Christi, doctrina & sacramentis. Nam illa Episcoporum distinctio a Presbyteris, non est iuris diuini, sed humani instituti, & quā in vnoquoque Presbyterio olim prima fuerunt attributa vni sacerdoti siue presbytero, qui singulariter fuit denotatus Episcopi appellatione: quod institutum postea successentibus annis magis ac magis fuit proterogatum. Sed nos de iure communi diuinoque hic agimus, & licet pronuntiamus, omnibus Presbyteris, qui dabant operam administrationi verbi, ius commune fuisse, ut Conciliis interessent. Ex horum autem numero selecti fuerunt Episcopi; ut sententiam dicerent; exesse autem in decisionibus & consultationibus audiendis alii tum iubebantur, cum postulabat edificatio: hoc est: doctrina tractationi communi poterant adesse, tanquam auditores, ut in pietate proficerent; scandalorum & offensionum cognitioni non poterant, quia cōtra charitatem esset. Nam veritatis cognitio ad omnes pertinet, infirmitatum minime. 12. Solos Episcopos esse pastores, male probatur ex *Act. 20*. Nam Episcopus dicit Apostolus communi significato, id est, inspectores illius Ecclesiæ, puta Ephesiæ. Erant itaque plures Episcopi vnius ciuitatis: at plures Episcopos vnius ciuitatis esse prohibent Canones Romani. Præterea idem *vers. 17*. appellantur Presbyteri. Quod si vnus tantum esse debet (ut voluit Pontificii) in vna Ecclesia Episcopus, & eius est solius pascere, cur Paulus per omnia plurali numero vsus est in hoc suo *sermone* ad Presbyteros Ephesi? 13. Hic locus vel maxime facit contra Bellarminum. Nam si omnes, quorum est pascere, habeant ius definiendi in Conciliis, tum Presbyteri habent; quia *v. 18*. huius capituli Episcopi vocantur, atque etiam *presbyteri*, iubentur. At ille vult, tantum prelatos maiores hoc ius habere. 14. Pascere oues non est proprium officium Petri, sed commune, ad omnes Presbyteros pertinens: ut *1. Petr. 5. 2*. & *Concilio V. sens. c. 2*. Sed concludamus solutionem huius argumenti ista regula: Ad Concilium omnes illi conuenire possunt & debent, qui sunt apti ad inquirendum de fide, & moribus. Nam in Concilio sit huiusmodi inquisitio. Itaque ad Concilium non solum Pastores, sed etiam auditores mitti possunt ac debent.

III. *Secundum* argumentum Bellarmini positum est in veterum testimoniis. Prima Concilia (inquit) in Ecclesia celebrata fuerunt tempore Victoris Papæ, super questione Paschatis. De his sic loquitur *Eusebius lib. 5. hist. c. 23*. Od quam causam conuentus Episcoporum, & Concilia per singulas quasque prouincias conuocantur. Hæc ille. Qui non quorumuis eruditorum, sed Episcoporum dicit congregata esse Concilia: quod idem docent Cyprianus in initio Epistolæ ad Iudæianum, Hilarius lib. de synodis, Ambrosius, alique Patres, qui passim asserunt, Concilia Episcoporum esse. Præterea Theodosius iunior in epistola ad Ephelinam synodum, quæ extat in 1. tomo eius *Cōcilii*, c. 32. *Illicium est, inquit, eum, qui non sit in ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis immisceri tractatibus*. Pulcheria quoque Imperatrix in epistola ad Strategum Bithyniæ, quæ habetur ante Concilium Chalcedonenſe, iussit, ut Clerici, Monachi, & Laici, etiā vi repellentur a Concilio, exceptis paucis illis, quos Episcopi secū duxerant. In Concilio Chalcedonenſi, act. 2. eunad Martinum Archimandritam mitteretur, ut subscriberet, respondit, non esse suum, sed Episcoporum tantum subscribere. Et in eodem Concilio, cum pro Dioscoro Monachi & Laici ingressi essent, sæpius Patres clamauerunt: *Mitte foras superfluos, Concilium Episcoporum est*.

IV. *Resp. 1.* Antiquius Concilium habemus *Act. 15*. cui interfuerunt non solum Apostoli, sed etiam Presbyteri, & tota Ecclesia. 2. Nomen Episcoporum sine dubio apud antiquissimos Patres accipitur iata significatione: ita ut eo tempore dicti sint Episcopi, singuli singularum Ecclesiarum pastores & presbyteri, ex more & consuetudine scripturarum: ut *Philip. 1. 1*. *omnes vobis & c.* Vbi Apostolus multos vnius ecclesiæ Episcopos nominat. Ergo per Concilia Episcoporum, intelligit Eusebius Concilia Presbyterorum. 3. Quod Concilia Episcoporum, intelligit Eusebius Concilia Presbyterorum. 3. Quod si hæc responsio alicui non probetur, habeat illam. Dicta veterum indefinita sunt, non vero vniuersaliter aut etiam particulariter posita. Neque enim dicit Eusebius, aut quisquā veterum, esse Episcoporum solum. 4. Ex maiori parte communis sit denominatio. 5. Quod Episcopi olim plurimum adessent, nō ideo quod Episcopi essent, sed quod eruditione, & prudentia, & experientia præstaret plerumque; aliis de Presbyterio, ut qui propterea, suffragiis presbyterii, præfecti essent toti Presbyterorum collegio in ecclesia singuli. Nam qui erant eiusmodi, eos ad Concilia generalia communibus Presbyterii suffragiis mitti, æquius erat & honestius, atque vtilius, quam rudiores homines de cœtu, & minus iudicio, eruditione, peritia, gratia, autoritate valentes. Hoc vero tanquam perpetui iuris, statum Episcoporum Pontificiorum sibi

assumerent, sicut & omnem auctoritatem Ecclesiæ ac Presbyterii. 6. Olim dicta fuerunt Concilia Episcoporum, ut distinguerentur a Conciliis politicis: quia aderant plerique Episcopi, & in illis causis plerumque Episcoporum agebantur; & quia illi maxime idonei erant (ut modo diximus) qui huiusmodi causas tractarent; non quod nulli alii præter Episcopos definiendi auctoritatem haberent. 7. Theodosius & Valentinianus ita rescripserunt: *ἀδελφοὶ τοῦ ἐξοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τῶν ὁσίων ἐπισκόπων τῶν ἁγίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας σὺν τοῖς ἐπιμύνησι. Nefas enim est, eum qui extra catalogum sanctissimorum Episcoporum est, Ecclesiasticis questionibus immisceri*. Itaque mens istorum Imperatorum non fuit, ut dicerent Episcopos solum, ac non alios vllōs, in Concilium recipi oportere; sed eos solum audire, cogoscere, & sententiam ferre in Concilio oportere, qui in catalogo inscripti erant eorum qui ab Ecclesiis ad Concilia fuerant ablegati, & ab Episcopis recensiti ex literis publicæ auctoritatis (creditiæ & fiduciaris vulgo vocant) quas solebant exhibere. Hi autem cum essent plurimum Episcopali dignitate, ex communi ratione catalogus Episcoporum nominabatur. Itaque his verbis nō excluduntur laici. Nā, ut supra probauimus, Imperatores, & ipsorum legati, interfuerunt, & præfuerunt Conciliis: quæ de re plurib. *cc. seqq.* Et sane Theodosius in hoc ipso Concilio Ephesino, de quo agitur, suum habuit legatum, & Ecclesiasticis se immiscuit tractatibus. Pronuntiat enim in Epistola ad Conciliū, omnia, quæ hætenus fecerant, esse irrita, quia per contentionem omnia gesta fuissent; & iubet omnia pacifice examinare. 8. Pulcheria iussit repelli clericos, monachos, & laicos; quia in gratiam Eutychis *superuenientes Clerici, Monachi, atque Laici, in multis facere tentabant contudente*: ut ibidem scribit Pulcheria. Merito itaque repulsi sunt, ne turbamur nimium esset, quia fauebant Eutychis, itemque Dioscoro. Non sequitur autem, si tum propter istud periculum ita prospectū est, hoc igitur perpetuū & solenne in Conciliis institutū esse: imo vero contrariū ex eo probatur magis, fuisse ordinariū ut & alii adessent, tum vero propter factiones prouisum esse, ut illi ab eo Concilio discederent. Huc accedit, quod illa verba, *exceptis paucis illis, quos Episcopi secum duxerant*, satis docent, & alios præter Episcopos in isto Concilio adfuisse: illos, inquam, qui aderant cum literis & auctoritate publicā functi partes suas, quique permissu & approbatione suorum Episcoporum aderam auditori. 9. Martinus Archimandrita recte dixit, non esse suum, sed Episcoporum tantum subscribere; quia non aderat cum auctoritate vllius Ecclesiæ. Qui autem sine auctoritate Ecclesiæ adfuit, eorum alii solum audire possunt, ut laici; alii etiam consultationibus adhiberi possunt, ut docti, præsertim Ecclesiastici: sed dicere sententiam definitiuam non possunt. Ad eos autem solum subscriptio pertinet, quorum & sententiæ dictio est. Sic in Concilio Nicæno, Vitus seu Victor & Vincentius vrbis Romæ Presbyteri pro Episcopo Romano, & multi Chorepiscopi, id est, Presbyteri Episcoporum vicarii, subscripserunt: sic Alexander Constantinopolos Presbyter. Carterum quod dixi de laicis, illos esse auditores in Concilio, & nō definitores: id accipiendum est de illis, qui non sunt missi ab Ecclesiis. Nam ut aliquis sit membrum Concilii, siue sit Ecclesiasticus, siue laicus, necesse est ut adit cum auctoritate Ecclesiæ suæ: quia omnia oportet ordine geri in Concilio. 10. Monachi illi & laici: qui pro Dioscoro ingressi erant in Concilium, iubentur exesse, quia venerant turbaturi pro Dioscoro isto Alexandrino. Deinde Monachi illi non erant in vllō ordine Ecclesiastico. Ad hæc monachi de iure non possunt interesse Concilio; nisi fuerint electi. Denique illo tempore iam inualuerat mos, ut nulli præter Episcopos interessent Conciliis, quia illi soli idonei videbantur, qui interessent, quique res Ecclesiasticas tractarent. At non sic ab initio fuit.

V. *Tertium* Bellarmini argumentum fursit ex Conciliis hætenus celebratis. Nam omnium Conciliorum decreta ab Episcopis solis facta esse, patet ex subscriptionibus: vbi que enim inueniuntur soli Episcopi subscripsisse, exceptis paucis generalibus, quibus Imperator etiam subscripsit, sed alia forma, quam Episcopi: Episcopi enim definiendo ut Iudices, Imperatores consentiendo subscripserunt & quibusdam etiam patetissimis, ut Florentino, Lateranenſi, & Tridentino, quibus subscripserunt Abbates, & Generales ordinū: ceteri quamuis opumi & doctissimi essent, nunquam sunt admissi nisi ad consultandum, excepto Concilio Basileenſi, vbi Presbyteri admissi sunt ad suffragium decisiuum, sed perperam, & contra morem omnis antiquitatis, nec illud Concilium fuit legitimum.

VI. *Respond. 1.* Fallum est, solos Episcopos subscripsisse definiendo. Nam ut *§. 4. n. 9.* diximus, Concilio Nicæno I. subscripserunt etiam Presbyteri. Similiter Constantinopolitano I. ut Alpius Presbyter pro Philomuso Alexandrino Cappadociæ, Paulus Presbyter pro Montano Claudiopolitano Isauriæ, Simplicius Presbyter pro Longiano Sozopolitano & c. sic alibi. 2. Non est mirum, si Episcopi generalibus Conciliis interfuerunt plurimum, cum ex tota prouincia pauculi ablegarentur, in singulis autem Presbyteriis cuiusque prouinciæ communibus suffragiis Episcopi eligerentur ij, qui pietate, doctrina, iudicio, peritia, gratia præstarent, ut ante dicebamus *§. 4. n. 5.* Adfuerunt autem ut Presbyteri suarum Ecclesiarum singuli, communis Synodorum particularium calculo ad actionem illam deputati, cum Ecclesiæ suæ, tum totius prouinciæ nomine. 3. Imperatores, Presbyteros, Abbates, alios, subscripsisse æque definiendo, atque Episcopos demonstrauimus cap. præced. *§. 17. n. 4.* vbi vide. Res huc redit. Olim subscribere idem erat, quod consentire & definire; & qui consenserunt, ii etiam definiuerunt, & contra: nullum discrimen fuit. Postea inuentus est nodus in serpo, ut definiendi auctoritas solis Episcopis tribueretur. 4. Fallum est, Presbyteros in Concilio Basileenſi subscripsisse definiendo, cōtra morem omnis antiquitatis. Nam primi instituti sunt, non moris solum & consuetudinis, ut non solum Presbyteri ministrantes verbum, sed & tota Ecclesia loci, id est, Presbyteri & Diaconi, siue totus clerus Ecclesiæ seruiens, reliquique fratres, Concilio interessent, ibique disceptarent, & definirent, *Act. 15. v. 2. 4. 6. 2. 23.* Cum ergo tale institutum ab Apostolis fuerit, & in cœtu ipsorum, quid morem est adduci opus? Atque ita diu in Ecclesia fuisse obseruatum, demonstrat exemplum Romanæ Synodi, quæ contra Nouatum fuit habita à LXX. Episcopis, Presbyterisq; & Diaconis pluribus, qui sententiam definiuerunt omnes contra Nouatum, & Apostolici illius Concilii exemplo, ut refert *Eusebius hist. Eccles. lib. 6. c. 43.* & *Ruffinus c. 23.* item Alexandrinæ Synodi contra Arium, apud Gelasium Cyzicenum.

VII. *Quartum* Bellarmini argumentū positum est in quinque rationibus. Negoria Ecclesiastica & publica, a personis Ecclesiasticis & publicis tractanda sunt. Tales autem soli sunt Episcopi. 2. Si omnes homines docti admitti

Nicephorus l. 17. c. 20. Constat etiam ex Actis Concilij, Vigilium Episcopum Romanum, cum adfuisse Constantinopoli, cum cogere Concilium, & rogatum à Patribus Concilij ut vellet eorum interesse atque communem deliberationem de capitibus ab Imperatore propositis adiutare. Sed recusavit adesse cœtui Vigilium, quod nollet propter Eutychium sedere, ut auctor est Nicephorus. Sed vna cum Constantinopolitano Episcopo præfuerunt synodo Apollinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, & Didymus atque Euagrius Eustochii Hierosolymitani Episcopi vicem gerentes: ut docet Photius Epist. d. Ad extremum Concilij sexti œcumenici, quod fuit Constantinopolitanum III. præses fuit Constantinus Imp. Sic enim habet Actorum initium in 2. tomo Conciliorum pag. 901. 902. In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi, imperantibus a Deo coronatis &c. præside eodem piissimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sancti palatii, quod appellatur Trullus. Idem repetitur in aliis actibus, in quibus etiam hæc frequenter iterantur, Constantinus piissimus Imperator dixit: ipse enim moderabatur actionem. Adiunxit autem sibi Imperator Senatores tanquam consiliarios, de quibus repetas in iisdem Actis hæc verba: *Gloriosissimi Iudices & Senatus amplissimus dixerunt.* Ecclesiastici vero præfides fuerunt Georgius Constantinopolitanus Episcopus, Theodorus & Georgius Presbyteri vna cum Iohanne Diacono, legati Agathonis Romani Episcopi, Petrus Monachus loco Alexandrini, & Georgius Monachus idemque Presbyter loco Hierosolymitani Episcopi: ut auctor est Photius.

VI. In summa, primorum Conciliorum œcumenicorum præses non fuit Papa Romanus: ut Nicolaus Cusanus Cardinalis l. 3. c. 16. de concordantia Catholica etc. scribat: In vniuersalibus octo Conciliis, vbi Imperatores interfuerunt, & non Papa, semper inuenio Imperatores & Iudices suos cum Senatu primatum habuisse & officium præsentia, per interlocutiones, & ex consensu Synodi, conclusiones & iudicium fecisse. Hinc itaque efficitur, si Romanus Episcopus primorum Conciliorum œcumenicorum præses non fuit, vel saltem solus, & cum summa potestate atque autoritate non fuit, cum ipse reus non esset, multo minus nunc præsidem esse debere, cum à maxima Christianitatis parte, variarum hæresium & multorum criminum reus agatur, imo & peragatur. Sed audiamus, quid Bellarminus excipiat ad nostram hanc inductionem historicam.

VII. Ad exempla V. T. à nobis allata, respondet ista duo. 1. Moysen non solum principem, sed etiam summum sacerdotem fuisse: vnde Psalm. 98. appellatur sacerdos: Iosiam vero, Dauidem, Salomonem, & aliquos alios non solum reges, sed etiam prophetas fuisse, quibus Deus quædam extraordinarie committebat, quæ alioquin ad sacerdotes ex officio spectabant. 2. reliquos reges se nunquam miscuisse in negotiis spiritualibus; & si quando se miscuerunt, punitos esse, ut patet 2. Paral. 26. Et ideo Iosaphat voluit esse distincta munera politica & Ecclesiastica, 2. Paral. 19. Quod autem dicitur, reges esse custodes diuinæ Legis, id concedi sed hinc non effici, eosdem esse interpretes Legis. Respond. 1. Moyses non fuit sacerdos. Neque hoc probari potest ex Psalm. 98. Dauid enim hos non dicit hoc in loco fuisse sacerdotes; sed hos in sacerdotibus, id est inter sacerdotes, vel sacerdotibus iunctos, inelamauisse Iehouam, & exauditos esse. 2. Vt in omni officio, ita quoque in sacerdotio sunt quædam communia & singularia. Quæ ad sacerdotes ex officio spectant proprie ac singulariter, ea nunquam aliis commissa fuerunt, ex quo ordo fuit à Deo institutus: quæ vero communia, cur non æque rex aut propheta, ut sacerdos fecerit? Iosua, Salomō, Ezechias, Iosias, nō fuerunt propheta. 4. Pii principes etiam sunt interpretes legis diuinæ, licet non Ecclesiastica interpretatione, tamen vt Christiani communitate, & iudices singulariter. 5. Ignoratio elenchi: quia præsentiam politicam concedimus Principi in synodo, Ecclesiasticam non item.

VIII. Ad exempla historia Ecclesiastica, à nobis allata, respondet partim negando, Imperatores præfuisse; partim affirmando, Pontificem præfuisse per legatos; partim concedendo, præfuisse quidem nonnunquam Imperatorem, sed non vt iudicem controuersiarum fidei, verum vt vindicem. Sed hæc sigillatim persequemur cap. seq. Vide quoque Chamierum tom. 2. l. 3. c. 12. vbi hoc argumentum tractatur obiter.

CAP. VIII.

Cuius sit præsidere in Concilio generali; sententia Papi-
starum.

I. AD summum Pontificem iure pertinere præsentiam in Conciliis generalibus, Bellarminus l. 1. c. 19. probat tribus argumentis: & primo quidem ratione ex Scripturis petita. Summus Pontifex est pater & pastor vniuersæ Ecclesiæ, adeo vt etiam Episcopi & Principes omnes, respectu summi Pontificis, oues & filii dicantur, vt notum est ex illo Iohannis vltimo, *Pasce oues meas.* Et confirmatur ex eo, quod Concilia vocantur Pontificis patris, & ipse vocat Episcopos in Conciliis congregatos, aliquando filios. At quis quæso ambigere potest, vtum patres filii, & pastores ouibus præsidere debeant, an filii patribus, & oues pastoribus? Respond. 1. Cura pascendi non soli Petro, an filii patribus, & oues pastoribus? Respond. 1. Cura pascendi non soli Petro, sed reliquis etiam Apostolis à Christo fuit demandata: vt patet ex collatione Ioh. 21. cum Matth. 28. v. 19. 20. & in primis cum 1. Petr. 5. 2. vbi omnes Episcopi iubentur pascere gregem Domini. Ergo si hæc ratio firma sit, alii omnes Apostoli Conciliis præsidere debent, perinde ac Petrus. 2. Pontifex Romanus non est pastor amplius, sed impostor. 3. Papa aliquando à Conciliis & aliis Episcopis appellatur Pater, quia vir primarius erat, & quia eius cura, amor, ac sollicitudo erga Ecclesiam longelateq; patebat. Sed ex eo non sequitur, ipsum fuisse omnium Episcoporum præsidem ordinariū in Conciliis. Nam & alii Episcopi (vt Athanasius) & patres & Papæ olim appellati sunt: videl. respectu ordinis, officij, vel etiam ætatis. 4. Patriarchæ appellabantur illi quidem Patres Patrum: sed hinc non efficitur, illos fuisse pastores œcumenicos. Ita enim vocantur respectu aliorum Patrum, id est, Episcoporum. Nihil potest concludi ex figurato, partim humili, partim honorifico loquendi modo. Nā inde partim abiectio animi in principib. & aliis Episcopis, partim dignitas officij, partim deniq; ambitio Episcopi Romani colligitur. Nimirum regi & principi, etiā summo, potest esse animus humillimus, integritate & autoritate officij; & dignitas muneris Ecclesiastici potest extolli in homine Spartam istam recte ornanti; & ambitio Romani Episcopi potest colligi ex eo, quod alios honorifice ipsum appellantes, non patitur, vt debuit, allocutus est, sed inferioribus nominibus compellauit. 6. Recte dicit Bellarminus, Papam Romanum aliquando Episcopos appellasse filios. Nam Papæ antiqui hoc non fecerunt. Damasus hoc fecit in literis ad Concilium Constantinopolitanum. Vocat enim Patres illius Concilij, *ὡς πατέρας, filios honoratissimos.* Sane satis ambitiose. Nam Patres illius Concilij in literis ad Damasum missis, non vocant illum *πατέρα, patrem*, sed *ἀδελφόν, & συλλειτουργόν, fratrem & in ministerio collegam.*

II. Secundo Bellarminus probat suam thesin ex Concilio Apostolico, Act. 15. in quo Petrum præfuisse affirmat. Hieronymus Epist. ad Augustinum; & idem ex eo colligit, quod Petrus primus surgit, primus loquitur, primus quæstionem definit, & omnes, vt Hieron. dixit, eius sententiam sequuntur. Resp. 1. Crimen falsi committitur in loco Act. 15. & ipsius etiam Hieronymi. Nam Act. 15. nulla Petri, sed aliqua potius Iacobi *φωνή* indicantur. Nam et si Petrus substantiam sententiæ enuntiauit: tamen tota illius oratio per modum communicationis & monitionis Christianæ apud disceptantes est habitaculus virtute illi contradicentes ita fuerunt victi vt omnes conticuerint, & Barnabam Paulumque audierint. Cum itaque iam in re ipsa summus omnium consensus esset: Iacobus, præses confessus, ex re præsentem sumens argumentum, id vnum in consilium misit, quæ ratio cum absentibus fratrib. in hac causa incedenda esset; quam vbi explicuisset, omnes in eius sententiā iuerunt pedibus, licet non corrogatis ex ordine singulorum sententiis. Sic finita eius oratione subiungit Lucas: *Tunc placuit Apostolo & presbyteris cum tota Ecclesia.* &c. 2. Etiam si demus, Petrum præfuisse illi Concilio, quid hoc ad Papam? Nam si præfuit, ex consensu reliquorum præfuit. Quo itaque iure Pontifex est perpetuus præses? Verba Hieronymi ita sonant: *In sententiā eius (Petri) Iacobus Apostolus, & omnes simul presbyteri transferunt:* id est, Petrus non præses fuit (nam præses non dicit primus sententiā) sed princeps sententiæ, vt Latini vocant. Et si hanc suam sententiā Petrus non dixerat sententialiter (vt loquuntur) sed per monitionis & disceptationis modum cū dissentientibus communicans. Alioquin illi non Petrum, sed verbum Dei secuti sunt: nam etiam olitorem secuti essent (vt in proverbio dicitur) si primus inter eos sententiā veritatis extulisset. 4. Lyranus in hunc locum ait, hoc tributum esse Iacobo, vt determinationem proferret, quod illius Ecclesiæ Episcopus esset. Itaque etiam Apostolorum, in illa Ecclesia pro tempore degentium, fuit Episcopus. 5. Dionysius Carthusianus in Act. 15. disertè scribit; Iacobum huic Concilio præfuisse. 6. Patres Concilij Basiliensis arguebant, Papæ legatos non oportere præses esse, quod nusquam legatur, Petrum in Concilio præfuisse. 7. Iohannes de Turrecremata, et si Papæ autoritatem accerrime defendit: tamen fateatur, nusquam expresse & formaliter legi, quod B. Petrus præfuderit in Conciliis celebratis per Apostolos, libro 3. capite 24. 8. Vt in Apostolorum collegio primæ fere datæ fuerunt Petro propter ætatem, vt ait Hieronymus, item propter zelum & alia dona: tamen in hoc Concilio *ὡς πρῶτος* fuit Iacobi, quod esset Hierosolymæ Episcopus.

III. Tertio sententiā suam confirmat Bellarminus ex Actis octo Conciliorum generalium: nam quod in aliis Romanus Pontifex præfuerit, etiam aduersari fatentur. Respond. 1. Quod si demus hoc Bellarmino; non tamen sequetur, hoc illius perpetuum ius fuisse: quia voluntati horum Conciliorum id potius tribui potest, quam vlli necessitati. Si voluerunt Episcopi in illis Conciliis congregati eum præficere, vel vt primum patriarcham, vel quod donis quibuidam reliquos antecelleret; num ex eo sequetur, iure diuino & perpetuo (hæc enim est nostra quæstio) hoc ad illum pertinere. Nequaquam. Nam ex facto non recte concluditur ius. 2. Negamus, Papam in octo generalibus Conciliis præfuisse. Sed videamus, quomodo affirmatiuam suam probet Bellarminus.

IV. De præside Concilij Nicæni quatuor sunt opiniones. Aliqui volunt præfuisse Imperatorem, vt Brentius: alii Eustachium Antiochenum, vt Magdeburgenses: alii Athanasium, vt Caluinus: alii denique Hosium Episcopum, Vicum ac Vincentium Presbyteros, legatos Romani Pontificis. Prima opinio est falsissima. Nam in primis Constantinus post omnes Episcopos subscripsit. at præses primo loco subscripsit. Deinde, Constantinus non ausus est sedere, nisi in sede humiliori, quam essent Episcoporum, & annuentibus Episcopis. Præterea, Constantinus in ipso Concilio professus est, se debere ab Episcopis iudicari, eisque subiectum esse, non præpositum &c. Quod Eustachius non fuerit præses, probatur primo, quia in subscriptione Eustachius non inuenitur primus, nec secundus, nec tertius, sed inter alios inferius positus. Secundo quia cum esset in Concilio Alexander Alexandrinus Episcopus, Antiocheno maior & dignior, nulla ratio sinebat, vt ipse præcederet. Quod vero Athanasius non fuerit præses, vix eget probatione: solus enim Caluinus, & sine vlla ratione id asserit: & præterea constat, Athanasium tunc fuisse diaconum, & iussisse ad Concilium cum Episcopo suo Alexandro, & nec fuisse, nec subscripsisse. Quod ergo præfides fuerint legati Romani Pontificis, Episcopus Hosius, Vitus, & Vincentius Presbyteri, probatur primo ex subscriptionibus. Hi enim tres primi omnium subscripserunt. Secundo ex Cedreno & Photio, qui dicunt Syluestrum per suos legatos Concilio Nicæno autoritatem contulisse. Tertio ex Athanasio in epist. ad solitariam vitam agentes, vbi dicit, Hosium principem fuisse in eo Concilio, & composuisse symbolum, quod dicitur Nicænum. Cum autem Hosius fuerit simplex Episcopus, & proinde inferior omnibus Patriarchis, sine dubio nunquam habuisset primum locum, nisi vicem gessisset Romani Pontificis. Ita Bellarminus.

V. Respondeo 1. Constantinus ordini humano præfuit, licet causæ non præfuerit, neque iudicium in consensu tulerit; vbi Christus solus est iudex per Scripturam suam in Spiritu, homines sunt administri. Quapropter oportet distinguere præsidium siue præsentiam, quod sit aut ordinis humani, aut actionis Ecclesiasticæ in Conciliis generalibus. Ordinis humani præsentia ad summum magistratum pertinet, non ad quemquam Ecclesiasticum, nisi forte magistratus illi sibi substituat. Actiones vero Ecclesiasticæ in illis Conciliis præsentiam duplicem desiderant: vniuersalē, totius Concilij, & particularem; regionū ad illud Concilium conuenientium vniuersalis præsentia, quia extra ordinem est, electione in legitimis Conciliis fuit olim

attributa, quemadmodum Hosius Cordubensis e.g. electus est, qui praesertim Concilio Nicæno primo. Particularis vero fuit ordinaria. Itaque Romanus Patriarcha in Conciliis œcumenicis praerat occidentalibus Ecclesiis, suffragia earum colligebat, & in commune conferebat, & sub eo item suo ordine Metropolitanis, meridianis, Alexandrinis; orientalibus; Antiochenis; septentrionalibus, Ponticis, &c. Constantinopolitanus; Hierosolymitanus primum fuit honorarius; sed post aliorum exemplo pomeria sua dilatauit.

2. Plures interdum praesides Ecclesiastici in Conciliis œcumenicis fuerunt electi. Nam vt cap. superiori probauimus, in sex Conciliis œcumenicis plures semper electi fuerunt. Nimirum illi è multis fuerunt electi, qui prudentia & doctrina reliquis praerent, totamque synodum vel per vices, vel communi opera regebant. Inter plures tamen illos praesides vnus excelluit, qui absolute fuit praes. Neque enim synodo potuerunt vniuersae plures praesesse. 3. Non sequitur: Constantinus post omnes Episcopos subscripsit: ergo non praesedit. Nam etiam praesides interdum exacta subscriptione singulorum, non sine graui causa, postremus solet subscribere. Sed tamen non pugnant ista. Nam aliud est praes actionis, aliud ordinis. Praes actionis, Hosius Cordubensis, primus subscripsit: Constantinus vero, vt praes ordinis, & vindex executionis, vltimus subscriptione sua auctoritatem suam obseruatione actorum spondere voluit, & velut obsequare. Hæc res in priscis illis Conciliis, etiam nationalibus Galliae & Hispaniae, maxime obseruari potest. Quamquam alij putant, hoc modestiae causa factum esse. 4. Fuit quidem sedes Constantino humilis, certo consilio curata, ne insidere tribunali vt iudex videretur: sed non humilior, quam Episcoporum. Et annuentibus Episcopis sedit, vt tamen omnibus ad vnum stantibus, donec Imperator subsedit. Hinc Eusebius ait: *Non prius, quam Episcopi annuissent, sedit: idemque fecerunt omnes post Imperatorem.* 5. Constantinus professus est, se Episcopis non praesesse in rebus fidei atque iudicis: at hinc non sequitur, ergo nullo modo praesuit. In causa quidem fidei nec praesuit, nec praesesse voluit: hic enim solus praesest Dominus. In ordine vero praesuit, & causis *antiquis*, adeo vt rixas multiplices quæ inter Episcopos primum sunt excitatae, sua auctoritate sedauerit: vt referunt Eusebius, Gelasius, Rufinus, alij. Atque hæc fuit sententia Ambrosij, & Athanasij, quos citat Bellarminus. Solent hanc rem illustrare simili è triuici petito. Si in corpore siue collegio factorum aut futorum grauis controuersia nascitur, propter quam extra ordinem alia collegia aliunde ad rem iudicio certo dirimendam opus sit adhiberi; tum magistratus summus ac publicus ordini praesest, corpus artificum de rebus iudicium facit vsq; iudicio ordinis publici. Itidē in Ecclesia accidit. Concilium generale conuentus est extraordinarius in sacris: cuius ordinem summus magistratus politicus ex officio curare debet; rem vero Deus summus iudex definit per Scripturas, seruorum suorum ministerio: ordinis curam magistratus praestare debet, rerum sacrarum definitionem corpus seruorum Dei secundum Scripturas. Neuter bona fide cum fructu inuoluptate potest in alienas partes, neuter suas negligere. 6. Eustathium praesuisse, probauimus cap. praeced. ex Niceta & alijs. Nec sequitur: in subscriptione non inuenitur primus: ergo non praesuit: quia secundum prouinciarum ordinem leguntur subscripsisse. Neque hoc sequitur: in Concilio erat praesens Alexander Alexandrinus Episcopus, Antiocheno maior & dignior: ergo nulla ratio sinebat, vt hic praecederet. Nam improdus fuisset atque importunum factum, si Alexander Alexandrinus praesuisset; tum quia grauis & diuturna ipsi cum Ario fuerat contentio, de quo institui cognitionem oportebat, tum quia Libyes & alij studentes Ario vocabant in dubium ipsius auctoritatem, vt ex canone 6. ipsius Concilij constat. Præterea nec illud sequitur, si Alexandrinus fuit prior confessus ordine, ergo Eustathius Antiocheno maiorem & digniorem extitisse. Nam etiam plurimum in Conciliis attribuebatur Episcopis sedes pro ratione temporis, quo erant functi ministerio, vt in Ecclesiis Canonicis solet obseruari. 7. Alia fuit confessus ratio, cum Imperator aduenit primum, nondum electo & constituto praeside: alia postquam praes fuit institutus. Primo Imperatoris aduentu, qui ad summam mensam confedit loco dignissimo, affidebant mensæ patriarchali in mesaulio hi à dextris, illi à sinistris. Ac legatio quidem Romani Pontificis cum Alexandrino à sinistra Imperatoris affedit mensæ, Eustathius vero Antiochenus & Macarius Hierosolymitanus ad dextram. Postquam vero Hosius fuit praes actioni dictus, hic tum demum ad summam mensam affedit Imperatori proximus ad dextram ipsius. Eustathius itaque non fuit princeps aut praes Concilij simpliciter, vt Hosius: sed sub Hosio fuit praes, id est, condirector. Fuit quoque Princeps habendæ orationis apud Imp. communi Concilij nomine. 8. Quod occurrit apud Caluianum, praesidisse Athanasium, est *οφθαλμια* siue *μυροπινο*: auctoritas, siue *υπερφυρο* typographi. Quam facile enim scribi potuit Athanasius, pro, Hosius? 9. Constantinus praesuit ordini publico: Hosius, actioni synodali, non delegatione Romani Pontificis, de qua nihil apud priscos illos auctores extat, sed libera electione totius Concilij, ex Constantini voluntate: Vitus vero seu Victor, atque Vincentius, legati fuerunt Romani Episcopi Syluestri, & Iulij Chorepiscopi: neque actionibus synodi praesuerunt, vt Hosius, sed tantum parti suburbicanae, vt Rufinus vertit, hoc est, Patriarchatus Romani Ecclesiis. Atque hoc est quod Theodoretus lib. 1. hist. cap. 7. dicit: Romæ vero Episcopus propter senectutem proeectam abfuit: sed amandauit duos presbyteros, cum dedisset mandata vt assentirentur iis quæ fierent. Hosius, Vitus & Vincentius primo loco subscriperunt: sed ratione differente. Nam Hosius subscripsit tanquam praes actionum synodicarum; Vitus vero & Vincentius, tanquam ablegati à Romano, tanquam primæ sedis Episcopo. 11. Photius & Cedrenus testantur, legatos Romani Pontificis, Syluestri & Iulij, Vitum atque Vincentium, non solos, & toti actioni synodicae praesuisse, sed coniuncte cum alijs Episcopis Patriarchalibus; ac proinde non toti actioni omnium, sed patriarchatus sui Ecclesiarum actioni praesuisse. Hosius toti conuentui simpliciter praesuit; patriarchæ, aut legati ipsorum, praesuerunt toti conuentui, post Hosium, communiter; & seorsim suo quisque conuentui. 12. Primus locus aut est ordinarius, aut extra ordinem in Concilio datus. Ordinarius est Romani Pontificis locus inter Patriarchas, ex quo etiam primæ sedis Episcopus appellatur, *dist. 99. cap. prima sedis*. Atque hic suo tantum patriarcho praerat ordinarie. Locus vero primus extra ordinem per electionem liberam totius conuentus ad eum pertinebat, qui praesesse actioni Concilij totius iubeatur, eamque moderari; neque durabat extra

actionem illam. In hunc modum Concilio Nicæno praesuit Hosius: qui si vicem gessisset Romani Pontificis, Patriarcho solum illius praesuisset: non praesuit autem Patriarcho, sed Concilio toti extra ordinem, ad praesentem actionem illius. 13. Hosius praesedit isti Concilio; quia etsi simplex esset Episcopus, puta Hispanus: tamen fuit vir celeberrimus, doctissimus, grauissimus, sanctissimus; & eam ob causam isto honore affectus. 14. Hosius non subscripsit, vt legatus, sed vt Episcopus suo nomine. 15. Omnes Patres, & imprimis Patriarchæ; Concilio isti auctoritatem tribuerunt, non solus Episcopus Romanus.

VI. Pergit Bellarminus, & ait in secundo Concilio generali, videlicet Constantinopolitano I. non praesidisse Imperatorem, sed tantum misisse ad Episcopos literas Romani Pontificis, quibus ad Concilium conuocabantur. Praesedit autem Nestorius, Episcopus Constantinopolitanus: cuius rei causa est, quia Pontifex Romanus non interfuit, nec per se, nec per legatos. Pontifex enim Damasus conuocauerat quidem Episcopos orientis Constantinopolim, sed ex eo loco postea volebat eos Romam venire, vbi ipse coegerat synodum Episcoporum occidentalium, vt Romæ fieret plenissimum Concilium. Cæterum orientales excusauerunt se iustas ob causas, & coniunxerunt se animis & sententiis cum occidentalibus, non autem praesentia corporali. Quod autem, si Damasus adfuisset, sine dubio praesidisset, patet ex Epistolis vtriusque scriptis, vbi illi Damasum, vt caput suum agnoscent, & ipse filios eos vocat.

Respondeo. 1. Falsum est, non praesidisse Imperatorem. Scribit enim Theodoretus lib. 5. cap. 7. Theodosium interfuisse, & cum omnes Episcopos humanissime salutasset, rogauisse, vt deliberarent de rebus propositis. Consule etiam Nicephorum hac super re. 2. Theodosius misit quidem literas Damasi ipsius, & Aquileiensis synodi, quibus Concilium Constantinopolim haberi petierant, vt etiam fuit habitum. Ac postulauit quidem Damasus cum Aquileiensis synodo: sed Theodosius Imp. primo quoque tempore synodum Episcoporum in locum vnum conuenire iussit, vt sunt verba Nicephori lib. 12. cap. 10. Postea vero mutato consilio, siue Gratiani auctoritate, siue Romani Episcopi & aliorum arte, cum iam conuenissent Constantinopolim Episcopi, Romæ Concilium indictum est, quod ex antegressu vtriusque partis consensu & occidentalium ipsorum postulato Constantinopolim haberi oportuerat. Tum vero vt fratres à fratribus, non autem à Damaso Romano solum, rogata, ac non mandato vocabantur. 3. Falsum est, quod Damasum agnouerint caput suum. Quod autem Damasus filios vocat, id alij ambitioni eius tribuunt, alij ætati.

VII. De Concilio Ephesino primo vehementer iactat Bellarminus, non praesidisse Imperatorem, sed Romanum Pontificem per suos legatos. Quod non Imperator, aut aliquis eius nomine praesederit, dicit patere ex Epistola Theodosij Iunioris ad synodum Ephesinam; vbi dicit, se misisse Candidianum Comitem ad Concilium, non vt misceret se quæstionibus Ecclesiasticis, sed ad Synodi defensionem. Quod Romanus Pontifex Celestinus praesederit per legatum suum S. Cyrillum, testantur omnes historici apud Bellarminum.

Respondeo. 1. Satis est, quod Bellarminus fatetur, Candidianum ab Imperatore missum esse, ad synodi defensionem. Praesedit itaque Imperator humano ordini per suum legatum. Id patet ex literis Theodosij & Valentianiani, vbi inter alia hæc occurrunt: *Quoniam vero etiam curari ex officio decentem & in tranquillitatem contemplationi vel discussioni sanctissima vestra Synodi oportebat, ne hoc quidem praetermissimus, vt ipsi ex omni parte vacuitas à turbis existeret &c.* 2. Cyrillus per se praesuit actioni synodicae de communi synodi sententia atque Imperatoris commendatione, delegato per totum confessum officio: non quod legatus esset Episcopi Romani, sed quia merebatur. Neque solus praesuit, sed collegam habuit. Sic enim Photius: *Concilium tertium, inquit, celebratum est ducentorum Episcoporum. Ex quibus erant praesides, Cyrillus illo celeberrimus inter Patres, qui propter virtutem sapientiaque diuitias, magna ciuitatis Alexandria sedem obtinebat, & Celestini Romani Pontificis implebat sedem, atque personam gerebat; & Memmo, cui Ecclesia Ephesorum commissa erat gubernacula.* 3. Non sequitur: Cyrillus Alexandrinus impleuit partes Celestini Romani: ergo quantum ad praesidentiam generalem impleuit. Nam Cyrillus impleuit partes Celestini, quantum ad praesidentiam singularem Patriarchatus Romani; & partes officij sui ordinarij, quantum ad praesidentiam singularem Patriarchatus sui. Itaque praesuit Concilio, praesidentia generali & extraordinaria, de uoluntate Concilij: praesuit Patriarcho suo, praesidentia singulari, ex officio suo ordinario: denique praesuit Patriarcho Celestini, delegatione extraordinaria ipsius Celestini, velut Coepiscopi, ex officio fraterno: vt videre est apud Euagrium. Non sequitur autem, si Celestinus Romanus Episcopus Cyrillo Alexandrino mandauit partes suas, Cyrillum ergo partibus suis abstinuisse, solaque Celestini partes obiuisset; aut si praesuit toti synodo in actionibus synodicis, ergo nomine Episcopi Romani, non suo, praesuisse; & auctoritate illius, non vero electione & ordinatione synodi. Sustinuit ergo triplicem personam Cyrillus: puta praesidis sui Patriarchatus, & praesidis Patriarchatus Romani. 4. *Leo Papa in Epist. 47.* non suum praedecefforem Celestinum, sed Cyrillum, huic Concilio praesuisse scribit. Quod ipsum etiam in Codice lib. 1. tit. 8. cap. 8. scribitur his verbis: *Ephesina Synodus, cui beata memoria Cyrillus praesuit.*

VIII. Pergit Bellarminus, & ait, in Concilio quarto generali, quod est Chalcedonense, in prima actione praesuisse Imp. Martianum, & deinceps nomine Imperatoris in alijs actionibus, iudices seculares; non tamen praesidisse, vt iudices controuersiarum fidei, sed vt defensores: praesuisse autem reuera, vt iudices Ecclesiasticos, Leonis Papæ legatos. Ipsi enim in omnibus actionibus primi nominantur, primi sedent, primi loquuntur, primi subscribunt, ipsi sententiam definitiuam in Dioscorum proferunt, nomine Papæ, & totius Concilij.

Respondeo. 1. Prius membrum theses verum est, praesidisse Imperatorem, humano ordine: posterius, de praesidentia Romani Pontificis, est falsum. 2. Vbi quis praesides vniuersalis est totius Concilij, primus quidem sedet, primus subscribit in actione synodica: at non primus loquitur & sen-

Concilium Apostolorum *Act. 15*. Primum fuit, à quo formam acceperunt alia Concilia, ut sunt verba *Bellarmini lib. 2. de Concilio. c. 2.* At Petrus illi Concilio interfuit, & ibi primo locutus est. Papa vero vult interesse Concilio per alium, & illo finito, pro libidine sua, illud approbat vel abrogat. Denique Papa non solum in Conciliis Romæ habitis, & aliis quibusdam in Italia celebratis interfuit, sed etiam in locis longe ab Italia remotis. Nam Concilio Lugdunensi Innocentius IV. interfuit: Concilio Viennensi Clemens V. aliisque alii. Quare aut hoc est conueniens, aut aliquid inconueniens & absurdum hi Papa admiserunt. Et sic, cum Pontifex Romanus caput sit, cui omnia membra se debent adiungere; debent omnia Concilia Romæ, aut in Italia saltem celebrari; ut eo modo membra sequantur caput. *ad 2.* Illi Imperatores fuerunt Christianissimi, & penes se habuerunt Patriarchas, & alios orthodoxos Dei ministros, qui proculdubio hoc ius concessissent Pontifici Romano, si persuasi fuissent, proprium eius munus esse præsidere Conciliis œcumenicis. Deinde si hoc Papa ius sit; non ipse modo Pontifex in Conciliis primum tenere locum debuit, sed & ipsius legati. Quem cum Imperatores, & ipsorum legati, illis negarent, nec ij quidem ab illo mittendi erant. Quare aut ficta sunt hæc omnia, aut intolerandam vicarii Christi ambitionem declarant. Debat ille audire suum *Stellam in Luc. 9.* Inter vos spirituales nõ debet esse contentio de primo loco, sed de postremo. Denique hic interrogare libet, Cur Papa non interfuerit Concilio Tridentino? Habuit illud legatos trium Paparum, Pauli III. Iulij III. & Pij IV. Sed cur non ipsos Pontifices, vel saltem vnum ex iis: Audiamus rationes, quas assignat Cardinalis *Turrecremata l. 3. de Eccl. c. 11.* Conciliis orientalibus Pontifex non interfuit: causa prima, ne violentia illi inferretur: secunda, ut libera sua autoritate vteretur: tertia propter necessitates incumbentes Ecclesiæ Romanæ, & ciuitati, quibus præsentia Pontificis Romani maxime præsidio fuit. Hanc rationem assignat Leo Papa. Sic *Turrecremata*. Sed rationes illius non multum probantur *Bellarmino*. Itaque nulla potest adferri ratio, cur Papa ipse non interfuerit sancto illi Concilio Tridentino.

CAPVT IX.

Modus agendi in Conciliis qualis esse debeat?

I. Sequitur de modo agendi, quisnam sit commodissimus in Concilio? Quæ quidem controuersia tractatur vel in thesi, vel in hypothesi. In thesi hæc est præcipua quæstio inter nos & Papistas, An Concilium sit verum iudicium, & Episcopi veri iudices, ita ut standum sit eorum sententiæ, quia ipsi sic statuerunt, quomodo statuerent prætoris in causis politicis: an vero tantum sit inquisitio quædam, & tantum valeat decretum Concilij, quantum valet eius ratio? Sic enim statum quæstionis proponit *Bellarminus lib. 1. cap. 18.*

II. Nostra sententia est: Conciliorum esse & inquisitionem veri, iusti, sancti & religiosæ communicatione, & dictionem sententiæ ministratoriam; solius vero Christi per Spiritum & Scripturam suam iudicium esse decisiuum, quod Patres Concilij in Scripturis inuestigant, & ex Scripturis pronuntiant, velut tabulis mandati sui, extra quas nec ipsis pronuntiare fas, nec fas Christianos obsequi extra tabulas mandati & limitatum ipsorum ministerium pronuntiantibus. Itaque sententia Concilij per se ipsa suasionis est, non coactionis; iudicium ministratoriale, non autoritatem per se necessitatemque ad ferens; adeoque suffragium decisiuum non per se, sed quatenus ex Scriptura depromitur.

III. Rationes pro hac thesi adferuntur plurimæ: in quibus hæc sufficiant hoc tempore. 1. Solus Christus & verbum eius scriptum habet suffragium decisiuum in negotio salutis. Nam Christus est doctor supremus; & verbum eius est doctrina suprema, prorsusque infallibilis. 2. Solus Christus in verbo suo loquens est iudex inappellabilis. Ergo Concilium est iudex appellabilis. 3. Potestas seruorum Dei in Ecclesia non est prætorialis, sed ministratoria. 4. Quod legatus principis non potest, multo minus possunt legati Dei. At legatus principis non potest excedere suam instructionem, si velit esse legatus bonus. E. 5. Iudicium domini & serui in aliqua domo debet esse distinctum. E. & in Ecclesia, vbi omnes sumus serui sub vno domino. 6. Si iudicia Conciliorum definiantur opinione hominum, & non veritate Dei in Scripturis exposita, Deus statuetur sibi contrarius. Nam si in Scriptura aliter definiat, & in Concilio aliter, non sibi constabit. 7. Praxis omnium legitimorum Conciliorum hæc sententiam confirmat. Et primo quidem praxis Concilij Apostolici, *Act. 15. v. 15.* Huic (dicto Petri) concordant verba prophetarum, sicut scriptum est. Vnde *Caietanus in h. l.* eleganter ait: Petrus probat sententiam suam ex diuino testimonio: eandem Iacobus ex prophetis dictis confirmat ex variis locis Scripturæ. Et rursum: Propter quod, inquit Iacobus, Ego iudico, id est, quia video hæc dicta consonare cum prophetarum scriptis. Eadem fere habet *Lyranus*. Similiter *Camus locis theol. l. 5. c. ult.* scribit: Viri fratres, inquit Iacobus, Simon & c. Iacobus sententiam Petri confirmabat, additis Scripturæ testimoniis, Et *Ferus in d. l.* ait: Nihil equidem dubitauerim, Iacobum legis peritissimum, rem ipsam plurimis prophetarum testimoniis comprobasse: ex quibus Lucas noster hic vnicum tantum, quod clarissimum, videbatur, in historia sacra monumentum retulit: sic enim verba historiae sonant, Et huic concordant verba prophetarum *Arius* quoque *Montanus in h. l.* recte scribit: Prius quam Petrus loquebatur, magna erat disputatio ex variis Scripturæ locis deducta. Talis itaque fuit praxis Concilij Apostolici. Talis etiam est praxis aliorum laudatorum & probatorum Conciliorum. Sic enim *Athanasius in Epistola ad Episcopum Episcopum Corinthiorum* ait: Fidem à Patribus in Nicæno Concilio secundum Scripturas traditam. Et in *Epistola de synodis Arimini & Seleucia*. Nicææ congregati Episcopi, collectis in vnum quæ ex S. literis ad sententiam suam tuendam satisfacerent, liquidius rem exponentes, Filium consubstantialem esse asseuerarunt. *Ambrosius lib. 1. de fide ad Gratianum Augustinum cap. 8.* Deus igitur ex Deo, lumen de lumine, verus Deus de Deo, ex Patre natus, non factus, vnus substantiæ cum Patre. Sic nempe nostri secundum Scripturas dixerunt Patres. Concilium *Mileuitanum* non aliunde quam ex Scripturis factis controuersias à Pelagio motas decidit: qua de re videatur tomus

primus Conciliorum. Idem fecerunt alia laudata & probata Concilia.

IV. Sententiam Papistarum *Bellarminus* sic enuntiat, & probat. Nos dicimus, confessum Episcoporum in Conciliis legitimis esse verum iudicium confessum, & eorum decreta, & leges necessario sequendas. Probatur primo tribus Scripturis. Prima est *Dent. 17.* vbi iubentur, qui dubia habent, recurrere ad sacerdotum Concilia: & *Qui non obediuerit eorum sententiæ, morte condemnentur*. Secunda, *Matth. 18.* Si Ecclesiam non audierit, sit tibi velut ethnicus & publicanus. Tertia, *Act. 15. & 16.* vbi Paulus pertransiens ciuitates varias, præcipiebat eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis in Concilio Hierosolymitano. De quo Concilio tria notanda sunt. 1. non ex Scripturis, sed ad suffragia Apostolorum definitam esse quæstionem. 2. Apostolorum sententiam non esse permissam examini discipulorum, sed simpliciter imperatum esse, ut obedirent. 3. Concilij Apostolici definitionem, veram fuisse legem in conscientia obligantem. Secundo probatur ex ipsis Conciliis. Nam Concilia omnia anathema dicunt non obtemperantibus; vocant sua decreta canones, siue leges Ecclesiasticas: cum subscribunt Episcopi, dicunt, *Ego N. N. definiens subscripsi*. Præterea in Concilio Chalcedonensi, *Act. 4.* cum decem Episcopi Ægyptij nolent acquiescere iudicio maioris partis, pro hæreticis habebantur. quæ omnia sunt apertissima argumenta, quod Concilia sint vera iudicia. Probatur tertio. nam si non esset in Conciliis agendum suffragiis, sed disputationibus tantum, perperam fieret, ut soli Episcopi sententiam ferrent, cum munus disputandi sit hominum eruditorum, siue sint Episcopi, siue non. Frustra etiam vocarentur Episcopi aliquid rudes & simplices, quales aliquos fuisse in Concilio Nicæno, scribit *Ruffinus*. Adde, quod Protestantes aperte secum pugnant. Docent enim, in Concilio laicos cum Episcopis habere suffragium decisiuum; & nihilominus dicunt, non debere aliquid in Conciliis definiri ex multitudine suffragiorum, sed tantum ex testimoniis Scripturarum.

V. Examinemus omnia minutatim. 1. Concilium legitimum est verum confessus iudicium secundariorum, qui sequitur iudicem primarium, id est, Scripturam sacram. 2. Iudices illi secundarii possunt esse Episcopi, vel non-Episcopi. 3. Horum iudicium decreta ex Scripturis sumpta, habent vim legis: videl. materialiter. 4. Non sequitur ex dispari: Deo iussit recurrere ad sacerdotes. E. & nobis recurrendum est, quodies dubium incidit, ad Concilium. Nam in rebus obscuris edebantur reuelationes, per signa, & responsa Dei. Præterea conceditur seruata clausula, quam ibi posuit Moyses, *Ex præstituto legis, quam docuerunt te*. 5. Christus vult, ut sententiæ legitimi Concilij obediamus: veruntamen adiuncta illa quoque salutari clausula, quam apponit Christus, *Vbi sunt duo vel tres coacti in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Vbi autem nõ est veritas, charitas, humilitas, ibi non est Christus. Detur iustum Concilium eiusmodi, certe iudicium eius secundum Christum agnosceremus. 6. Non sequitur ex particulari & dissimili: Si custodienda fuerunt decreta Concilij Apostolici, ergo & omnium seruari oportere. Nam multa Concilia sunt illegitima: & rursum quæ sunt legitima, non habuerunt priuilegium non errandi, quale datu fuit Apostolis. 7. Falsum est, aliquid in eo Concilio extra vel præter Scripturas esse constitutum. Nam primu cõmunis fuit omnium tũ Apostoloru, tũ seniorum, Ecclesiæq; sententia per Spiritum veritatis docentem omnes, ut sentirent *in vno eodem*. Deinde ratio dispar est Apostoloru, & aliorum omnium. Nam Apostolorum singularitate fuit, quod in sua vocatione diuinam veritatem *θεωρησάντων, & ἀναμαρτυρήσαντες* expresse runt: quamobrem non examinantur illi; sed ab illorum iudicio pependerunt Ecclesiæ, & examinantur illæ, & pii singuli, ex Scriptura, quam Apostoli (qui in hac legatione supra Ecclesiam erant) tradiderunt. 8. Decreta & dogmata Conciliorum ita dicuntur, non quod prætorialia, sed ministratoria autoritate sint promulgata iuxta canonem Scripturæ. 9. Episcoporum subscribentium formula: *Ego N. definiens subscripsi*: est probatio facti, non iuris: exempli, non ætiologiæ, ut loquuntur. Idem vero factum contingit bonum aut malum esse pro conditionibus ipsius secundum speciem, finem, aut circumstantias. Non sequitur: Semper fecerunt, ergo semper fecerunt & faciunt bene. Bene fecerunt, quando definiunt aliquid ex Scripturis. Male, quando secus definiunt. 9. Concilia vtique sunt vera iudicia, qua Dei sunt, ex tabulis veritatis & mandatorum eius. Per se non iudicia sunt, sed iudicia, præconia, vel pronuntiationes ministratoriæ veritatis & iudiciorum Dei. 10. *Bellarminus* assignat nobis alienam sententiam. Nos enim vtrumque desideramus in Concilio: nempe discussionem siue disputationem, & suffragia. At si quando suffragia veritate absunt, negamus eis opprimi posse aut circumduci veritatem. 11. Ad Concilium adhibedi sunt, qui vocatione & donis instructi sunt: donis, qui pij, probi, docti, vocatione, qui aut ordinari ad docendum instruiti, aut extra ordinem iusta autoritate arcessiti & producti. 12. Rudes simplicesque homines, de quibus *Ruffinus*, poruerunt, & possunt in Conciliis proficere. 13. Laici cū Episcopis habent suffragium decisiuum; si nempe laici habeant sua dona, & vocati sint ad Concilium. Decisiuum autem suffragium tum demum habet, & illi & isti, si Scripturam sibi proponant normam. Secus non habent. Nulla igitur est apud nostros contradiçtio. Vide plura paulo post §. 17.

VI. Veniamus ad hypothesin huius disputationis. In hac enim hypothesi cardo huius controuersiæ vertitur: Quale videlicet esse debeat Concilium? Vbi nos requirimus conditiones triplices; quaru alia præcedunt, alia se comitantur, alia sequuntur Concilium: & omnes ita sunt cõparatæ, ut integræ formam Concilij. *Conditiones præcedentes* sunt, 1. Ut locus tutus, hoc est, ad quem omnes tuto conuenire possint, eligatur. 2. Ut saluus cõductus omnibus præstetur, non solum quantum ad personas, sed etiam quantum ad causam principalem. 3. Ne Pontifex Romanus, qui iam est pars rea, sibi vendicat supremam autoritatem conuocandi Concilia, 4. Ut Episcopi & theologici omnes à iuramento Pontificis absoluantur; vtque libere, secundum conscientiam suam, ex solo Dei verbo iudicent. 5. Ut Pontifex ipse in altera litigantium parte constitutatur; ne idem & iudex, & reus, & actor esse videatur. Itaque in Concilio ne præsideat. 6. Vt non soli Episcopi, sed etiam quibus pastores, theologici, & laici apti admittantur, habeantque voces decisiuas, secundum Scripturas. 7. Ut non tam pluralitas votorum, quam autoritas verbi Dei, & recta ratio in Conciliis domineatur. 8. Ne Patres Concilij, ante sententiæ confirmationem, vlla Pontificis instructione, à libertate iudicandi abripi se patiantur. 9. Ne Papa summus Scripturarum expositor constitutatur. 10. Ne vllum teneat in Concilio locum, qui Concilio negat omne obsequium. 11. Ne in absente

feratur

feratur sententia; si possint citari. *Conditiones comitantes* sunt, 1. ut status controuersia comprehendatur thesibus paucis & perspicuis, extra quas non liceat euagari. 2. ut collocutores certi utrinque deligantur, qui perpetuo agant syllogistice. 3. ut utrinque dicta à delectis notarijs excipiantur. 4. ut omnia in timore Dei accurate expendantur. 5. ut primo omnium sententiarum eorum rogentur, qui ad munus docendi & gubernandi ecclesiam vocati sunt; deinde alij quoque, licet priuatis, copia fiat, dicendi sententiam. 6. ut suffragia non numerentur, sed ponderentur iuxta normam uerbi Dei. 7. ut tandem communi consensu, ex uerbo Dei fideliter hausto, decreta nomine totius concilij proferantur. *Conditiones consequentes* sunt, 1. ut magistratus summus executionem Concilij peragat sine tyrannide. 2. ut pastores utantur Spiritu mansuetudinis erga eos, qui decreta concilij non statim possunt amplecti rita conscientia. 3. ut omnes & singuli studeant istis rebus, quae decretis synodicis, uerbo Dei consentaneis, auctoritatem adferre solent.

VII. Hæc omnia nituntur partim naturali æquitate, partim praxi omnium legitimum Conciliorum, & quidem adeo aperte, ut mirum sit, Papistas posse illis contradicere. Verum quia facile illi à se impetrant, ut neget solem meridianum lucere, uideamus, quid desiderent. Iniqua est conditio, ait *Bellarminus lib. 1. cap. 21.* ut Pontifex Romanus non indicat concilium, nec ei præsit, sed sit altera pars litigantium: quia Romanus Pontifex non potest priuari iure suo indicendi Concilia, & eis præsidendi, in cuius possessione iam fuit per 1500. annos, nisi prius in legitimo iudicio conuincatur, non esse summus Pontifex. Quod uero dicunt, non debere eundem esse iudicem & partem; dico habere locum in priuatis hominibus, non in principe supremo.

Respondeo. Negamus Pontificem aut ius, aut possessionem istam obtinere. Non ius; quia non accepit à Deo, qui solus in ecclesiam suam ius dare potest. Non possessionem præscriptione illius; quia ecclesia est domus & hæreditas Dei, in cuius ueritatem & res sacras nulla unquam accedit præscriptio; quia ista est male fidei possessio, quam nullum præscriptio beneficium tutari potest. Quod autem conditio nostra sit æqua, sic patet. 1. Est antiquissima; quippe in octo concilijs primis generalibus seruata. 2. Est utilis & necessaria hoc tempore; quia Papa à concilijs generalibus abhorreere plerumque solet. 3. Est naturali æquitate consentanea; quia iudex in sua, suarumque causa nemo esse debet. 4. Præses iure esse non potest, qui in concilio præfens esse non uult. Cæterum quia Pontifex non est summus Princeps, merito ab ipso postulamus, ut, quia est reus, non pergat esse iudex.

VIII. Pergit *Bellarminus*, & ait, istam quoque conditionem iniquam esse, ut ex sola Scriptura sententia ferantur, non ex traditionibus, uel canonibus: quia non debent semel definita in dubium reuocari, iuxta legem Martiani Imperatoris, *l. nemo, Cod. de summa Trinit. & fide Cathol.* Constat autem in VII. synodo generali, itemque in Concilio Tridentino definitum esse, traditiones non scriptas æque atque Scripturas pro uerbo Dei esse recipiendas.

Respondeo. Conceditur illa lex, si res bene, & ex Scriptura fuerint definita: si male, negatur, nam res diuina solo Dei uerbo sunt in Ecclesia definita; cuius præcones, ac non iudices, sunt Episcopi. Cæterum quod conditio illa sit æquissima, inde liquet. Iudex arbitrium suum reformare debet iuxta regulas iuris. Est autem sacra Scriptura fidei & morum regula exactissima. Ergo Concilium debet arbitrium suum reformare & informare iuxta istam regulam.

IX. Hæc quoque conditio, ut decisio non fiat iuxta uotorum pluralitatem, sed ut iuxta normam uerbi Dei pronuntietur; non sapit *Bellarmino*, quod penitus tollat formam Conciliorum; & propterea non potest fieri, ut aliquando ad finem controuersiarum deueniatur, nisi detur locus maiori parti suffragiorum: cum enim utraque pars proferat Scripturarum testimonia, quomodo potest sciri, quæ sit concilij sententia, nisi colligantur suffragia, & plurimum sententia ualeat? *Respondeo.* Negamus hac condicione formam Conciliorum tolli. Formam dico internam; quæ consistit in ordine uirtutis synodice, hoc est, in conformitate actionum synodicarum cum uerbo Dei. Atque hæc forma interna est principalis, ac proinde mensura formæ externæ.

X. Porro ista conditio, ut Romanus Pontifex absoluat omnes prælatos à iuramento fidelitatis, quo illi obstricti sunt; *Bellarmino* est iniqua, & impertinens. Iniqua; quia non debent inferiores liberari ab obedientia superioris, nisi prius ille legitime deponatur, uel declaretur non esse superior quemadmodum iniquum esset, ut quotiescunque sunt Comitatus Imperialia, Imperator deberet liberare à iuramento fidelitatis omnes principes sibi subiectos. Impertinens; quia istud iuramentum non tollit Episcoporum libertatem, quæ in concilijs est necessaria. Iurant enim se fore obedientes summo Pontifici, quod intelligitur, donec Pontifex est, & dum iubet ea, quæ secundum Deum, & sacros canones iubere potest. *Respondeo.* 1. Pontifex non est superior alijs Episcopis, iure diuino. 2. Ue demus, superiorem esse, non habet eiuſdem modi superioritatem, qualem habet princeps, aut Imperator. 3. Id ex iure legitimum est, ut inferiores soluantur à iuramento fidelitatis in hac causa particulari solum, si causa superioris definienda est per sententiam ipsorum: & ita se adhuc Imperialis processus in Germania habet. 4. Protestatio est contraria facta. Nam Episcopi fere cœcæ obedientiam iurant & præstant Pontifici Romano: ut res ipsa loquitur.

XI. Conditio de saluo conductu personarum *Bellarmino* placet. Sed ratione causæ, displicet: ut nempe conductus ille saluus non solum detur personis; sed ipsi etiam causæ principali, ne scilicet illa periclitetur ob multitudinem uotorum. Hanc itaque conditionem pro prima parte, ut æquam admittit; pro secunda parte, ut prorsus ineptam & ridiculam rejicit. Est enim, ac si (Protestantes) aperte dixissent, uolumus vexari Episcopos totius orbis, & sumtus facere, ac labores maximos pati, ut ad Concilium ueniant, & tamen cum uenerint, nolumus quidquam statui, neque lites unquam fieri. *Respondeo.* *Bellarminus* non recte interpretatur uerba Protestantium. Quod enim illi dicunt de saluo conductu ratione causæ principalis hunc habet sensum: ante omnia requiri, ut caueatur hac de re, ne multitudo suffragiorum fraudi sit causæ principali, sed ut Papistæ ad tempus suspendant & sustineant iudicia sua, ad publicam ædificationem, & documentum lenitatis atque charitatis Christianæ. Itaque, ubi legitimum est concilium, sententiam & iudicium eius accipimus: ubi illegitimum, respuimus. Quis e-

nim clauē (ut loquuntur) errante iudicio teneatur accipere? Accipimus, inquam, Concilium suo ordine, secundum auctoritatem uerbi Dei. Sed Pontificij haud stulte sapiunt, qui in causis diuinis, ubi res ipsorum agitur, se iudices dicunt, & stari iudicio suo præcise uolunt.

XII. Illam quoque conditionem de mansuetudine & lenitate omnium Christianorum erga eos, qui in concilio damnati sunt, Papistæ non admittunt. Hoc enim unice agunt, ut politica pœna afficiantur, qui non assentiri uolunt Concilio. Sed res ipsa, & historia ecclesiastica docent, non esse Concilij, uidere ut personæ puniantur. Nam sanguinaria chirurgia non decet ecclesiam, sed diæta rigidior & adstrictior. Sic Arius uictus & euictus, Macedonius, Nestorius, Eutyches, à laudatis illis Concilijs non sunt puniti ciuilitate, sed ecclesiastice; hoc est, silentium ipsi est impositum, functio mota: nihil amplius. Si cum impijs hominibus euictis ea lenitate & humanitate actum est: merito maiorem lenitatem & humanitatem nos adhibere oportet, quando nobis negotium est cum hominibus ex simplicitate errantibus. Quid? cum hominibus de errore quidem accusatis, sed nondum euictis.

XIII. Conditiones eas nunc examinemus, quas Papistæ in suis concilijs requirunt. 1. Concilium sine auctoritate Romani Pontificis congregatum, est Concilij nomine indignum: sed potius Conciliabulum: quia non est nomine Christi congregatum. Nam in nomine Christi congregari, *Matth. 18.* est congregari auctoritate Christi, hoc est, ab eo, qui à Christo habet congregandi potestatem. 2. Solus Pontifex est legitimus præses Concilij. Ut enim solus habet potestatem congregandi, sic quoque præsidendi. 3. Soli Episcopi habent ius suffragij decisiui; quia sunt principes, habentes iurisdictionem Ecclesiasticam. 4. Non sola Scriptura, sed Scriptura & traditiones Apostolicæ sunt norma iudicij. 5. Iudex supremus in Concilijs est Episcopus Romanus. Eius enim interpretatio est sensus Spiritus sancti. 6. Siue Pontifex in definiendo studium adhibeat, siue non adhibeat, modo tamen controuersiam definiat, infallibiliter certe definit, atque ideo ueretur auctoritate sibi à Christo concessa; quod ex promissis Christi colligitur. 7. Quamuis Papa in præmissis errauerit, tamen cum ad concludendum peruenit, errare non potest. 8. Ius confirmandi aut infirmandi Concilia tam œcumenica quam particularia, est penes Pontificem Romanum. Præter hæc conditiones *Bellarminus lib. 1. c. 17.* recenset quatuor alias de numero Episcoporum, quod sint mittendi ad concilium generale. 1. Ut euocatio sit generalis, ita ut innotescat omnibus maioribus prouincijs Christianis. 2. Ut ex Episcopis nullus excludatur, undecunque ueniat, modo constet eum Episcopum esse, & non excommunicatum. 3. Ut adsint perse, uel per alios, quatuor præcipui Patriarchæ, præter summum Pontificem, uidelicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus; quia illis suberant omnes alij episcopi. 4. Ut saltem ex maiori parte orbis Christiani aliqui adueniant &c.

XIV. Has conditiones examinabimus in genere, & in specie. In genere dicimus, omnes illas niti falsa hypothese, quod Pontifex Romanus sit caput & Princeps ecclesiæ totius, cuius iudicium de religione sit prorsus infallibile, si modo ex cathedra doceat, hoc est, non ut simplex doctor, sed ut Pontifex & Iudex, cum auctoritate sententiam dicat, & in questione iuris, non autem facti ueretur: ut disputat *Bellarminus lib. 2. de Pontifice cap. 12. & l. 4. c. 2.* Atque, ut idem ait *lib. 1. de Concilio cap. 18.* Pontificis est confirmare, & dirigere fratres suos; quia ad hoc habet assentiam Spiritus sancti, ne erret, iuxta illud *Luc. 22.* Rogauit pro te, &c. Hæc nimirum est hypothesis illa, qua nituntur bellæ istæ conditiones. Sed quia ruinosum, uel potius nullum, est fundamentum, ruinosum quoque, immo nulla, cenferi debet domus, quam aduersarij superstruere aggressi sunt. Nullitas illa sic ostenditur, Solus Christus est caput & princeps ecclesiæ Catholicæ. Hoc enim pertinet ad iura maiestatis, siue regalia Christi; quæ sunt indiuidua, & proinde incommuniababilia. Deinde nullus est ordinarius ecclesiæ doctor, cuius iudicium de religione sit prorsus infallibile. Hinc Apostoli, extraordinarijs & heroicis donis instructi, illud priuilegium habuerunt sibi, non uero successoribus suis. Quid? In Apostolatu nullum habent successorem. Sed neque in primatu. Nam Apostolatus, ut dixi, fuit personalis: primatus, nullus. Ergo Pontifex Romanus non est successor Petri, quantum ad ista duo. Imo neque succedit ipsi ratione doctrinæ; quippe quod dicitur *2. Tim. 2. c. 2.* distat à doctrina Petri, ut alibi diximus. Hinc efficitur, Episcopum Romanum falso sibi arrogare cathedram Petri. Itaque ex illa cathedra docere non potest; & proinde multis modis ipsum errare contingit. Neque uero illud Christi ad Petrum, *Rogauit pro te &c.* ad Pontificem Romanum pertinet: quia speciatim agit de graui lapsu Petri, deque speciali intercessione Christi & gratia Spiritus S. qua lapsus ille fuit superatus à Petro.

XV. Iam in specie soluamus nodos, non sane uindice, sed tantum indice dignos. *Prima conditio* occurrit apud *Gratianum dist. 17. cap. synodum & deinceps;* ubi *Marcellus* Papa scribit, Absque Romani Pontificis auctoritate synodum aliquibus congregare non licet. *Iulius* Papa ibidem: Sine Pontificis auctoritate Concilium congregatum, ratum non est. *Papa Pelagius d. 1.* Neque Concilium, sed conciliabulum. Sed quid mirum est, Papas sibi hanc luauem cantilenam canere? Audiamus alios hac de re. *Cusanus in concord. Cathol. l. 2. cap. 25.* *Marsilius part. 2. defens. c. 21.* *Iacobatus Card. l. 3. de concilio art. 1. colum. 10. 11.* *Molinus de Trident. Concilio cap. 6.* & alij recte obseruant, octo prima Concilia generalia non esse cōgregata p. Pontif. Roman. sed per Imperatores; indeque colligunt, uniuersalium conciliorum auctoritatem non ita dependere à congregante, ut nisi per Papam congregentur, non sint Concilia. Et *Iohannes Turcremata lib. 2. cap. 106.* auctor est, si Papa sit ecclesiæ turbator, primo regem regum, in quo cor regum, esse oratione sollicitandum: secundo, exprobandum ei esse uitium in faciem: tertio, congregandum esse Concilium ad deponendum Papam. Similiter *Victoria tract. de Pontif. Relect. 2. prop. 24.* ait: Audi quid Iohannes de Turcremata Cardinalis tenet, assertor uehementissimus Pontificiæ dignitatis, *lib. 3. cap. 10.* ubi loquens de utilitate Conciliorum, celebratio, inquit, Conciliorum utilis est; ad refræmandum exorbitantias quorundam Pontificum, qui Pontificatum suum aut extra Patrum regulas, pro uoluntate sua exercent, aut Simoniaca prauitate dehonestant, aut uita scandalosa confundunt. Hac de causa legitur congregatum fuisse Concilium Italiæ, Romæ, per Imperatorem, contra Iohannem XII. Papam, qui uenator lubricus, & incorrigibilis erate quod factum laudat *Turcremata. Idem Victoria d. 1.* Propter iniustas dispensationes, & mandata insolentia possunt conuocari Concilia generalia

VII. Hinc itaque patet, Bellarminum comparare auctoritatem Conciliorum cum auctoritate Scripturæ...

VIII. Sed nos aperte dissentimus, ut qui utroque modo maiorem Scripturæ, quam concilij auctoritatem esse asserimus...

IX. Quinetiam hic aperte ijs contradicit, quæ statim initio primi Tomi de S. Scriptura, aduersus Libertinos & Schwenckfeldium, disseruit...

X. Ex his itaque non obscurè patet, aduersarios negare quidem, sed re ipsa facere quod negant. Dicunt n. sc. Scripturam non subijcere Concilijs...

XI. Atque ita pauca disceptauimus illam quaestionem, An sit maior auctoritas Concilij, quam Scripturæ, quam Bellarminus vnico capite, videlicet 12. complexus est.

16. Summam potestatem ecclesiasticam non esse in ecclesia, vel concilio, remoto Papa, formaliter aut suppletue. Tertia est cap. 17. Summum Pontificem simpliciter & absolute esse supra Ecclesiam vnuerſam...

XII. Quod ait, quaestionem hanc exortam esse tempore concilij Pifani, quod celebratum est anno 1409. & quidem occasione schismatis, quod inter Gregorium XII. & Benedictum XIII. exortum fuit...

XIII. Quæ cap. 14. differuntur de variis opinionibus circa hanc quaestionem, nostræ causæ fauent. Nam etsi Bellarminus dicat hæreticos huius temporis aliter docere, concilium esse supra Papam...

XIV. Prima propositio, quod Papa sit pastor & caput non solum omnium ecclesiarum particularium, sed etiam totius vnuerſalis ecclesiæ simul congregatæ, à Christo immediate constitutum.

XV. Secunda est cap. 3. Rationes idem docent, Nam Papa corpus vniuersæ Ecclesiæ est...

Nam Papa corpus vniuersæ Ecclesiæ est...

Denique non sequitur: Quidam dubitarunt de his & illis libris: ergo Ecclesia dubitavit. *ad 4.* A posse ad esse non valet argumentum: Concilia possunt errare: ergo errauerunt. Nam Concilia possunt errare, & non errare. Sed Scriptura non potest errare, ut diuinus canon Ecclesie, & conciliorum Ecclesie. Hæc non sunt canonica per se, sed per canonem suum, id est, Scripturam, cognoscuntur. Deinde Concilia vera non ediderunt sententias nouas, quas voluerint haberi pro articulis fidei. Solus enim Deus dogmatizat in negotio fidei, ut loquuntur. At Concilia sæpe aliquid decernunt, clauæ errant. Denique symbola noua, & sententiæ nouæ dicuntur æquiuoce. Non enim Concilia legitima secundum substantiam ediderunt nouum quiddam: sed nouus duntaxat est loquendi modus propter hæreticorum nouationes.

I X. Inspergamus hoc loco alias quasdam rationes aduersariorum, & quibus prima est *Cardilli disp. 9. secunda, & tertia Cani lib. 5. cap. 4. conclus. 3. quarta, & quinta Rhemensium in annotat. super Luc. 1. 3. & Iohan. 16. 13.* I. Spiritus sanctus Concilij generalibus prædict. E. non errat. II. Vel tenetur populus stare definitioni Concilij, vel non tenetur. Si tenetur; tum errante concilio, populus in errore est. Si non tenetur; illud Christi dictum non valet, *Qui vos audit, me audit.* nec illud præceptum. *Super cathedram Moysis sedent Scribæ & Pharisei. Omnia ergo quæ dixerint vobis, seruate & facite.* III. Ecclesia Catholica semper accepit decreta conciliorum, & habitos hæreticos ab ijs, pro hæreticis habuit. IV. Lucas industria vsus est, ut veritatem inuestigaret. Idem faciunt Concilia. V. Spiritus S. dicitur Spiritus veritatis, quia ecclesie eiusque capiti semper adest, & veritatem inspirat. Quod non potest dici de singulis.

Respondeo ad primum. Spiritus sanctus non alligatur ad Concilia, sed Concilia ad Spiritum sanctum. Itaque Spiritus sanctus non adest vbi que omnibus concilijs, sed illis duntaxat, quæ ipsius ductum parata sunt sequi. *ad 2.* Populus non tenetur simpliciter omnes pastores audire, & omnia, quæ docuerint, suscipere; sed ea, quæ proponunt, & examine, & si cum Scripturis consentiant, recipere; sin minus, rejicere. Idem iudicium de Concilijs. Quæquam loca allegata de Concilijs non agunt, sed de singulis pastoribus. Ergo ex hypothese Cani nullus pastor erraret, & sic etiam ne Pharisei quidem errassent. *ad 3.* Non simpliciter est penes Concilium, facere aliquem hæreticū. Itaque nec hæreticus statim fuerit, qui Concilium respicit, sed qui doctrinam Spiritus sancti in concilio propositam malitiose & pertinaciter rejicit. *ad 4.* Concilium Ecclesiasticum indigne comparatur cum Luca. Nam neque singuli, neque omnes in concilio possunt præscribere quid credendum sit atque faciendum: quod Lucas Euangelista fecit. *ad 5.* Spiritus sanctus est Spiritus veritatis, siue singulis electis, siue vniuersis adest. Adest autem alijs extra ordinem, ut Apostolis, & illi non possunt errare in suo officio: alijs ordinarie, ut illis, qui in Concilio, in ecclesia, in Presbyterio, vel alibi congregantur, aut etiam soli sunt in vocatione sua; omnibus pro suo modulo.

X. Apud Bellarminum sequitur de Concilijs particularibus, à Summo Pontifice confirmatis. Quæ quidem in fide & moribus errare non posse, breuiter ita probat. 1. Summus Pontifex errare non potest in rebus ad fidem & bonos mores pertinentibus. E. nec Concilium, quamuis exiguum, ab illo comprobatur. 2. Si eiusmodi Concilia errare possent, plurimæ hæreses, quæ damnatæ sunt à solis Concilijs particularibus, iterum reuocari possent in dubium: ut Pelagianorum, Priscillianistarum, Louiniani, & aliorum. 3. Hæcenus non est inuentum aliquod eiusmodi Concilium, quod errauerit. 4. In synodo 7. act. 3. & in synodo 8. act. vlt. can. 1. dicunt Patres se venerari & recipere etiam localium Conciliorum decreta: immo in eadem septima synodo vocantur eiusmodi decreta diuinitus inspirata. *Respondeo ad 1.* At Pontifex errare potest, etiam qua Pontifex. Contradicit enim Christo & ipsius verbo. *ad 2.* non sequitur, nam quæ hæreses à Concilijs particularibus iuxta canonem sacrum damnatæ sunt à bonis Christianis non reuocantur, à malis si reuocentur, quid mirum? *ad 3.* Id vero falsum est. Etenim vel solus Concilium Senonense habitum in Gallia anno 1527. copiosam segetem errorum suppeditat. Sic alia multa, vel potius omnia, quæ ab Antichristo Romano, & eius satellitibus aliquot retro seculis fuerunt coacta. *ad 4.* Quædam localia Concilia laudantur à Patribus, & eorum decreta dicuntur diuinitus inspirata, quatenus Spiritus sanctus per Scripturam direxit illa. Sed hinc non licet vniuersè argumentari ad omnia Concilia localia: quia multa discrepant à canone Scripturæ.

XI. Superest, ut videamus quomodo Bellarminus *argumenta nostra* soluat. In prima acie sunt *testimonia Scripturæ*, quibus asseritur, ordinarios quoslibet verbi ministros, tum singulos seorsim acceptos, tum omnes simul in vnum congregatos, sæpius in doctrina fidei & vitæ grauius hallucinari. *Esa. 59. 10. Ierem. 6. 30. c. 14. 14. Hof. 9. 8. Ezech. 22. 25.* Sicut autem in Vet. Testam. fuerunt pseudopropheta: ita & in nouo, *Matth. 24. v. 11. 24. Act. 20. 29. 2. Petr. 2. 1.*

Respondet Bellarminus, hæc omnia tribus modis solui. 1. Frequentissimum est in S. literis, ut propter aliquos malos reprehendantur omnes, propter aliquos bonos laudentur omnes, quo videlicet vehementer fit tum vituperatio, tum commendatio: ut recte adnotat Augustinus. 2. Nihil horum dicitur in Pastores publica autoritate congregatos in Concilio (Deus enim *Deuter. 17.* ad Concilium Sacerdotum suos Israelitas remittit) sed in Pastores & Prophetas, qui separatim populum decipiebant. 3. Non continuo, quæ dicuntur in Vet. Testam. aduersus Prophetas & Sacerdotes, transferenda sunt ad sacerdotes Nou. Testam. præsertim in Concilio congregatos. Certiores enim, & maiores promissiones Dei habet ecclesia, quam synagoga: ut *Matth. 16.* Super hæc petram & c. *1. Tim. 3.* Columna & firmamentum veritatis. *Luc. 22.* Rogauit pro te & c. *Replicamus ad 1.* Scriptura non semper hoc facit. Immo non propter aliquos malos reprehendit omnes, aut propter aliquos bonos, laudat omnes: sed propter multos, siue plerosque malos aut bonos, reprehendit vel laudat omnes communiter. Hoc est, quod vulgo dicitur, in communi à maiore parte fit denominatio. Cum vero maiorem partem contingat errare, & ex maiore suffragiorum parte in concilijs decernatur, quis non videt, hinc sequi, Concilia errare posse? Deinde non adducimus ista loca, ut probemus omnes & singulos pastores Vet. Testam. fuisse tales. Absit. Hoc volumus, Scripturam reprehendere quam plurimos, & sæpe maiorem partem. *ad secundum.* Qui separati erant tales, eos congregatos nihilo meliores fuisse minime dubium est. Cum enim impij

sacerdotes in vnum congregantur, num sperandum aut expectandum est, ut illos Spiritus sanctus subito quasi entusiasmo quodam corripiat? Deinde ista loca non de vno aut altero sacerdote separatim, sed de vniuerso ordine & collegio Sacerdotum loquuntur. Confer. *Ierem. 4. 9. Ezech. 7. v. 26. Hof. 6. 10. Mich. 3. 6.* Denique in Veter. Testam. habuerunt duplex genus responso- rum: vnum ordinarium, ex Scriptura; alterum extraordinarium, ex particulari oraculo. Hæc Dei responsa nunquam vocabantur in dubium; sed sacerdotum placita semper in dubium vocari liceat, ut expendere ad trutinam Scripturæ sacræ. Itaque Deus non simpliciter remisit populum suum ad Sacerdotes. *ad 3.* Bellarminus, sui oblitus, ait synagoga errare potuisse, cum modo ex *Deut. 17.* dixerit, concilium sacerdotum pronuntiasse iudicium infallibile. Deinde ecclesia Vet. Testam. tam magnas habuit promissiones, ut Ecclesia N. Test. Habet enim easdem, ut patet *Psal. 86. & 89.* Easdem dico re & substantia: licet modo differant & ratione. Non differunt substantia corporis (vita dicamus) sed vestis habitu variant. Vna est Abrahami familia in Veteri & N. Test. vnum est fœdus gratiæ, vna promissionum substantia in Christo Iesu, ex qua & nos Abrahami filij censemur, *Gal. 3. & 4.* Et Abraham æternis promissionibus se consolatus est, *Gen. 15. & 17. Hebr. 11.* Ecclesia Catholica Vet. Testam. æque fuit fundata super petram Christum, & æque fuit columna veritatis, & æque non defecit à fide, ut Ecclesia Catholica N. Testam. Denique quod attinet ad Ecclesiam externam Nou. Testam. non est melior status illius, quam olim in Vet. Testam. Sunt enim à Christo & Apostolis prædicta illa ipsa mala, quæ veterem Ecclesiam infestarunt *Mat. 24. Act. 20. 1. Tim. 4. 2. Tim. 3. & 4. 2. Pet. 2. & 3.*

XII. Nunc videamus, quomodo Bellarminus excipiat ad *testimonia Patrum*, quæ à nostris adduci solent. Primum est *Gregorij Nazianzeni in epist. ad Procopium*: Ego, si vera scribere oportet, ita animo affectus sum, ut omnia Eiscoporum Concilia fugiam; quoniam nullius Concilij finem lætum fastumque vidi, nec quod depulsionem malorum potius, quam accessionem & incrementum habuerit. Secundum est *Augustini lib. 3. contra Maximinum c. 14.* Nec ego Nicænum; nec tu debes Ariminense, tanquam præiudicaturus, proferre Concilium; nec ego huius autoritate, nec tu illius detineris. Scripturarum autoritatibus, non quorumque proprijs, sed vtriusque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet. Tertium est eiusdem *Augustini lib. 2. de baptis. cap. 3.* vbi ait; Concilia plenaria priora à posterioribus emendari. Quartum est *Leonis, qui epist. 53. & 55. agnoscit synodum Chalcedonensem* iusse legitimam, & tamen non dubitat ei tribuere ambitionem, & inconsultam temeritatem. Quintum est *Isidori apud Gratianum dist. 50. can. Domino sancto.* Asserit Isidorus, Concilia aliquando inter se dissentire & tū standum esse antiquioribus & magis probatis. Quæ regula contraria est regulæ Augustini, qui posteriora Concilia anteponebat prioribus. Et præterea ex ea colligitur, concilia inter se aliquando pugnare, & proinde aliqua eorum errare. Quintum est *Gratiani, qui dist. 18. cap. 1. dicit, Concilia Episcopalia esse inualida ad definiendum & constituendum, non autem ad corrigendum.* Et apud eundem est decretum hoc titulo, *concordantia discordantiarum.* Quo vtrique innuit, Concilia sæpe inter se discordare.

Respondet Bellarminus, ad 1. Non negat Nazianzenus, legitima Concilia certam fidem facere, sed queritur suo tempore nullum Concilium fieri potuisse. *ad 2.* Augustinus non vult dicere, Maximinum non teneri vlllo modo autoritate Concilij Nicæni, sed non teneri in illa disputatione, quia Augustinus id promittebat. *ad 3.* Augustinus loquitur vel de Concilijs illegitimis, quæ per posteriora legitima emendantur, ut accidit Concilio Ephesino II. quod in Chalcedonensi emendatum est: vel, si agit de legitimis, tum respicit quæstiones facti, non iuris, in quibus quæstionibus dubium non est, concilium errare posse. *ad 4.* Concilium legitimum errare potest in ijs, quæ non legitime agit. *ad 5.* Isidorus loquitur de concilijs, quorum non est certa autoritas, quæ videlicet non sunt à Pontifice expresse confirmata, quæ concilia inter se pugnare possunt, & errare. Deinde Isidorus non pugnat cum Augustino. nam ille de fidei doctrina, hic de quæstionibus facti, vel morum præceptis loquitur. *ad 6.* Gratianus vocat Episcopalia concilia, non quælibet; sed tantum prouincialia. illa enim proprie sunt Episcopalia, in quibus soli Episcopi, non Archiepiscopi, aut Patriarchæ conueniunt. ista autem concilia ordinarie non instituuntur ad dogmata fidei constituenda: id enim proprium est generalium Conciliorum: sed ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam, & mores corrigendos. Itaque ex se, & ordinarie inualida sunt ad constituenda dogmata fidei: si tamen vigente aliqua necessitate definiant aliquid de fide, & eorum decretum ab Apostolica sede approbetur, nihil obstat, quo minus valida esse possint. Deinde Gratianus loquitur de discordantijs apparentibus, non veris: nam si veræ essent, concordari non possent. *Replicamus ad 1.* At vero Nazianzenus fuit vocatus ad Concilium legitimum, nempe Constantinopolitanum I. cui etiam interfuit, & orationem habuit ad centum & quinquaginta Patres illius Concilij. Itaque Nazianzenus reuera docet, contingere, ut Concilia errent, & posse fieri. Neque distinguit legitimum ab illegitimo: sed vniuersè loquitur. *ad 2.* Augustinus hoc sibi vult, & aperte dicit, Scripturæ esse autoritatem per se, Concilijs per Scripturam: ideoque pios non pugnare cum aduersarijs autoritate Conciliorum, quæ contingit bona aut mala esse, & à Scriptura autoritatem habere; sed potius Scripturæ sacræ, cuius absolute sunt necessaria testimonia. Sane si credidisset, Concilia errare non posse, tale quid non dixisset: præsertim cum Concilium Nicænum esset omni exceptione fere maius. Vnde dicit eodem loco; *Hoc est illud homouision, quod in Concilio Nicæno aduersus hæreticos Arianos à Catholicis Patribus veritatis autoritate, & autoritatis veritate firmatum est.* Quibus verbis intelligit veritatem diuinam, de qua Christus Iohan. decimo septimo ait: Sermo tuus est veritas. *ad 3.* Augustinus loquitur de Concilijs legitimis. Illa siquidem & S. literas inter se confert, dicitque de illis dubitari & disceptari posse, de his minime. E. unde ibi agit de ijs rebaptizandis, qui apud hæreticos fuissent baptizati. hoc vero non est facti, sed iuris. *ad 4.* Si legitimum Concilium potest quædam non legitime agere, potest sane errare: Deinde si Concilium Chalcedonense de facto errauit, ergo Concilia generalia errare possunt. Denique Concilium de facto errat, quando à diuina veritate aberrat in Scripturis exposita, non autem, quando reprehenditur à sede Apostolica. *ad quintum.* Isidorus loquitur de restitutione eorum, qui in scortationem lapsi sunt, ex Concilio Ancyrano. hæc autem profecto non fidei, sed morum

est quaestio ad 6. Itaque Concilia provincialia aecedente Pontificis Romani confirmatione, parem cum frequentissimo etiam generali Concilio habebit auctoritatem. Id vero Bellarminus supra negavit. Deinde Gratianus loquitur de discordantijs veris & falsis, nam utriusque generis apud ipsum exempla sunt innumera.

XIII. Atque haec sunt testimonia Patrum, quae Bellarmino placuit seligere ex nostris. Quibus nos vnum & alterum adiungemus. Hieronymus in epist. ad Galatas ait: Spiritus sancti doctrina est, quae Canonicis literis prodita est; contra quam si quid statuunt Concilia, nefas duco. Ambrosius epist. 32. Nicænum Concilium recipit, Ariminense repudiatur, quia illud cum Scripturis conveniebat, hoc vero pugnat. Sic enim scribit: *Hanc fidem Galliae tenent, hanc Hispania, & cum pia divini Spiritus confessione custodiunt.* Idem lib. 1. de fide c. 8. ait: Sic nostri secundum Scripturas dixerunt Patres. Augustinus lib. 2. de baptis. cap. 3. ait: Quis nesciat sanctam Scripturam canonicam, tam veteris quam novi testamenti, certis suis terminis contineri; eamque omnibus posterioribus Episcoporum literis ita praeponi, ut de illa omnino dubitari & disceptari non possit, utrum verum, vel utrum rectum sit; quid quid in ea scriptum esse constiterit? Episcoporum autem literas, quae post confirmatum canonem vel scriptae sunt, vel scribuntur, & per sermonem forte sapienterem cuiuslibet in ea re petitoris, & per aliorum Episcoporum grauiorem auctoritatem, doctiorumque prudentiam, & per Concilia licite reprehendi, si quid in eis forte a veritate deuiatum est; Et ipsa Concilia, quae per singulas regiones vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritari, quae fiunt ex vniuerso orbe Christiano sine vllis ambagibus eedere: ipsaque plenaria saepe priora posterioribus emendari, cum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat, sine vlllo typho sacrilegae superbiae, sine vlla inflata ceruice arroganciae, sine vlla contentione iuide inuidiae, cum sancta humilitate, cum pace Catholica, cum charitate Christiana? Ex his patet, Augustinum negare certam esse vlliam Concilij auctoritatem per se, aut per Pontificem Romanum, sed per canonem Scripturae solum: & quae prioribus ignota fuerunt, ea progressu temporis reclusa patere in Scripturis sacris, cum Deo placuit aperire oculos feruorum suorum, ut fontem illius videant ad cognitionem veritatis. Idem lib. 2. contra Cresconium Grammaticum, cap. 21. Paulus autem Apostolus dicit Ecclesia subdita est Christo. Non igitur debet Ecclesia se Christo praepone, ut putet baptizare posse ab illa iudicatos, a se autem iudicatos baptizare non posse, cum ille semper veraciter iudicet, Ecclesiastici autem indices sicut homines plerumque fallantur. Itaque nos adducimus testimonia Patrum, qui vel Concilia, eorumque auctoritatem verbis eleuant, ut Nazianzenus: vel priora Concilia per posteriora, aut etiam contra, emendari, itemque alia alijs merito praeponi: vel ab omnibus Concilijs ad Scripturam iure semper, prouocari, & hanc illis praeponi: vel denique Ecclesiam Christo & eius verbo subijci, perspicue docent.

XIV. Pergit Bellarminus, & ait: Enumerant aduersarij errores Conciliorum. Sed e maximo numero errorum, solum tertia pars eget aliqua discussione. Trium enim generum errores in concilijs aduersarij obseruauerunt. Quosdam errores veros & crassos, sed Conciliorum illegitimos, & a Pontificibus reprobatorum, ut Ariminensis, Seleuciensis, Ephesini II. quos frustra enumerant, cum nihil faciant contra nos. Alios deinceps errores, non veros, sed fictos Conciliorum legitimos, & probatorum, omnia enim, quae ipsi non probant, errores vocant. Hoc modo dicunt errasse Concilium Chalcedonense, in quo sanctimoniales prohibentur votum continentiae violare; & Concilium Carthaginense V. in quo statuitur, ne aliam erigatur, sine reliquijs martyrum. Sed dum haec dicunt, assumunt quod probandum erat. Alios denique errores obseruant in veris, legitimisque Concilijs, qui reuera speciem aliquam erroris habere videntur, id est, eiusmodi sententias videntur continere, quae & nostro, & illorum consensu iudicantur erroneae: atque hos duntaxat examinare & diluere debemus. Respondeo, 1. Omnino errores primae classis faciunt contra Papistas. Id enim obtinemus eorum argumento, Concilia & errare posse, & ex facto errasse. Deinde tria ista Concilia, Ariminense, Seleuciense, & Ephesinum II. fuerunt legitima; tum quia congregata fuerunt ab eo, qui auctoritatem habuit congregandi; tum quia illi interfuerunt quos oportuit adesse, veri scilicet & legitimi Episcopi. Porro Concilium Ephesinum II. fuit generale: quia conuocatum fuit a Theodosio Imp. & aderant omnium vbiq; ecclesiarum Episcopi: aderant Patriarcha quatuor, Alexandrinus, Antiochenus, Constantinopolitanus, Hierosolymitanus, & Romanus etiam Pontifex per legatos suos aderat. Adhaec ex historijs constat, Arianos, regnante Constantio, intra spatium triginta annorum concilia ad minimum decem habuisse; in quibus omnibus error definitus & confirmatus, veritas vero depressa fuit. Habuerunt enim Concilia, eaque maxima, Tyri, Hierosolymis, Philippis, Sirmij, Arimini, Seleucia, Constantinopoli duo, Antiochia etiam, Alexandria, & Mediolani; in quibus victa veritas, damnatus Athanasius, explosum quod fuit. Si quis dixerit, haec Concilia haeretica fuisse, hoc est, quod nos dicimus: posse in concilijs haeresim proponi & propagari. Et vero licet fuerint Concilia ista haeretica: tamen legitima fuerunt quantum ad formam externam. Sed quoniam haec Concilia fuerunt Arianae; videamus alia, quae scilicet ex Episcopis Catholicis constabant. Cyprianus, Episcopus sanctus, & martyr Christi, habuit tria concilia, vna cum multis alijs pijs Episcopis, in quibus omnibus definitum fuit, eos qui ab haereticis baptizantur, esse rebaptizandos: ut apud Cyprianum, Eusebium, & Augustinum videre est. Hoc itaque semper obtinens, Concilia & errare posse, & ex facto errasse. 2. Veri sunt errores, quos obseruamus in concilijs: etsi Papistas non videntur errores. Omne enim id nobis est error in fide, quod repugnat articulis fidei in Scriptura comprehensis.

XV. Iam percurramus Concilia in S. literis obuia, quae omnino, quantum ad externam formam legitima fuerunt, & tamen in religione grauius errarunt. I. Reg. 18. Concilium Baalitarum cogitur contra Eliam. cap. 22. cogitur concilium 400. prophetarum, qui omnes errarunt, ipso Deo teste. Iohan. 9. Concilium Iudaeorum, praeside summo Pontifice Caipha, excommunicat eos, qui confitebantur Iesum esse Christum. Iohan. 11. & Marc. 14. Christus damnatur ab eodem concilio. Act. 4. 5. 7. & 22. Concilia celebrantur aduersus Apostolos. Et haec quidem exempla ex S. literis adducimus. Bellarminus respondet ad secundum exemplum; primo concilium illud fuisse prophetarum falsorum: deinde concilia non prophetarum, sed sacerdotum

esse debere: denique Concilium istud ab Achab rege, non a summo Pontifice coactum fuisse, ac proinde nihil esse mirum, si errauit.

Respondeo, 1. Quaecumque fuerit, tamen concilium fuit. Et hoc satis est ad rem, quae agitur. 2. Fateor non fuerunt veri prophetae. Sed quis confirmet nobis eos qui Concilio interfuerunt, esse prophetas Domini, atque in eo prophetarum officium agere? Ipse Iosaphat putabat esse veros prophetas. Ait enim vers. 7. Annon est hic propheta Iehoua amplius? Et si persuasus fuisset, illos esse pseudopphetas, quare illorum hortatu cum Achabo profectus est in bellum? Etiam prophetae poterant Concilij interesse. Et illorum iudicium erat certius, quam sacerdotum: utpote qui extraordinarijs donis erant instructi. 4. Si pseudopphetae illi fuissent coacti a sacerdote maximo, & que errassent. Itaque non interest, a quo fuerint congregati. Et certe Elias, magnus ille propheta congregauit magnam multitudinem prophetarum, qui tamen ideo non rectius iudicauerunt. Nimirum causa efficiens non est de substantia rei. Potest & bonum Concilium cogi a malo rege, & malum a bono sacerdote. Ad Concilium Iudaeorum, quod damnauit confessores Christi, & ipsum quoque Christum, respondet Bellarminus, illud in fide errasse perniciosissime, cum iudicauit Iesum blasphemasse, qui se Filium Dei appellauerit: idque hanc esse, quod Pontifices & Concilia Iudaeorum non potuerunt errare, antequam Christus veniret, sed eo praesente potuisse, imo fuisse praedictum erraturos, Esa. 6. Dan. 9. Sed Stapletonus, Andradius, & alij negant Concilium hoc fuisse legitimum. Respond. 1. Bene habet, quod Bellarminus fatetur, aliquod Concilium in fide errasse. 2. Omnino hoc Concilium fuit legitimum: quia ibi fuit summus Pontifex, vna cum reliquis sacerdotibus. At hi omnes erant legitimi. Neque enim iam tum sublatum erat sacerdotium Leuiticum. 3. Hinc etiam videmus, quam vanum sit illud Bellarmini. Concilia Iudaeorum ante Christum errare non potuisse, sed postea potuisse. Nam Christo praesente aut desit Aharonicum sacerdotium esse verum sacerdotium, aut non. Si desit; tum nouum sacerdotium fuit constitutum. Sed hoc falsum. Aut hoc ergo legitimum fuit sacerdotium, aut nullum fuit sacerdotium, a Christo nato ad Christum mortuum: ac sine sacerdotio nulla Ecclesia. Si non desit, tum Christi praesentia sacerdotium non mutauit. Et si desisset illud sacerdotium, Christus non templum, non sacrificia frequentasset. 4. Pontifices & Concilia Iudaeorum non potuisse errare antequam Christus veniret, omnino falsum est, & ex historia Iosephi multis exemplis conuincitur: potentissime vero aliquot historijs apud Ieremiam, & historia Elia sibi sacerdotis, Nehem. 12. in testamento vetere: in nouo autem, ipsius Christi verbis, plurima antiquorum dogmata refellentis, Matth. 5. & 15. & 23. Quapropter etiam vana illa Iudaeorum ante aduentum Christi doctrina & conuersatio dicitur *ut supra videtur*. 1. Petri 1. vers. 18. Certe non frustra, neque etiam falso Elias tantas tenebras, adeoque ipsam vmbrae mortis obtenturam ante aduentum Christi toties praedixit. 5. Hosius, Canus, & alij dicunt, in hoc concilio fuisse pronuntiatam veram sententiam, & Spiritum sanctum huic concilio adfuisse, ut ex prophetia Caiphae Iohan. 11. colligere licet. Nam utique a Spiritu sancto habuit hoc vaticinium summus ille Pontifex. Sed recte statuit Bellarminus, huius concilij sententiam nullo modo posse defendi. Neque iuuat, quod Caiphas prophetauit: quia donum prophetiae in differenter adest bonis & malis. 6. Si Concilium illud iam praesente Christo errat, quod ille per se administraret ecclesiam: quomodo ecclesia Romana, & eius vicarius, ab errore excusabitur, quando Christus praesens adest, & Ecclesiam per se administrat, Matth. 28.

XVI. Iam Bellarminus pungit Lutherum, quod videatur reprehendere Concilium Act. 15. dicit enim Iacobum mutasse sententiam Petri. Et rursus ex lege illa Apostolorum probat, concilium nihil prodesse, quia non potest defendi illa lex, nisi dicamus concilium non obligare. Respondeo, 1. Lutherus dicit, Iacobum mutasse sententiam Petri; non quod illam ut falsam respuerit, sed quia quod desit, necessario expleuit. Nam addidit aliquid Iacobus, quod Petrus praetermisit. Itaque Lutherus non respicit substantiam eorum, quae Petrus dixerat, & in quae consenserunt omnes: sed de superaddita obseruatione illa ceremoniali intelligit, quae non propter auctoritatem legis, sed propter imperitorum infirmorumque conscientias requireretur per illud tempus. Vtrumque probauit concilium. 2. Lutherus tale nihil dicit: sed hoc vult, concilia Papistica non esse tanti faciendae: cum quod ipsi Apostoli decreuerunt, ab ijs non seruetur: ergo non esse hunc finem Conciliorum, ut omnia illorum decreta sint rata: Papistas sua concilia vrgere, qui tamen hoc concilium contemunt.

XVII. Nunc venio ad arcem defensionis nostrae, quae nititur *indicatione illorum Conciliorum*, quae ipsi Pontifici alia approbare solent: in quibus tamen non pauca reperiuntur, quae manifesto sunt falsa, aut alijs concilijs repugnant, aut hodierna praxi Papistarum sunt contraria. I. Concilium Neocaesariense, quod ipso Nicæno est antiquius, nuptias secundas can. 7. prohibet: quas Spiritus sanctus probat Rom. 7. 3. 1. Cor. 7. 39. II. Concilium Nicænum can. 19. iubet *ut non aliter ieiunent, nisi ieiunentur*, id est, eos qui secuti sunt Paulum Samosatenum, iterum baptizari. At hic est error Cypriani, & Anabaptistarum. Secundus error huius concilij est de militia damnata. Nam canone 12. prohibet eos *ut non aliter ieiunent*, id est, redire ad militiam, qui cingulum abiecerunt. At Iohannes Baptista Luc. 3. non damnat milites, aut illos iubet castra deserere. III. Conc. Chalcedonense, ex mente Papistarum, errauit quando Episcopum Constantinopolitanum Romano exaequauit. Deinde errauit in tribus capitibus, si fidem adhibeamus Concilio Constantinopolitano II. quando tria capita Concilij Chalcedonensis de Theodoro, Theodoro, & Iba damnauit act. 4. Hunc autem errorem Pontifex Romanus probauit. IV. Carthaginense III. cap. 23. iubet, ut in oblatione Eucharistiae preces semper ad Deum Patrem dirigantur. Non recte. Filius enim & Spiritus sanctus ita excluduntur. Deinde can. 26. praecipit, ut primae sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum primae sedis Episcopus. At Pontifex Romanus iam dudum his & huiusmodi, nominibus se appellari voluit. V. Concilium Constantinopolitanum III. quod est sextum generale, can. 2. recipit Concilium sub Cypriano de rebaptizandis haereticis: can. 72. iudicantur irrita & soluenda coniugia Catholicorum cum haereticis. VI. Concilium Nicænum II. statuit colendas esse imagines, & desinuit, angelos & animas humanas habere corpora, & ideo posse pingi. Priori autem decreto contradicit Concilium Constantinopolitanum sub Constantio Copronymo, quod fuit septimum generale: itemque

Concilium Francofurtense sub Carolo M. in quo Constantinopolitanum illud fuit confirmatum, & Nicænum damnatum. VII. *Concil. Romanum sub Stephano septimo*, vel ut alij volunt, sexto, damnauit Formosum Pontificem, & illius acta omnia abrogauit. At aliud concilium postea habitum fuit Ra-uennæ sub Iohanne IX. in quo Formosus restitutus fuit, & Stephanus dam-natus, omniaque acta Concilij illius, quod sub Stephano fuit habitum, sunt abrogata. Horum alterum errasse necesse est. VIII. *Concil. Romanum sub Ni-colao secundo* definiuit, non modo sacramentum corporis Christi, sed ipsum etiam verum Christi corpus tractari & frangi manibus sacerdotum, & fide-lium dentibus atteri. At hoc repugnat naturæ corporis Christi, imprimis iam gloriosi. IX. *Concilium Constantiense* definiuit communionem sub vna specie; statuitque, hæreticis fidem non esse seruandam. Alios item articulos vere Catholicos & orthodoxos in Hulsio damnauit. X. *Idem Concilium, & Basiliense*, definiuerunt concilium esse supra Papam. At hic est error apud Bellarminum. XI. *Concilium Lateranense sub Leone X.* confirmauit montes pietatis, à Pio secundo institutos, hoc est, vsuram & fœnerationem, qua pauperes qui pro mutuo accepto pignora deposuerant, singulis mensibus tenentur aliquid soluere propter mutuum: quam impietatem Caietanus & Do-minicus Sorus, qui huic concilio interfuerunt, prolixè impugnant. XII. *Concilium Tridentinum* est sentina omnium errorum Antichristianorum. Contradicit enim Scripture, vetustissimisque concilijs & Patribus. Sed quis commemoret omnes omnium Conciliorum errores? Per satyram tamen quosdam adhuc colligere placet. I. *Concil. Neocæsariense*, de quo sub initium dixim⁹, canone 1. statuit, Presbyterum, si vxorem duxerit, loco esse mouen-dum. At hoc Scripturæ sacræ repugnat, quæ coniugium honorabile esse docet inter omnes, etiam Presbyteros, vt Paphnuius in synodo Nicæna do-cuit, & synodus approbavit, testante ipso Iure Canonico, *dist. 31. capitulo* Ni-cæna synodo: similiter *dist. 28. capitulo* Si quis, legitur ex *Concilio Gangrensi*: Si quis discernit Presbyterum coniugatum, tanquam occasione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab eius oblatione ideo se abstinet, anathema sit. *Idem Concilium Neocæsariense* can. 11. prohibet omnino Presbyterum ante tri-gesimum ætatis suæ annum ordinare, licet valde dignus sit. At hunc Cano-nem Papistæ non obseruant. Et canone 15. præcipit vt diaconi septem sint iuxta regulam. At hæc refelluntur in synodo Nicæna, vt dicitur in sessione septima synodi Fertariensis. 2. *Concilium Nicænum primum* can. 8. solcite ca-uet, ne in vna ciuitate duo sint aut videantur esse Episcopi. At Paulus *Act. 20. 28.* in vna ciuitate plures agnoscit Episcopos. Similiter *Philip. 1. ver. 1.* Sed hoc traueat: quia Episcopi vox cœpit esse nomen gradus altioris: vt di-ximus *lib. seq. cap. 1.* Canones 11. 12. & 13. qui pœnitentiales sunt, merito Chri-sti derogant: quando tam seueræ, & tam in multos annos externam pœni-tentiæ declarationem iniungunt, Christo ne nominato quidem, vt in exter-na illa disciplina medium reconciliationis cum Deo non obscure statuunt. 3. *Mileuitanum Concilium* capitulo 17. statuit, vt diuortio facto non liceat in-nocenti personæ denuo contrahere matrimonium. 4. *Concilium Latera-nense sub Innocentio III.* confirmauit dogma transubstantiationis in Eucha-ristia. 5. *Lateranense sub Alexandro III.* statuit post consensum legitimum v-triusque partis de præsentis matrimonio, licere alteri etiam repugnante altera parte monasterium ingredi. 6. *Concilium Arelatense II.* can. 2. sancit, non li-tere sacerdotibus vti suis vxoribus: quod repugnat canoni quarto Concilij Gangrensis. de quo paulo ante. 7. *Concilium Sirmiese & Sardiense* confir-mauit hæresim Arianam. 8. *Concilium Laodicenum* cap. 1. statuit, vt secundum indulgentiam reddat communionem eis, qui secundis nuptijs iuncti sunt. Ex quo videtur, Concilium antea abstulisse communionem ijs, qui secundo v-xorem duxerant, & postea illam eis reddere, condonando peccatum, id e-nim significat, secundum indulgentiam. 9. *Concilium II. generale* primum Ecclesiasticum tribuit Pontifici Romano; & statuit, quod post Romanum Pontificem debeat esse immediate Episcopus Constantinopolitanus: quæ duo iterum renouata sunt in concilio Chalcedonensi. Primus error pugnat cum Concilio Nicæno, in cuius can. 7. tribuitur primatus Episcopo Hie-rosolymitano; & cum Concilio Carthagenensi tertio, de quo paulo ante. Se-cundus error pugnat cum concilio Nicæno can. 6. vbi tribuitur secundus lo-cus Alexandrino, tertius Antiocheno episcopo, quem canonem frequenter citat *Leo epist. 53. 54. 55. 10.* *Concilium Carthagenense III.* can. 47. numerat in canone 5. literarum aliquot libros apocryphos, vt Tobiam, Iudith, Baruch, Sapientiam, Ecclesiasticum, & Maccabæos, contra autoritatem concilij Laodicensis can. vltim. vbi omnes isti libri reijciuntur. 11. *Concilium Toletanum I.* can. 17. statuit, posse admitti ad communionem eum, qui cœcubinam habet, modo non sit vxoratus. 12. *Concilium Wormatiense* can. 3. iubet fures occultos explorare per sacræ Eucharistiæ perceptionem quem esse errorem docet *Thomas part. 3. q. 80. art. 6.* Sed satis de erroribus conciliorum. Cona-tur quidem Bellarminus quosdam excusare: sed non solide, vt apud Witha-kerum & Iunium nostros videre est.

XVIII. Sequuntur iam rationes nostræ. 1. Si Concilium firmatum auctoritate Summi Pontificis, ita à Spiritu sancto gubernatur, vt errare non possit in causis fidei iudicandis; tum omnes eius definitiones erunt *orthodoxæ*, & Canonicis Scripturis pares, nam Scriptura est *orthodoxa*. Sic nihil inter decreta conciliorum, & scripta Prophetarum & Apostolorum intererit. Sed consequens est aperte falsum. E. & antecedens. 2. In omni cœtu multitudi-nis sæpe accidit, vt maior pars vincat meliorem. Igitur in concilijs ecclesiæ, vbi definiuntur omnia ad plura suffragia, facile fieri potest, vt error contin-gat. Ita sane in concilio Arimineni & Ephesino II. pauci boni à multis malis victi sunt. 3. Legitimum ecclesiæ concilium ex Episcopis constat Catholi-cis. Iam vero qui sunt Episcopi Catholici, nobis ignotum est. Possunt enim esse hæretici, vel schismatici: immo fieri potest, vt ne Episcopi quidem sint, qui se pro Episcopis Catholicis venditant. Ergo decreta conciliorum no-bis semper dubia & incerta erunt. Non possumus enim certo credere, om-nia Conciliorum decreta vera esse; quia potest aliquod concilium ex huius-modi Episcopis constare. 4. Si non possunt Episcopi in concilio congregati errare circa fidem; hoc fit aut ratione sapientiæ, aut sanctitatis, aut potestatis, aut promissionis à Christo factæ. Non ratione sapientiæ; quia non sunt omnium hominum sapientissimi: nec propter sanctitatem, quia sunt ali-quando homines impuri, & sanctitas non confirmat in fide: nec propter au-thoritatem, quia Papæ maior est autoritas quam Concilij, vt illi voluit, & tamen Papa potest errare, vt est apud *Gratianum dist. 40. cap. Si Papa*: deai-

que non propter Christi promissionem, quia Christus non loquitur de Concilio & tamen fidem semper duraturam esse ait. 5. Historici nulli, nisi facti, certam fidem faciunt. At hoc aut illud Concilium, legitimum fuisse, non ex sacris historijs, sed tantum ex Ecclesiasticis cognoscimus. Quare non possumus certo statuere alicuius Concilij decreta esse vera. 6. Con-cilia possunt in facto errare: vt concedunt Papistæ. Ergo & in fide. Ratio con-sequentis est: quia dicunt Concilium non errare in fide aut in iure, quia re-gitur à Spiritu sancto. Ergo nec in facto errat: quia Spiritus sanctus est Spi-ritus veritatis, qui in nullum potest nos inducere errorem, siue ille sit iuris, si-ue facti.

XIX. Ad has nostras rationes sic excipiunt Papistæ. *ad 1.* Canus ait, duplex esse discrimen inter sacros Scriptores & Pontificem, Patresque con-cilij; quod illi ex proxima Dei reuelatione & inspiratione scribant dogmata Catholica, habeantque Spiritum S. sibi præsentem etiam in minimis; at Pa-tres in Concilio congregati humana vtantur diligentia, habeantque Spi-ritum sanctum sibi præsentem in rebus fidei duntaxat; in facto enim errare posse. Sed hoc nihil facit ad rem. Quomodo enim procedant, semper ipsorum decreta sunt infallibilia; ita vt ijs tanquam *orthodoxis* assentiamur. *ad 2.* Bellarminus respondet, in cœtibus humanis aliquando id accidere, vt maior pars vincat meliorem: in Concilio autem Ecclesiæ, vbi Christus est in medio, & Spiritus S. præsidet, & illi congregati sunt, de quibus vel potius de quorum præside, successore Petri, dictum est, *Rogauit pro te, ne deficiat fi-des tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*: non est, quod tale quid metuatur. Sed istæ responsiones ante sunt confutatae. Sunt enim hypotheses falsæ: duæ primæ, falso consequente; tertia vero, falso antecedente ipsarum. Non sequitur: vbi Christus est, vbi præest Spiritus illius, non errari. Illum vero adesse, cui dictum est, *Rogauit pro te &c.* falsum est. Nam neque Petrus adest, neque ipse successor adest, si Pontifex præest. *ad 3.* Bellarminus re-spondet, non esse necessarium, vt sciamus Episcopos, qui ad Concilium con-ueniunt, habere fidem, & veram ordinationem, sed satis esse, si non constet contrarium. Nam si summus Pontifex, & omnes Episcopi, qui conueniunt ad Concilium aliquod generale, essent corde hæretici: tamen Deus non per-mitteret, vt eiusmodi Concilium in decretis suis formandis erraret: assistit enim Concilio Spiritus S. propter Ecclesiæ, quam vniuersam errare non permittit diuina providentia. Itane vero Bellarmine? Num Spiritus sanctus assistit hæreticis? Si assistit, an eor regit, vel linguam, vel vtrumque? Si cor regit; iam non sunt hæretici. Si linguam tantum; non est Spiritus ille, quem promissit Christus. Si vtrumque; iterum non sunt hæretici. Deinde non se-quitur: Deus assistit concilio, ergo Concilium non errat. Nam Deus assi-stit, vel ne erret; vel erranti, vt non in totum à Deo aberret: nec omnia diuina omni tempore in eo operatur, sed pro modulo hominum, & demerso do-nationis suæ. *ad 4.* Turrecremata respondet, Concilia non posse errare pro-pter promissionem illam. *Luc. 22.* Rogauit pro te &c. itemque; istam *Matth. 16.* Porta inferorum non præualebunt &c. At concedunt Papistæ, Papam posse errare. Deinde quid hoc ad Concilium attinet? Nam si Papa non errat, num ergo Concilium non errat? Denique Christus etiam orat pro reliquis suis ec-lectis, & portæ inferorum non possunt præualere contra illos. Ergo hac ra-tione nullus pius erraret vnquam. *ad 5.* Vega, qui interfuit Concilio Triden-tino, magnopere fuit hoc argumento conturbatus. Ait vero tandem, Con-cilium esse legitimum, fide Catholica teneri à fidelibus, non quia id restan-tur historici, sed quia ipsum Concilium hoc definiuit. At hoc absurdum est. Quid enim hoc ad fidem Catholicam pertinet, hoc aut illud concilium le-gitimum esse? Tum inter hæc duo nihil intererit, Christum Dei Filium esse Patri *omnino*, & Concilium Nicænum esse legitimum. Quare Bellarminus refutat hanc responsionem, satis quidem neruose: sed non satis ingeniose a-hiam adfert: nempe illam Cani, fide Catholica teneri, concilia legitima non errare; sed hoc aut illud concilium esse legitimum, fide humana sciri, vt fuisse quondam Ciceronem, Catilinam, Iulium Cæsarem. Quod quidem si ita est, Conciliorum autoritas est incerta: quippe quæ pendet ab historijs hu-manis. Vnde itaque scio, aliquod concilium esse legitimum, hinc etiam scio, eius decreta legitima esse. Scio autem ex historia v. g. Socratis, Sozomeni, Theodoretæ &c. Concilium Nicænum, Constantinopolitanum primum &c. legitima esse. Ergo etiam inde scio, ipsorum decreta esse legitima. *ad 6.* Responder Delphinus lib. 2. Concilium ideo errare in rebus facti, quia in il-lis iudicant Episcopi in Concilio congregati secundum allegata & probata. Sed hinc efficitur, ipsorum iudicia in concilijs esse humana, & non diuina, id quod volumus.

XX. Superest apud Bellarminum de *Concilijs particularibus*, quæ di-cit non omnino certam fidem facere, nisi confirmata sint à Romano Pontifi-ce: & de *Concilijs generalibus*, quæ ante confirmationem summi Pontificis errare posse contendit, nisi Patres in definiendo sequantur instructionem Pontificis. Quod attinet ad priorem conclusionem, & ratio, & experientia illam refutat. Nam si fideles Dei serui congregati in tali Concilio faciant of-ficium suum ex commissione diuinæ maiestatis (non vero ex commissione Apostolicæ sedis, vt sunt verba Bellarmini) regiaque autoritate Christi, & commissionis diuinæ instrumento, id est, Scriptura sacra; possunt Concilia particularia definire dogmata dubia; & decreta eorum esse firma. Deinde Concilium Gangrense, Arausicanum, & similia particularia definiuerunt a-liquid de fide, sine approbatione Apostolicæ sedis. Quæ secundo loco adfer-runtur de instructione Pontificis, ea & ligant Episcopos, hoc est, illos red-dunt obnoxios Papæ, ita vt non possint libere sententiam ferre; & pugnant cum ipsa rei natura. Nam in rebus fidei oportet sequi instructionem Christi Pontificis. Omnino Concilium errat, quod contra istam instructionem ag-it. Instructio Romani Pontificis potest & ipsa aberrare ab instructione Christi, qui solus est pastor vniuersalis, nulli obnoxius errori: vt merito hic vsurpamus illud *Gregorij Magni lib. 4. epist. 32.* Vniuersa Ecclesia à statu suo corrui, quando is, qui est vniuersalis, cadit.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER.